

TÜRK İDARE DERGİSİ

Yıl : 46
1975

Sayı : 354

Mayıs Haziran

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

Sayfa

- 3 Osmanlı İmparatorluğunda Taşra İdaresinde Eyaletler, Beylerbeyilerinin Görev ve Yetkileri Arif BAŞARAN
- 22 Suluova Kaymakamının İki Aylık İş SüreciErdi RATUR
- 43 Kimler Evlenme Akdi İcra Edebilir? Emin BAYAR
- 47 Trafikte Örgüt Sorunu ve Mahallî idareler Burhanettin ERGUN
- 51 4081 Sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Kanunu Tatbikatı ve Köy Muhtarlarının Çiftçi Mallarını Koruma İle İlgili GörevleriMahmut ESEN
- 61 Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu Hüseyin İŞİK
- 80 Kaymakamlar Orta Dereceli Okul Öğretmenlerine Takdirname Verebilir mi? İhsan OLGUN
- 84 Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare AmirleriSadrettin SÜRBAHAN

İDARİ COĞRAFYA

- 110 Almus İlçesinin İdarî Coğrafyası Haşan ÖZHAN

128 KARARMAMELER

**OSMANLI İMPARATORLUĞU TAŞRA
İDARESİNDE EYALETLER,
BEYLERBEYİLERİNİN GÖREV
VE YETKİLERİ**

Derliyen :
ARİF BAŞARAN
İmar ve İskân Bakanlığı
Bakanlık Müşaviri

GİRİŞ

Bilindiği üzere Osmanlı devletinin kuruluş, döneminde taşrada genel idare sancak ve eyalet olarak iki kademeli düzenlenmişti. Bu valiliklerin kuruluşuna kadar devam etmişti.

Mülki idare bölümlerinin nasıl kuruldukları, nitelikleri, mülki amirlerin hukuki durumları, görev ve yetkileri, atanmaları, görevlerinden alınmaları ile özlük işlemlerinin nasıl yürütüldüğünü belirliyen bilgiler kıt ve dağımtır.

Bu yazımızda Osmanlı İmparatorluğundan EYALET İDARESİ ve eyaletlerin başında bulunan BEYLERBEYİLERİ ile ilgili bilgileri bir araya toplamaya çalışacağız. Bir başka yazımızda da SANCAK İDARESİ ve sancak beyleri ile ilgili bilgileri toplıyacağız.

I — KURULUŞ

Osmanlı Devleti küçük bir beylik olarak kurulmuştu. Ülkesi dardı. Tüm devlet işleri Osman Gazi tarafından yürütölmekle birlikte iç güvenliği sağlamakla görevli bir subaşı, halk arasında çıkan anlaşmazlıkları çözümlmek için de bir kadı atanmıştı. Bu sırada fütühat devam ediyor, ülkeye yeni yeni yerler katılıyordu.

Ülkeye yeni yerlerin irili ufaklı şehir ve kasabaların katılması ile işler çoğalmıştı. İşlerin çoğalması yeni örgütlenmeyi zorunlu kılmıştı. Vezirlik bu sırada ve bu nedenle kurulmuştu.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Vezir, mülki, askeri, malî hatta kazaî bütün devlet işlerini hükümdarın mutlak vekili olarak yürüten devletin en yüksek memuruydu. Giderek vezir sayısı arttı. Hükümet başkanı durumunda olan birinci vezire VEZÎR-İ AZAM (Sadr-ı azam) denilmiye başlandı.

Merkezi idarenin taşrada oluşturulması, merkezin örgütlenmesine paralel olarak ve ülkeye yeni yerlerin katılması suretiyle ülkenin genişlemesi seyrine bağlı olarak gerçekleştirilmişti. İlk olarak sancaklar sonra da eyaletler kurulmuştu. Eyaletler sancaklardan oluşmaktaydı.

Eyaletler beylerbeyilerin, sancaklar, sancak beylerinin yönetimine verilmiş ve «kazalara da birer kadı» (1) atanmıştı. (Buradaki kaza değimi ilçe anlamında kullanılmamıştır)

Osmanlılar ilk örgütlenmelerinde Selçuklulardan ve daha önce yaşamış veya çağdaş Müslüman veya Türk asıllı devletlerden yararlanmışlardı. Beylerbeyilik müessesesi de bunlardan biridir.

Şunu da belirtmek gerekirken bu alış kopya niteliğinde olmamış, müesseseleri kendi bünyelerine uydurma şeklinde olmuştu. Türk Ansiklopedisinde Osmanlıların beylerbeyilikleri Selçuklulardan aldıklarını ve yetkilerini kendi idare sistemine göre ayarladıkları belirtilmektedir. (2)

Ord. Prof. Fuat Köprülü Hukuk ve İktisat Dergisindeki bir yazısında beylerbeyiliğin çeşitli adlarla İlhanlılarda, Altınordu Devletinde Memlûklularda da bulunduğunu belirtmekte ve Anadolu Selçuklularında Naiplik, Melikül ümeralık, Atabeylik gibi makamların beylerbeydik t en başka bir şey olmadığını, bu makamın vezirlerden sonra en yüksek makam olduğunu, İlhanlılarda devletin en yüksek memurlarının Dört Ulus Amiri olduğunu ve bunların en büyüğüne Beyleri - beğ - bevlerbeyi, yani Emir-ül ümera dendiğini, Altınordu Devletindeki Emir-ül Ulus makamının Emir-ül ümeralık - Beylerbeydik olduğunu, Mısır Memlûklerine Atabek-ül asakir ve Emir-i kebir ünvanları yanında beylerbeyi de dendiğini, Safevilerde büyük eyaletlerin başında askeri ve mülki en büyük amire bevlerbeyi dendiğini, bazı batılı yazarların iddia ettikleri gibi beylerbeyiliğinin Bizanslılardan veya Ermenilerden alınmadığını, TÜRK

1) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar İdare Hukukunun Umumi Esasları Cilt II Sayfa644.

2) Cilt VI Sayfa.....293

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

meşeli bir makam olduğunu belirtmektedir. (3) Aynı husus profesörün ölümünden sonra yayınlanmış olan OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN KURULUŞU adlı eserinde de belirtilmektedir.

Osmanlı Devletinin kuruluşu ile ilgili bilgiler genellikle az ve yetersizdir. Bu nedenle beylerbeyiliklerin kesin olarak hangi tarihte kurulmuş olduklarını saptama olanağımız bulunmamaktadır. Bilebildiğimiz sancakların Osmanlı Devletinin civarındaki kasabaları ülkesine katmasından, beylerbeyiliklerin (eyaletlerin) Rumeliye geçilip oradaki kasaba ve şehirlerin alınmasından sonra, yani ülkenin genişliyerek merkezden yönetim olanağının kalmamış olmasının saptanmasından sonra olduğudur. •

Ord Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı OSMANLI TARİHİ adlı eserinin birinci cildinde «Beylerbeyi ilk devirde bir tane idi... fütühatın Rumelide genişlemesi üzerine hem Anadolu ve hem Rumelinin beylerbeyliği ile idaresi mahzurlu görüldüğünden RUMELİ ve ANADOLU beylerbeyi' ligi olarak ikiye» ayrılmış olduğunu kaydeder.

Daha sonra çok genişlemiş olan ülkede bir çok eyaletlerin kurulduğunu, ülkeye katılmış olan Arabistan ve Kuzey Afrikadaki yurt parçalarında da eyalet usulünün uygulandığını, buralarda da eyaletlerin kurulduğunu, Kanunî Sultan Süleyman devrinde ülkenin 34 eyalete bölünmüş olduğunu görüyoruz.

Üzülerek belirtmek istiyoruz ki kurulmuş bulunan bu eyaletlerin dökümanlılık nedeniyle hangi tarihlerde, hangi koşullarda, ve biçimde kurulmuş olduklarını saptamak olanağı bulunmamaktadır.

Eyaletlerin kurulması da genel kurallara bağlanmamıştı. Bu nedenle eyaletlerin kuruluş yöntemleri ile ilgili olarak yeterli bilgilere sahip bulunmamaktayız.

Konuya azda olsa açıklık verebilmek için Vecihi Tönük'ün Türkiye- de idare teşkilâtının Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu adlı eserinden bir parçayı almakla yetiniyoruz. «Daha sonraları sancak beylerinin çoğu terfi ederek üç TUĞ'u vezir payesine çıkmış ve bu suretle vezirler çoğalmış bulunduğundan III_Murat zamanın da ülkede yeniden mülki

3) Osmanlı Tarih Değişimleri ve Terimleri Sözlüğü Cilt'....I Fasikül....TI Sayfa...218.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

taksimat ve teşkilâtı yapılmış ve eski livalar eyalet haline konulmuş ve sancak beyleri de beylerbeyilik payesine çıkarılmıştır.» (4)

Diğer taraftan eyaletlerin nasıl oluştuğu ile ilgili olarak Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri Sözlüğünün III Cilt. 24 üncü fasikülünde «Osmanlıların istila devrinde mühim kala zaptolununca civarındaki livalardan bir kaç sancak ilhak olunmak suretiyle bir eyalet teşkil olunur ve bu eyaletin başına beylerbeyi namıyla askeri ve mülki icra kuvvetine haiz biri nasp edilirdi.» (5) denilmektedir.

Osmanlılarda diğer bir çok müesseseler gibi, eyalet idaresinde giderek bozulmuştu. III. Selim, II. Mahmut, Abdülmecit zamanlarında ve Tanzimatta mülki idarede yapılacak yenileme ve düzenlemelerde eyaletlerin durumlarının düzeltilmesinin gerektiği saptanmış olduğundan yapılan yeniden düzenlemelerde eyalet idaresinin dayanağı olan ilkelerde, eyaletlerin sayısında, beylerbeyilerinin yetki ve sorumluluklarında, atanma ve görevden alınma biçimlerinde ücretlerinde, mülki idare bölümlerinin kademelenmelerinde, teşkilâtlarında bazı değişiklikler yapılmış, zaman zaman yetki ve sorumluluklar azaltılmış veya çoğaltılmış isede özde fazla bir değişiklik yapılmamış ve eyalet idaresinin kaldırılmasına değin aynı olarak kalmıştı. Bu nedenle de aşağıda belirtilmiş olan yetki ve görevlerin hiç olmazsa XIX yüzyıl başlarına kadar ki dönemi yansıttığı kabul edilebilir.

Başlangıçta eyaletlerin tımar esasına ve askeri temellere dayalı olmaları, tımarlı sipahiliğin kaldırılması ve yeni askeri teşkilâtın kurulmasından sonra eyaletler niteliklerini kaybetmiş, idarenin bütünü gibi eyaletler de bozulmuştu. Bu koşullarda ve «Yabancı devletlerin baskısı ve eyaletlerin yeniden düzenlenmesine olan ihtiyaç, yeni bir idare tarzının kabulün zorlamaktaydı» (6) Nihayet 1864 yılında eyaletlerin kaldırılmaları ele alınarak, eyaletlerin adlarının vilâyete çevrilmesi, vilâyetlerin idarelerinin valilere verilmesi kararlaştırılmış ve yeni düzenleme ile ve yeni bir ruhla vilâyetlerin kurulmasına başlanılmıştı. Önce Tuna Nizamnamesi ile bazı vilâyetler birleştirilerek Tuna Vilâyeti, 1865 te Bosna, Halep ve Erzurum, 1866 da Edirne ve Trablusgarp vilâyetleri kuruldu. 1867 de vilâyet usulünün bütün yurttan uygulanmasına geçilerek «Selanik, Yanya, Diyarbakır vilâyetleri yanında Hüdavendigâr, Konya,

4) Sayfa 56.

5) Sayfa 604.

6) Türkiye'de V'aliye Sistemi Dr. Mustafa Tosun Sayfa 11.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Sivas, Kastamonu, İzmir, Zeytin-i Bahrişefit, Trabzon, Üstüp, eyaletleri de icabına göre bir kısım livalar rapt ve ilhak edilerek hali hazırları ile birer vilâyet heyet ve idaresine konuldu, valileri tayin olundu.»(7), (8)

II — EYALETLERİN HUKUKİ DURUMLARI :

Yukarıda da değinilmiş olduğu üzere Osmanlı İmparatorluğunun taşra idaresi, askeri esaslara uygun olarak kurulmuş bulunan arazi rejimine dayalı idi. «Ülkenin idari ve mülkî taksimatı başında bulunan beylerbeyileri ve sancak beyleri mülkî ve askerî vazifelerini ifa ederken tımar ve zeamet sahiplerinden faydalanırlar, bu bakımdanda arazi rejimi imparatorluğun mülkî taksimatının da esasını teşkil ederdi.» (9) «Toprak rejimi idari ve askerî hizmetlerin yürütülmesi için muktezi malî kaynakların belli başlıcası idi.» (10)

Osmanlılarda eyaletler üst derecede mülkî idare bölümleri olup sancaklardan oluşmaktaydı.

«Osmanlı İmparatorluğunda sancak teşkilâtı mülkiye teşkilâtına esas ittihaz olunup bir kaç sancağın birleştirilmesinden hasıl olan küle eyalet tabir ve oraya itibar ve iktidar sahibi beylerbeyilerden veya vüzeradan biri tayin olunurdu.» (11)

Eyaletlerin başında bulunan beylerbeyileri geniş yetkilere sahipti. Beylerbeyileri bölgelerinde saltanat vekili idiler. «Beylerbeyi bölgesinde merkezde sadr-ı azamin haiz bulunduğu yetkileri haiz ve sadr-ı azama benzer bir hukuki durumda bulunmaktadır.» O da hükümdarı temsil eder ve tekmil devlet kuvvetleri elindedir. (12) (13)

Beylerbeyileri de eyaletlerinde padişah namına icra-i hükümet ederler, tasarruflarında padişahların temsilcileri sıfatı ile hareket ederler, onların kudretini kullanırlardı.

7) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa.....147.

8) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa.....147.

9) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa655.

10) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa56.

11) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa55.

12) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa.....656-657.

13) Vezir'i azamların Hukukî Durumları için Arif Başaranın Vezir-i azamların Hukukî Durumları, Görev ve yetkileri adı ile Türk İdare Dergisinde çıkan yazısına bakılması rica olunur.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Eyaletlerin idaresinde geniş çapta yetki genişliği esası uygulanmaktaydı.

Eyaletlerin geniş bölgeleri içermeleri, zamanın ulaştırma ve haberleşme olanaklarının yetersizliği, beylerbeyilerinin geniş olan 3'etkilerini kolaylıkla ve insiyatif içinde kullanmış olmaları göz önünde tutulacak olursa eyaletlerin feodal yapıda oldukları söylenebilir. Oysaki durum bu biçimde değildir. Eyaletler taşrada merkezi idarenin birinci derecede mülki idare bölümleriydi. Beylerbeyilerde bulunan geniş yetkiler «o mahaldeki beylerbeyinin yani yüksek memurun hükümdardan aldığı ve ona izafeten kullandığı merkeze mahsus bir kudrettir. (14)

Gerçekten eyaletler merkezin gözetim ve denetimi altında idiler «Eyaletler tevsi mezuniyet esası ile idare edildiklerinden bunların başında bulunanlar geniş selahiyetlere malik olmakla beraber eyalet işleri sıkı bir teftiş ve murakabeye tabi tutulurdu.» (15)

Eyaletlerin kısmen de olsa egemenliklerini belirleyen durumları tüzel kişilikleri yoktu. Eyaletlere bağlı ikinci derecede mülki idare bölüm- İri olan sancaklar vardı. Sancak beylerinin hukuki durumları görev ve yetkileri beylerbeyileri ile aynı idi. Onlarda sancaklarını aynı şekilde yönetirlerdi.

Diğer taraftan eyaletler yerinden yönetim kuruluşları da değillerdi. Kuruluşları bu biçimde değildi. Halk seçimle iş başına gelmiş organları kendilerine verilmiş komünal nitelikte hizmetleri yoktu. Başka bir deyimle mahalli idareler değil merkezi kuruluşlardı.

Her yönleri ile MERKEZÎ KURULUŞLAR olan eyaletlerin başında bulunan beylerbeyilerinin İdarî yetkileri yanında askerî yetkileri de bulunuyordu. Kazaî yetkileri de vardı. Yalnız bu yetkilerini kendileri kullanmazlar, kendilerine bağlı kadılar marifetiyle kullanırlardı. «Taht-ı eyaletlerinde olan ümera ve kuzat ve hükkam kendinin emrine muti ve ram olmıya mecburdular» (16) Bu durumları ile beylerbeyileri «bu günkü manası ile hem vali hem de askerî kumandan durumunda olduğu gibi kazaî selâhiyetlere malik» (17) idiler. Başka bir deyimle beylerbe-

14) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa..... 657-659.

15) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa..... 657-659.

16) , 17) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa 656.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

yileri merkezin ajanı olarak merkezce kendilerine verilmiş olan çok geniş yetkileri, askerî hatta kazaî işler dahil devletin tüm işlerinde kullanırlar, icraî kararlar alırlar, emirler verirler, saltanat vekili olarak eyaletlerini yönetirlerdi.

Özetle eyaletler, YETKİ GENİŞLİĞİ esasına uygun olarak yönetilen MERKEZİ İDARENİN taşra idaresinin üst derecedeki bölümleri idiler.

Selçuk Yalçındağ Amme Dergisindeki makalesinde eyalet idaresi için «Düzenin belirgin özelliklerinden biri de eyaletlerin merkeze çok sıkı bir şekilde bağlı olmalarıdır.» (18) demektedir ve çok geniş olan Osmanlı İmparatorluğunda «taşra yöneticilerine yeteri kadar yetki devretmeden hizmetlerin görülmesi imkânsızdı» diye ilâve etmektedir.

Eyaletler sancaklardan oluşmaktaydı.

Beylerbeyilerinin oturdukları ve eyaletlerini yönettikleri sancaklara PAŞA SANCAĞI denilmekteydi.

Beylerbeyileri Paşa Sancaklarını kendileri yönetirlerdi. Eyaletlerin diğer sancakları ise yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere sancak beylerince yönetilirdi.

Beylerbeyilerinin KAPI HALKI denilen ve eyaletlere ait işleri yürüten maiyetleri vardı. Bunların yetiştirilmeleri, ücretleri beylerbeyilere ait bulunmaktaydı.

III — BEYLERE EYİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

Yukarıda da değinilmiş olduğu üzere beylerbeyileri eyaletlerinin mülkiye amirleri, ve askerî komutanları idiler,

D) Beylerbeyileri eyaletlerinde saltanat vekili olup İdarî yönden vezir-i azamların ülke çapında görev ve yetkileri ne idiyse beylerbeyilerinin de eyaletlerinde aynı idi. Eyaletlerindeki Paşa Sancağını bizzat diğer sancakları ise kendilerine bağlı beyleri ile yönetirlerdi.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Beylerbeyileri eyaletlerindeki her türlü İdarî görevleri yürütür KAMU KUDRETİNİ kullanır, İDARİ KARARLAR alır, uygular ve emirler verirlerdi. «Eyaletlerinde her türlü ahkamı icra ile mükelleftiler» (19) «Beylerbeyileri mütasarrıf oldukları eyaletlerinde saltanat vekilidir. Anın ahkamı icra ile memurlardır. Rikâp-ı humayun da vekil-i mutlak olan sadr-ı azam hazretleri cem'î memaliki mahrusa üzerine nice hakim, nafiz-ül emr ise her beylerbeyi dahi kendi eyaletinde anın gibi hakimdir.» (20) «Bazı tımar ve zeameti tevcih etme yetkileri vardı. (21)

II) Yukarıda da değinilmiş olduğu üzere beylerbeyileri aynı zamanda eyaletlerinin ASKERİ KUMANDANI idiler. Bu bakımdan da askeri görevleri vardı. Bu görevler savaşta ve barışta olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Savaştaki görevler : Beylerbeyileri savaşlara eyalet askerleri ile birlikte katılırlardı.

Savaşlara eyalet kuvvetlerinin de katılmalarının ferman edilmesi halinde tımar ve zeamet sahipleri sağlamak zorunda oldukları cebelülerle birlikte sancaklarındaki bölüklerine, bölükler alaylara katılırlardı. Alaybeyleri topladıkları askerlerle sancak beylerinin, onlar da beylerbeyilerinin emrinde toplanırlar ve seferin başında bulunan Serdar-ı Ekrem veya serdarın emrine girerek savaşa katılırlar, onlar tarafından verilecek görevleri yaparlardı.

Beylerbeyilerinin kendilerine mahsus ayrıca askerleri de vardı. Fakat asıl kuvvetleri tımarlı sipahilerden meydana gelmekteydi. «Birde evail-i devlette beylerbeyi ve mirilivaların nasip ve iktidarına göre üçer, beşer yüz kadar daire-i mahsusları var idiyse de asıl kuvve-i askeriyeleri muhavvel-i uhteleri bulunan eyalet ve elviyede zuama ve erbab-ı tımarın içtimamdan hasil» (22) olurdu.

a) Barıştaki görevleri : Eyalet askerleri de denilen askerlerin savaş için hazırlanmaları, yetiştirilmeleri, talim ve terbiyeleri, savaş araç ve gereçlerinin sağlanması, savaşlarda olduğu gibi beslenmeleri tımar,

19) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa62.

20) Fatih Kanunnamesi (22) Netayîç-i Vukuat her ikisinde Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri sözlüğünden alınmıştır. Cilt... 1, Fasikül,...8 Sayfa.....220.

21) Arazi Rejimi için Arif Başaranın Mülkiyeliler Birliği Dergisindeki yazısında yeterli bilgi var Sayı 28 ve 29.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

zeamet ve has sahiplerine aitti. Aynı zamanda has sahipleri olan beylerbeyden kendi ve eyalet askerlerinin yetiştirilmeleri, araç ve gereçlerinin, yiyeceklerinin sağlanması ile görevli idiler.

Gerek barışta gerek savaş halinde eyaletlerinde genel güvenliğin mal, can güvenliğinin sağlanması görevi de beylerbeyilerinin görevleri arasındaydı. Güvenliğin sağlanması için her türlü tetbirleri almak, kolluk kuvvetlerini kullanmak yetkilerine sahip bulunmaktaydılar.

Beylerbeyilerinin görev ve yetkileri Tevki-i Abdurrahman Paşa Kanunnamesinde şöylece belirtilmektedir. «Beylerbeyiler mutasarrıf oldukları eyaletlerinde saltanat vekilidirler. Sadr-ı azam hazretleri cem-i memalik-i mahrusa üzerinde nice hakim-ül hafız-ül emir cem-i ahkâmı icra ile memurdular. Rikâb-ı Hümayunda vekil-i mutlak olan ise her beylerbeyi dahi kendi eyaletinde anın gibi hakimdir.»

Kendi eyaletine mütaallik olan tevcihat ve umuru görürler ve vilayet kadısı fevt olsa Asitaneden kadı gelinceyedek buyrultu ile mütevellâ nâspeder ve divan edip dava dinlerler ve kadı Efendileri huzuruna getirip dinlerler ve iştima için buyrultu verirler, ahkam-ı şeriat-ı mutahharayı icra ederler. Hıfz-ı masarat-ı riayet ve zapt-ı rapt-u asker ve def-i mezalim-i ahval-i memleket umuru seyf-i siyaset bilküllüye beylerbeyilere mütevevzedir. Taraf-ı Sultaniyeden tevkil olunmuş valiler ve hakimlerdir. Taht-ı eyaletlerinde olan ümera ve kuzat ve hük- kam kendinin emrine muti ve ram olmya mecburdurlar.» (23)

Netayiç-i Vukuat ta da beylerbeyilerinin görevleri sayılmıştır. «Beylerbeyileri ve mirilivaların vazife-i memuriyetleri havza-i hükümetini teslit-i eşkiyadan muharrese ve zir-ı idaresinde kala var ise anları muhafaza etmek ve aşair kasaili taht-ı ferman beride bulundurmak ve malûl olan tımar ve zeametleri ehl-ü erbabına tevcih ettirmek ve sefere memur oldukça zir-i livasında bulunan dirlik erbabını cem ile tayin olunan mahalle azimet eylemek kaziyelerine münhasır» (24) dı.

Bu parça Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri Sözlüğünden alınmıştır. Terimleri toplayan yazar buna «Beylerbeyden idareleri altında bulunan eyaletin yukarıda sayılan işleriyle ve binanaleyh eyalete müteallik idari hususat ile meşgul olup hukukî işler ve kasabaların muame-

23) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'm eseri Cilt II Sayfa656.

24) CiltI, Fasikül III, Sayfa;.....220.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

lât-ı hususiyeleri kadılar ve cizye mukataat ve sair mürettebat-ı miriye yanı umumî tabiriyle malî hususat ile defterdar ve muhassıllar meşgul olurlardı. Bununla beraber beylerbeyinin bunların hepsine nezaret hakkı vardı. (25) şehir ve kasabalarda belediyelere ilişkin işler bazı İdarî işler gibi yargıç durumunda olup kaza yetkisini kullanan KADILAR tarafından yürütülürdü.» Bu bakımdan buldukları yerlerde bir nevi belediye reisi ve müfettişi durumunda idiler. (26) 1837 de iktisap Nezaretinin kurulmasıyla kadıların belediyelerle ilgili görev ve yetkilerinin çoğu bu bakanlığa devredildi.

Osmanlılarda bu günkü anlamı ile ayrı kaza kuvveti yoktu. Kuvvetler ayrılığı yerine, kuvvetler birleşimi biçiminde bir sistem uygulanmaktaydı. Zira dava dinleme görevi ülke çapında vezir-i azamlara, eyalet çapında ise beylerbeyilere verilmişti. Beylerbeyileri bu tür işlerle ilgilenmezlerdi. Bu işler kadılar tarafından yürütülmekteydi. Yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere Tevkii Abturrahman paşa Kanunnamesinde beylerbeyilerine kendi eyaletlerinde DİVAN kurup DAVA DİNLEME yetkisi tanınmıştı. Beylerbeyilerinin kaza yetkilerinin niteliği açıklığa kavuşmuş değildir. Divan kurup dava dinleme değişimi ile ne kastedildiği hususunun tefsiri ile sınırının saptanması gerektiği kanısındayız. Kanımızca bu yetki daha çok kamu ile ilgili konuları kapsamaması gerekir.

Burada iki hususu belirtmek istiyoruz. İmparatorluğun genişleme devrinde geniş yetkilere sahip olan beylerbeyilerinin kudretlerini arttırdıkları, merkezi dinlememeye başladıkları, birbirleriyle savaşa kalkıştıkları hatta komşu ülkelere savaş açacak, sulh yapacak kudrete ulaştıkları bilinmekte ise de bu uzun süre devam etmemiş ve bu bakımdan beylerbeyilerinin özelliği olmamıştır.

Diğer taraftan II. Mahmut Yeniçeriliği kaldırıp Hassa ve Mensure adı ile iki sınıf askeri teşkilât kurduktan sonra eyaletlerde valilerin emrinde rdif namı ile bir askeri teşkilât kurulmuştu. Bu sırada eyaletlerde müşirliklerin kurulduğunu, müşirliklerin bir kaç sancaktan oluştuğunu, bir kaç sancağın bir müşirün idaresine verildiğini, müşirlerin sadece askeri görevleri olmayıp müşirlik bölgesindeki MÜLKİ, ASKERİ ve MALİ işler dahil bütün işlerin müşirler tarafından yürütüldüğü, daha sonra vezirlerin sayısı daha da çoğaldığından «eyaletler içinde bulunan sancaklardan bazıları veyahut bir ikisi birleştirilerek vüzeraya tevcih kılınmaya» (27) başlandığı görülmektedir.

25),26) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Cilt...II, Sayfa 662.

27) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa.....65.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Bu usulün de geçici bir süre için sürdürülmüş olduğunu görmekteyiz. Bu bakımdan bunun da beylerbeyiliğin belirgin niteliği dışında kaldığını kabul ediyoruz.

IV—BEYLERBEYİLERİNİN DERECELERİ, ATANMALARI, ÜCRETLERİ, GÖREVDEN ALINMALARI

Kanunnameye beylerbeyiliklere atanacaklar sayılmıştı. Kanunnameye göre defterdarlardan nişancılar ve kadınlardan da beylerbeyileri atanırdı. «Beylerbeylik dört kişinin yoludur. Mal Defterdarlarının ve beylik ile Nişancı olanın ve beş yüz akçe kadınlardan ve dört yüz bin akçeye varan Sancak Beylerinin yoludur.» Uygulamada genellikle beylerbeyliklere terfi eden sancak beyleri getirilmekteydi. Böyle olmakla beraber istisnalar vardı. Gerçekten bazı kaynaklarda Yeniçeri ağalarından ve bazı saray ileri gelenlerinde de beylerbeyilerinin atanmış olduğu kaydedilmektedir.

Beylerbeyilerinin atanmaları, değiştirilmeleri, görevden alınmaları, vezir-i azamların teklifi ve padişahların kabulü ile olurdu. Vezir-i azamlar bir TELHİS ile atamaları PADIŞAHLARA arz ederler, padişahlar da HAT-ı HUMAYUN'la bunları onaylardı.

Bilindiği üzere Osmanlılarda bütün atamalar bir sene süre ile yapılırdı. Vezir-i azamlar şevval ayının ilk haftasında görevlerinde kalacakları, değişecekleri, yeniden atanacakları gösterecek şekilde düzenleyecekleri çizelgeleri İBKA ve TEVCİH ibarelesi ile göstermek suretiyle bir TELHİS ile Padişahlara arz ve takdim ederler. Padişahlar kendi el yazıları ile tevcihata müsaade ettiklerini seyan ederlerdi. Padişahlar «Bu tavın cetvellerini çok zaman aynen tasvip eder ve bazan bir iki isme ilişir» (28) lerdı.

Memuriyetlerinde ibka veya yeniden atananlar, yerleri değiştirilen vezir, beylerbeyi, sancakbeyleri gibi görevliler İstanbul'da bulunuyorlarsa bizzat kendilerine Paşa Kapısında «Sadr-ı azamlar huzurunda HİLAT giydirilir ve bu suretle memuriyetleri ilân olunurdu. Eğer bunlar taşrada memuriyetleri başında veya bir hizmette iseler, bunların İstanbul'da bulunan KAPI KETHÜDALARI Paşa Kapısına davet edilerek hilât giydirilirdi.» (29)

28), 29), 30) Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı Osmanlı İmparatorluğunun Merkez ve Sahriye Teşkilâtı bay 115, 154, 157.

31) Vezirler için Türk İd. Der. nin 347. Say. daki Osmanlı İmparatorluğundan Devlet Ricali adlı yazımızda yeterli bilgi bulunabilir.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Vezir-i azamlar tevcihlerden beylerbeyileri ve sancak beylerinden CAİZE adı ile bir para alırlardı. «Bu caize valinin tayin edildiği vilâyetin varidatının derecesine göre az veya çok olurdu.» (30)

Osmanlılarda önceleri sadece bir vezir vardı. Giderek vezirlerin sayısında çoğalma olmuş, (31) ve bazı eyaletlere vezirlerden beylerbeyileri atanmaya başlanılmıştı. Bu suretle biri yukarıda belirtilen diğeri vezir olan iki tür beylerbeyileri meydana çıkmış oluyordu.» Vezir beylerbeyileri eyaletleri etrafında olan beylerbeyileri vezir beylerbeyilerinin emirleri altındadır ve onlara müracaatla emir almak mecburiyetindedirler.» (32)

Vezir olmıyan beylerbeyilerinin azledilmeleri halinde bütün kudretlerini kaybetmelerine karşılık vezir beylerbeyileri vezaret sıfatlarını kaybetmezlerdi.

Vezir olan beylerbeyileri eyaletlerine gidinceye kadar geçtikleri yollarda «Halkın kendilerine açtığı davaları dinler, mezalim-i def için şeriat ahkâmına ve kanunlara göre buyrultu vermiye memur idiler. Keza mensibinden azledilmiş olan vezir beylerbeyileri İstanbul'a gidinceye kadar aynı şekilde hüküm ve buyrultu vermiye mezundular. Yalnız kendi gibi bir vezirin vilâyetine geldiği zaman orada davaları dinlemez ve oranın beylerbeyine havale ederdi.» (33)

Beylerbeydik vezaretin hemen altında bir rütbe idi. Fatih Kanunnamesine göre «Beylerbeyileri vüzeradan bir tabaka aşağıdadır ve taht kadılarına tasaddür ederlerdi.»

Önceleri vezaretle beylerbeyiliği birleşmezdi. Böyle olmasına rağmen Timurtaş Paşa Rumeli Beylerbeyi iken Karamanoğlunun üzerine yürüterek onu yenmesi ve devleti bir badireden kurtarması üzerine kendisine ödül olarak «O zamana kadar yalnız sedarete mahsus olan rut- be-i vezareti de ihraz eyliyerek Rumeli Beylerbeyiliği ile vezareti uhte- sinde bu suretle ilk defa cem eylemişti. Artık ondan sonra beylerbeyilere de vezaret verilir» (34) olmuştu.

32) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa 657.

53) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa..... 70, 62.

34) Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri Sözlüğü Cilt...1 fasikül....III, Sayfa.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Beylerbeyiliklere vezirlerin atanmaya başlaması ile müessesenin bozulmaya başladığı bir gerçektir. Gerçekten vezirlik «Liyakat ve istihkaklarına bakılmaksızın verildiğinden muktedir olmıyan kişiler eyaletlere gönderilmiye başlandı. Bu gibiler -«Kanunların kendilerine tahmil ettiği vazifeleri ifa etmezler ve fazla servet temini için halka gerek bizzat bilvasıta zulüm ve teaddiden geri durmazlardı.» (35)

Fatih Kanunamesine göre beylerbeyileri «Divan-ı hümayuna katılma ve oturma yetkilerine sahiptiler.» Beylerbeyileri Divan-ı Alide oturmak selahiyetine haizdiler. Safa-i Divan-ı alide oturmak beylerbeyilerin yoludur» Vezir olan beylerbeyileri vezirlerden sonra otururlardı. ARZ-a da vezirlerle birlikte çıkarlardı.

Merkezde vezir-i azamlar ne idiyeler eyaletlerde de beylerbeyilerinin aynı olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bunun gereği olarak Kanunname «Ahkamda beylerbeyilerinin üzerine vezirlerden başka kimsenin» yazılmıyacağı hükme bağlanmıştı.

Mazul olan beylerbeyileri de divana katılabilir ve oturabilirlerdi. Bu takdirde nişancılardan sonra otururlardı.

Rumeli beylerbeyileri protokolda her zaman diğer beylerbeyilerine tekaddüm ederlerdi. Diğer taraftan protokolda önce ülkeye katılmış olan eyaletlerin beylerbeyileri gelirdi. Böyle olmakla beraber icrada beylerbeyileri arasında fark yoktu. Bütün beylerbeyilerinin görev ve yetkileri, sorumlulukları aynı idi.

Beylerbeyilerinin iki TUG'u vardı. Vezir olan beylerbeyilerinin ise tuğları üçtü. «Bir beylerbeyine vezaret verilecek olursa mevcut iki tuğuna bir tuğ daha ilâve olunarak ÜÇ TUĞ olurduki vezir demekti» (36)

Osmanlılarda başlangıçta devlete hizmet görenlere maaş veya ücret verilmezdi. DIRLİK tahsis olunurdu. Beylerbeyilerine dirlik olarak haslar verilirdi. Dirlikler yanında bazı rusum ve Tekâliften hisseler de verilirdi. «Beylerbeyileri dahi on kerre yüz bin, on iki kerre yüzbin varsın evvela sekiz yüz bine ile olsun» (37)

35) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa70, 62.

36) Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılınm eseri Sayfa 206.

37) Ord. Prof. Sıddık Sami Onar'm eseri Sayfa Kanunname.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Koçi Bey tarafından yazılmış olan ve Koçi Bey Risalesi olarak bilinen risalenin Sultan İshrahime sunulduğu sanılan bölümünde o tarihlerdeki eyaletler ve beylerbeyilere tahsis edilmiş olan HAS lar belirtilmektedir. Bunun incelenmesinden beylerbeyilerin, eyaletlerin gelirlerine göre değişik haslar tahsis edilmekte olduğu ve eyaletlerin gelirlerine göre derecelere ayrılmış olduğu, beylerbeyilerinin de kendilerine tahsis edilmiş haslara göre derecelenmiş olduğu anlaşılacaktır.

Bazı eyaletlerde tımar usulü uygulanmamaktaydı. Bu eyaletlerde memurlara Saliyane verilirdi.

Beylerbeyilerinin cezalandırılmaları, görevlerinden alınmaları genel kurallara bağlanmış değildi. Genellikle beylerbeyileri buldukları yerde başarı gösteremezlerse, alınmayı gerektirecek suç veya kabahat işlerlerse görevlerinden alınırlardı. Bu uygulama yanında atamaların bir sene için yapılması usulünün gereyi olarak beylerbeyileri sık sık görevlerinden alınırlardı, görev yerleri değiştirilirdi. Özellikle müessesenin sonlarında tulumları, davranışları, beynilmiyen beylerbeyileri de görevlerinden alınırlardı. Kayırmalarla ilgili alınmalara da sadece değiniyoruz.

Bazan görevlerinde başarısızlıkları görülenler, tutum ve davranışları beğenilmiyenler TEKDİR olunurlardı.

Başarılı çalışmaları halinde nasıl değerlendirildikleri de cezalandırılmaları gibi genel kurallara bağlanmamıştır.

Beylerbeyilerinin emekliye sevk edilmeleri halinde kendilerine EMEKLİ TAYİNİ verilirdi. Tevkii Abdurrahman Paşa Kanunnamesinde bağlanacak emeklilik saptanmıştı. «Mir-i mirandan bir amelimandaya tekaüt ihсан olunmak iktiza etse iki yüz akçe, amma iane olunursa iki yüz elli ve üç yüz akçe ve bir miktar tayinat dahi verile gelmiştir»

Beylerbeyilerine tahsis edilmiş olan gelirlerin ilk bakışta fazla oldukları görülmekteyse de yukarıda değinilmiş olduğu üzere maiyetleri halkının ücretlerinin beylerbeyilerince ödenmesinin usul olduğu ve bazan adetlerinin pek çok olabileceği göz önünde tutulacak olursa gelirlerinin gerçekte pek fazla olmadığı anlaşılacaktır. Ord. Prof. Sıddık Sami Onar beylerbeyilerinin ve sancak beylerinin maiyet halkı için «Bu mülki taksimat amirleri kendi maiyetleri halkını kendileri yetiştirirler ve kendileri beslerlerdi. Yani bir valinin kapı halkı denilen maiyeti devlete bağlı memurlar durumunda olmayıp bizzat beylerbeyilerinin veya

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

sancak beylerinin adamları idi.» (38) Selçuk Yalçındağ da «Beylerbeyi* leri maiyeti halkını kendileri seçer ve aatrlardı. Maiyetlerinde bulunan kapı halkını da kendileri görevlerinden uzaklaştırır ve cezalandırırlardı. Beylerbeyilerinin bu yetkisi sadece kadılar bakımından sınırlanmış» (38/a) olduğunu kaydeder. Bu geniş yetkileri, maiyetlerinin münhasıran kendi adamları olarak kabul edilmiş olmasının tabii sonucudur.

Başlangıçta beylerbeyileri bütün yazışmalarını vezir-i azamlarla yaparlardı. er türlü emirleri onlardan alırlar, soracaklarını onlardan sorarlardı. Sonraları içişlerini tedvirle görevli olan KETHÜDA lıgım ihdası ile beylerbeyilere yazılarak yazıların bu kalemde yazılması, beylerbeyilerin yazıların da bu kalemde özetlenerek vezir-i azamlara sunulması usul olmuştu.

Beylerbeyilerinin Padişahlara doğrudan yazma yetkileri yoktu. Ancak vezir olan beylerbeyilerinin vezir-i azamlar aracılığı ile Padişahlara TELHİS gönderme yetkileri vardır.

V — BEYLERBEYİLERİNİN MAİYETİ :

Yukarıda da değinilmiş olduğu üzere Bevlerebeyilerinin KAPI HALKT denilen maiyetleri vardı. Bunlar devlet memuru niteliğinde değildi. Bevlerebeyilerinin adamları idi. Devletten maaş almazlar, geçimlerini beylerbeyilerine tahsis edilmiş olan gelirlerden sağlardı.

Kanunnamede maiyet halkının savılan ve görevleri saptanmamıştı. Bunların savısı beylerbeyilerinin gelirlerine göre değışirdi. «Kapı halkı mükemmel olan vezire Kapısı Mükemmel vezir denirdi. Bunların maiyetleri en az üç yüz kişi idi.» (39)

Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı eserinde 1745 te Hüdavendigâr mütasarrıfı olan vezir Abdurrahman Paşanın üç yüz, Adana valisi Murteza Paşanın bez yüz, Sivas valisi Selim Paşanın binikiyüz, Karaman valisi Çelik Mehmet Paşa ile Erzurum valisi İbrahim Paşanın biner kapı halkı olduğunu kaydeder. (40)

38) CiltII, Sayfa..... 688.

38/a) Amme İdaresi Dergisi CiltII, Sayfa..... 2.

39) Sayfa 207.

40) Savfa 207.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Bugün genel idarenin taşra teşkilâtı genellikle bakanlıklara paraleldir. Kuruluş devrinde Osmanlılarda bakanlık örgütüne benzer örgüt henüz yoktu. Bu nedenle eyaletlerde de böyle örgütlenmeyi görmüyoruz. Böyle olmakla beraber İŞ BÖLÜMÜ ilkesine uygun olaark belirlenmiş bazı görevliler elbetteki vardı.

Kanunnameye beylerbeyilerinin Çeşmiğir. Müteferrika, Saraçbaşı, Ağalar Mataracı, Tüfekçi, Şatır, Çuhadar gibi görevlilerin bulunacağı belirtilmektedir. Bunlar dışında Kethüdalari, Divan Efendileri, Mektupçulari, İmamlari ve kapılarında hademe durumunda olan Harem Kethüdalari, İç Ağalari, 24 adet Gediklileri, Hazineदारlari, Divittarlari, Kaftan- ağalari, Sofrabaşilari, Mirahorlari, Seccadecibaşilari, Peşkir ağalari, Kahveci başilari, Çamaşır ağalari, Kavaslari, Tatar başilari ve bunlardan bir kısmının maiyeti, her aletten 9 adetden oluşan mehterhaneleri vardı.

Bunların dışında beylerbeyilerinin Defterli denilen dirlik sahibi askerleri vardı.

Beylerbeyilerinin kapı halkından barışta ve savaşta aylarında bulundurdıkları Tüfekçi, Sekban, Şatır, Hayta gibi kuvvetler 1827 de, hademe niteliğinde olarak kapılarında bulunan Mehterleri, Kapı İç ağalari ve Saray Çavuşlari da 1829 da kaldırılmıştı.

Bilindiği üzere Kaza yetkisi ilmiye sınıfından olan kadılarına aitti. Kadılar aynı zamanda belediyelere ait bazı işlerle bazı zabıta hatta idari işleri de yürütürlerdi.

Eyaletlerde Eyalet veya Kenar Defterdarı denilen kimseler mali işleri yürütürlerdi. Bunların maiyetinde kalem heyeti, Tezkereci, muhasebeci, veznedar, Ruznameci, gibi kimseler vardı. «Eyalet merkezinde zeamet ve tımarların defterlerini tutan, hesaplarını yapan Hazine ve Tımar defterdarları, zeamet kethüdalari bulunuyordu.» (41), (42)

Beylerbeyilerinin ve sancak beylerinin İstanbul'da bulunan KAPII KETHÜDALARI vardı. Bunlar, önceleri beylerbeyilerince ve sancak beylerince atanırlardı. Görev süreleri kendilerini seçen atayan kişilerin görev süreleri ile kaimdi.

41) Vecihi Tönük'un eseri Sayfa.....63

42) Eyaletlerde eğitim işleri ile güvenliğin sağlanması işleri ayrı nitelikte olduğu için derinliğine girilmemiştir.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Sonraları devletçe atanmıya başlandılar. Görevleri, eyaletlere ait resmî işleri Bab-ı alide ve diğere resmî dairelerde kovalamaktı. Yazışmalar da bunlar aracılığı ile yapılırdı.

Kapı kethüdarları, beylerbeyilerinin merkezde tam yetkili vekilleri idiler. Bu yüzden yukarıda da değinilmiş olunduğı üzere görevlerinde bırakılan beylerbeyilerden İstanbulda bulunmıyanların kapı kethüdarları Paşa Kapısına çağırılarak Efendileri adına kendilerine hil'at giydirilirdi... Bunlar sulh zamanında İstanbul'da oturur, seferde ise vezir-i azamin maiyeti olarak ordu ile hareket ederlerdi.» (43) Lütfü Tarihinde ilgili olarak «o vakte kadar taşra vüzere ve valileri ile sair memurların İstanbul'da Kapı Kethüda ve Kapı Çuhadarları vasıtası ile muhaberet-ı lazimeyle ecvibe-i mersule ve mehuze (Yazdıkları yazılar ve aldıkları cevaplar) muailleh in tarafından tavsiye edilmekte idi.» (44) denilmektedir.

Bu bölümde Ayanlık, Müsellim ve Voyvodalık müesseselerinde değinmek istiyoruz.

Bu görevliler Osmanlı Devletinin kuruluşunda yoktu. Sonradan kurulmuşlardı.

Ayanlığın Kanunî zamanında ihdas olunduğı bilinir. Bunlar şehirlerde halk tarafından seçilirlerdi. Bir tür halk temsilcileri idiler. Vali ve mutasarrıflar halkla bu görevliler aracılığı ile ilişki kurarlardı.» Yani ayanlar halkla hükümet arasında vasıta olurlardı.» (45) Bu bakımdan mümtaz sınıf haline gelmişlerdi. Osman Ergin Mecelle-i Umur-u Belediye adlı eserinde «Devletçe vilayata yazılan ferman ve hükümlerin bir ayni de şehirlerin Ayanına gönderilir, veyahut taşradaki ayan dahi valiler ve sancak beyleri gibi padişahın HITABINA mazhar olurlardı.» (46) diye kaydeder.

Ayanlar «Miri mürettebatın ve memleketin vuku bulan masraflarının tevzi, tahsil ve defterlerinin tertip ve tanzimi hususlarında vali ve kadılara muhatap olurlardı.» (47)

43) İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın eseri Sayfa209 - 210.

44) Osmanlı Tarih Değimleri ve sözlüsü Cilt.....II fasikül..... II Sayfa172.

45) Sıddık Sami Onar'ın eseri Sayfa 661.

46) Osmanlı Tarih Değimleri ve terimleri Sözlüğü Cilt...I fasikül...II Sayfa 120.

47) Vecihi Tönük'ün eseri Sayfa 62.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Müsellimler, bir sancağın, Voyvodalar, ise bir kazanın yönetimine memur edilen, vali ve mütasarrıflar tarafından atanan görevlilerdi. Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri Sözlüğünde müsellimler için «vali ve mütasarrıflar uhdelerine tevcih olunan iki yerden mühim olanında kendisi oturur, ötekini gönderdiği adam idare ederdi. «Voyvodalar için Eyalet valileri ve sancak mütasarrıfları uhdelerine tevcih olunan eyalet ve sancakların mülhak kazalarına daireleri gediklilerinden veyahut halkın isteği ile yerlilerin ileri gelenlerinden birini voyvoda tayin ederdi. Bunlar buldukları mıntıkanın intizamını temine ve orayı idareye çalışırlardı.» (48) denilmektedir.

Müsellim ve voyvodaların atanma ve görevden alınmaları kendilerini atayanlara aitti.

II Mahmut zamanında yapılmış olan yeniden düzenlemelerde müsellim ve voyvodalar kaldırılmış ve saptanan mülki idare bölümlerine hükümetçe vali ve kaymakamlar atanmaya başlanılmıştı.

Yukarıda beylerbeyilerinin merkezce denetildikleri belirtilmişti. Bu denetim merkezce taşrada beylerbeyileri ve sancak beyilerince mıntıklarında halkın voyvodalardan ve devlet memurlarından yakınma ve sızlanmalarının doğruluğunun saptanması için yapılırdı. Bu görevi yapanlara MÜBAŞİR denirdi. Merkezden gönderilen mübaşirler genellikle Divan-ı hümayunda bulunan ileri gelenlerden seçilirdi. Eyaletlerde ise bu görev humayunda bulunan ileri gelenlerden seçilirdi. Eyaletlerde ise bugörev beylerbeyilerinin maiyeti olan Kavasmaş, Tüfekçi, Mühürdar, Kethüda, Hazinedar gibi kişilere yaptırılırdı.

Mübasirler görev için gittikleri yerlerde MÜBAŞİRİYE adı verilen parayı alırlardı.

Osmanlı Devletinde Bayındırlık, Sağlık ve sosyal yardım, ilim ve bilim müesseseleri »yollar köprüler, su tesisleri kervansaraylar, hanlar,, hamamlar, camiler genellikle VAKIF yoluyla yapılmaktaydılar. Basta, Padişahlar olmak üzere bir çok devlet ricali yurdun her yanında vakıf yoluyla bir çok yapıtlar yapmışlardı. Bu bakımdan vakıfların Osmanlılarda çok önemli fonksiyonları olmuştu.

48) Cilt...III fasikül..... 16, Sayfa..... 628.

Cilt...III fasikül25, Sayfa.....598.

— Osmanlı İmpar. Taşra İdar. Eyaletler Beylerbeyilerinin Görev ve Yet. —

Konuyu Vecihi Tönük'ün eserinden aldığımız T.M. Yamanın eserindeki bir parça ile bitirmek istiyoruz.

«Beylerbeyileri, sancak beyleri kaydıyle emektar ve dürüst kimselere tevcih olunur ve mukabilinde kendilerinden memleket hizmetinden - başka bir akçe ve bir rüşvet ve saire istenmezdi Cürüm ve kabahati olmayınca hiç bir beylerbeyi azledilmezdi. Gerek valiler gerekse sancak beyleri 20 - 30 sene mansıplarında kalırlar uhdelerinde bulunan askeri ve mülki vazifeleri ifa etmekle beraber ayrıca buldukları mahalde gerek harp ganimetleri ve gerekse hasılatlarından biriktirdikleri paralarla memleketin imarına çalışırlardı. Bir çok beylerbeyileri eyaletlerinde han, hamam, medrese, köprü gibi eserler bırakırlardı.» (49)

YARARLANAN ESERLER

- 1— İdare Hukukunun Umumî Esasları Ord. Prof. Sıddık Sami Onar,
- 2— Osmanlı Tarihi Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı,
- 3— Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı,
- 4— Osmanlı Devletinin Saray Teşkiâtı İsmail Hakkı Uzunçarşılı,
- 5— Türkiye İdare Teşkilâtının Tarihi Gelişimi ve Bugünkü Durumu Vecihi Tönük,
- 6— Türkiye'nin İdarî Yapısı, Dr. A. Şeref Gözübüyük,
- 7— Türkiye'de Valilik Sistemi, Dr. Mustafa Tosun,
- 8— Kamu Yönetim Sisteminin Tarihsel Evreni Amme İdaresi Dergisi, Selçuk Yalçındağ Cilt 3, Sayfa 2,
- 9— Türk Ansiklopedisi,
- 10— Osmanlı Tarih Değimleri ve Terimleri Sözlüğü,
- 11— Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu, Ord. Prof. M. Faut Köprülü,
- 12— Koçi Bey Risalesi Zuhuri Danışman,
- 13— Aşıkpaşa Oğlu Tarih Adsız,
- 14— İl İdaresi Kanunu İhsan Olgun — Dilaver Argun,
- 15— Osmanlı İmparatorluğunda Arazi Rejimi Mülkiyeliler Birliği Dergisi Arif Başaran,
- 16— Osmanlı İmparatorluğunda Devlet Ricali Arif Başaran,
- 17— Vezir-i azamların Görev ve Yetkileri Arif Başaran Türk İdare Dergisi.

SULUOVA KAYMAKAMI'NIN İKİ AYLIK İŞ SÜRECİ

ERDİ BATUR
Derik Kaymakamı

A — KONUNUN TANIMI

Suluova Amasya İlinin bir ilçesidir. İçişleri Bakanlığının ilçeler arası yapmış olduğu son sınıflamaya göre ikinci sınıf bir ilçedir. 1970 Nüfus sayımına göre ilçe merkezinin nüfusu 14.800 dır. Bugün için iki bin daha artmıştır. 41 Köyü vardır. Köylerin toplam nüfusu 15.000 dir.

Belediye sınırları içerisinde Türkiye'nin, aynı zamanda Orta Doğu ile Balkanlar'ın en büyük şeker fabrikası bulunmaktadır. İstihsal ve kapasite bakımından dünyada üçüncü gelmektedir. Şeker fabrikası içerisinde geçen yıl faaliyete geçen kuru sistem küspe kurutma tesisi de vardır. İlçe sınırları içerisinde iki linyit kömür ocağı işletmesi bulunmaktadır. Birisi 485 işçinin çalıştığı İl Özel İdaresi tarafından işletilen Eski Çelttek Linyit Kömür İşletmesi, diğeri ise 100 kadar işçinin çalıştığı özel teşebbüs tarafından işletilen Büyük Çelttek Linyit Kömür İşletmesidir. Bir de ilçe sınırlarının hemen bittiği yerde Merzifon hududlarında bulunan Yeni Çelttek Linyit Kömür İşletmesi vardır ki hemen bütün işçileri ilçemizde oturur, posta, banka işlemleri ve diğeri işleri hep ilçemizden yürütülür.

İlçe merkezinde yerli halk sayı itibariyle azdır. Dışardan gelen insan fazladır. Bunlar yeni bir iş edinmek, esnaflık yapmak yahut iş yerlerinde iş bulmak için gelmiş insanlardır.

İlçe'de şeker fabrikasının mevcut oluşu hayvan besiciliğini çok getirmiştir. Hayvan besiciliği için çok önemli gıda teşkil eden pancar küspesinin bol ve ucuz olması buna etken olmuştur. Sayıları 800 geçen besiciler 2-3 aylık bir besi devresinden sonra Ankara ve bilhassa İstanbul'a her gün canlı hayvan sevkiyatı 10 kamyon civarında yapılmaktadır.

Köyde oturanların ekonomik durumu tarıma dayanmaktadır. Başta tahıl, şeker pancarı ve diğeri yetiştirilir. Hayvan besiciliği de gelişmiş durumdadır. Köylerin geçim durumları genellikle iyidir.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

İlçe halkı ve köylüler uyanık insanlardır. Bir işleri ve problemleri olduğunda hemen ilgililere müracaat etmektedir. İş arayanlar da bu şekilde hareket ederek iş bulunması hususunda yardım istemektedir. Kaymakamlığa iş bulma isteği ile başvurular çok olmaktadır. Şeker fabrikası kampanya zamanı müracaatlar artmaktadır. Kömür ocaklarında çalışmak isteyenler de müracaat etmektedir.

Suluova oldukça geniş bir ovaya sahiptir. Oca içersinde bütün arazi hemen hemen sulanabilmektedir. Onun için arazi suyunun kıymet ve önemi çok büyüktür. Sulamada ufak bir aksama olduğu veya mahsülün sulama devresi için müstahsil çok titiz davranmakta ve durumu hemen bildirmektedir. Yaz mevsiminde müracaatlar fazla olur. Bir olaya ve sürtüşmeye yer bırakmamak için duruma hemen müdahale edilmektedir.

Vatandaşların resmî dairelerle münasebetleri sabahleyin daha çok olmaktadır. Yakın ve ulaşımı kolay köylerin öğleden sonra da olmaktadır. Dilekçe ile müracaatlar hafta başı olması sebebiyle pazartesi, cuma ve mahallî pazar kurulan cumartesi günleri diğer günlerden fazla olmaktadır. Bu durumda bilhassa sabahları dairede bulunmak zorunluğu vardır. Zira köylü sabahleyin gelip derdini anlatıyor ve müracaatını yapıyor. İşini bitirdikten sonra köyüne dönüyor. Köylü ve ilçe halkının müracaatı çok çeşitli olmaktadır. Daireye müracaatlar; tarla işleri ,ekim işleri, sürülerin ve çobanların vermiş olduğu zararlar, okul öğretmenleri, köy ve şehir imamları, bekçiler, korucular, imece çalışmaları, içme suyu, köy-cami-hazine tarlalarının kiraya verilmesi, okul onarımı, yeni okul yapılması, cami yapılması ve onarımı, çamaşırhane yapılması, çeltik ekimi, hayvanlarda çıkan hastalıklar, mahsülde görülen hastalıklar, miras ihtilâfları, mer'a sürme ve tecavüzleri, yayla ve otlak ihtilâfları, arazi suyunda azalma ve aksamalar, köy yolunun bozukluğu, köy birlik çalışmaları, Çeşitli ve şahsi ihtilâfların halli ve buna benzer konularda dilek ve şikâyetler olmaktadır. Avukatlarla görüşüp sözlerinin doğruluk derecelerini anlayıp öğrenmek için de danışmalar olmaktadır.

Dilekçe havaleleri daha çok ziraatın ağır basması sebebiyle Ziraat Teknisyenliğine olmaktadır. Ekim, dikim ve üretimle ilgili teknik bilgi ve yardım istenmesi, sürü ve çobanların vermiş olduğu zarar tesbiti, arazi suyunu kendi açılırlarından istedikleri zaman verilmesini istemeleri, elma ve diğer meyve ağaçlarını iyi mahsul vermesi için bakım ve mücadelede yardım istemeleri, çiftçi malları koruma meclis çalışmaları hakkında dilek ve şikâyetler, ziraatla ilgili diğer istek ve şikâyetler ziraat Teknisyenliğine havale edilmektedir.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Hayvan besiciliğinin çok gelişmesi veteriner hizmetlerini arttırmıştır (Et balık kombina tesislerinin yapılmasına da girilmiş ve inşaatına başlanılmıştır). Besi için ahırına hayvan koyan şahıs zarara uğramaması için veterinerlere hayvanını göstermekte aşı ve diğer bakım hususlarında dilekler veterinerliğe havale edilmektedir.

Tapu Sicil Muhafızlığı için müracaatlar tapu ve tapu kayıt suretleri çıkarılmasının istenmesi, arsa-arazi ve diğer alım satımlar için müracaatlar havale edilmektedir.

Mal Müdürlüğüne, tarh edilen vergi miktarlarına itiraz, yeni ticarete başladığını bildirme, ticaret yerini kapadığını bildirme, diğer malî konulara ilişkin müracaatlar havale edilmektedir.

Özel İdare Memurluğuna, bina, arazi vergi ve kayıtlar için, taş-kum- kireç ocakları açılması, köy yollarının yapım ve onarımı, katılım paylarının toplanması, köy içme suları, imece ve sair köylerle ilgili çalışmalar hususunda dilek ve şikâyetler havale edilmektedir.

Nüfus Memurluğuna, nüfus cüzdanları ve suretlerinin çıkarılması, vukuatlı aile nüfus kayıtlarının istenmesi dilekleri havale edilmektedir.

Tahrirat Kalemine, kaymakamlığı ilgilendiren istek ve şikâyetlerin olması, 5917 ve diğer İdarî karar suretlerinin istenmesi, memur ve daire çalışmaları ile ilgili şikâyetler hakkında dilekçeler havale edilmektedir.

İlköğretim Müdürüğüne, diploma ve suretlerinin istenmesi, dışardan ilkokul bitirme imtihanlarına girme, ilkokul öğretmenleri hakkında şikâyetler, gezici kurslar ile ilgili durumlar, okul yapılması ve onarım istekleri ile ilgili müracaatlar havale edilmektedir.

Hükümet Tabipliğine, sağlık ve hıfzı sıhha ile ilgili müracaatlar, aşı yapılması, hastalık ve tedavi halleri gibi müracaatlar havale edilmektedir.

Müftülük için, imamların yer değiştirme istekleri, imam hakkında şikâyetler, imam kadrosu verilmesi istekleri, cami yapımı ve onarımında vakıflar tarafından yardım yapılması hususunda müracaatlar havale edilmektedir.

Emniyet Komiserliğine, asayiş ile ilgili yazılar, polis ve bekçi hakkında şikâyetler, trafik ile ilgili hususlar, dış ülkelere gidecekler hak-

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

kında tahkikat, düğün çalgı ruhsatı, tabanca ruhsatı, kahvehane ve umuma açık yerler için müracaatlar, kavga, darp, hırsızlık ve sair polisi ilgilendiren hususlardaki istek ve müracaatlar havale edilmektedir.

Jandarma Birlik Komutanlığına, köyde asayiş ile ilgili durumlar, köy bekçi tayinler, kavga, darp, hırsızlık olayları, firariler, düğün çalgı ruhsatları, kolluk görevleri ile ilgili hususlardaki istek ve müracaatlar havale edilmektedir.

Lise Müdürlüğüne, diploma ve suret istemeler ve diğer öğretimle ilgili istek ve müracaatlar havale edilmektedir.

Cumhuriyet Savcılığına, iyi hal kâğıtları, dış ülkelere gitmek isteyenler için tahkikat, ceza evindekiler için işe alımları, ceza evindekilerin malî durumları ile ilgili tahkikat, mahkemen istenen karar ve ilân suretleri, istek ve müracaatlar ile müracaatların havaleleri ve adli yazışmalar olmaktadır.

Askerlik Şubesi söndürülmüş olup Amasya'ya intikal etmiştir. Askerlik ile ilgili yazışmalar bu şube ile olmaktadır.

Belediyenin çalışmaları hakkında vatandaşların istek ve şikâyetleri olmaktadır. İmar durumu, inşaat ruhsatı, su, temizlik işleri, esnafın kontrolü, satışlar ve diğer belediyeyi ilgilendiren istek ve müracaatlar belediyeye havale edilmektedir.

Yukarıdaki teşkilâtlardan adliye, askerlik şubesi ve belediye hariç teşkilâtın personelini ilgilendiren özlük hakları ile ilgili hususlar ilgili dairesine havale edilmektedir.

İl şube müdürleri ile telefon görüşmeleri hizmet dolayısıyla olmaktadır. Vali Bey'le ile ilçeyi ilgilendiren konularda olmaktadır. İzin isteme sebebiyle de vilâyete telefon açılmaktadır.

Şehir içinden de telefon görüşmeleri olmaktadır. Kendilerini ilgilendiren hususları öğrenmek isteyen şahıslar yanında hal hatır sormak için de telefon edilmektedir.

Posta, sabah ve öğleden sonra iki defa gelmektedir. Pazartesi günü sabahleyin gelen posta diğer günlere nazaran fazladır. Postayı kendim açar ve havalelerini kendim yaparım.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Kaymakam mesaiye bağlı olursa, mesai saatleri içinde vazife başında bulunursa çalışmasında rahat eder. Diğer memurlar da mesai içersinde vazife başında olur. Kaymakamın büro işleri yanında çeşitli görevleri de vardır. Memurların görevlerini dikkat etmelerinin denetimi ve şikâyetleri değerlendirme başlıbaşına küçümsenmeyecek bir görevdir. Hafta da bir çarşamba günleri yapılan ilçe idare kurulu toplantısında o günkü konular görüşüldükten sonra daire işleri ve koordinasyon konusu da görüşülmektedir. Bu meyanda ilçede olan değişiklikler hakkında da bilgi verilmektedir. Birlik ve ahengin yaratılması için bu şekil hareket etmenin faydası vardır.

Köy çalışmaları görevin büyük ağırlığını teşkil eder. Köye daha ziyade öğleden sonra gitmenin faydaları vardır. Sabahleyin müracaat eden ve arayanlar daha çok olduğu için daire de kalmak vatandaş açısından iyi olmaktadır. Öğleden sonra ve akşam üzerine köye gidildiğinde köylüyü bulup görüşmek daha kolay mümkün olmaktadır. Zira köylü şehirlerde ise veya tarla da ise artık köye dönmüş olmaktadır.

Köye hizmet götürülmesinde^ yorucu olmakla beraber ikna yoluyla işe girilmesi daha iyi sonuç vermektedir. Birlik kurulması ve çalışmalarında bu yol tercih edilmiştir. Birlik çalışmalarında olumlu sonuç alındığında güven ve itimat pekleşiyor. Bu durum yeni istek ve müracaatlara yol açıyor. Birlik yönetim kumlu toplantıları, köylerle ilgili diğer kurul çalışmaları ve köy muhtarları toplantıları, mahallî pazar kurulduğu cumartesi gününe raslatılması toplantıya iştirakin fazla olmasını sağlamaktadır.

Aşağıda 1972. yılının Nisan ve Mayıs aylarında Suluova'da kaymakamlık görevi sırasında çalışmalar saati satma belirtilmiştir. Tamamen gerçeğe sadık kalınarak tesbit edilmiş ve hiçbir ilâve yapılmamıştır. O gün ne oldu ise aynen belirtilmiştir.

Günlük çalışmalar birbirlerine benzerlik gösterdiği için yalnız 1.4.1972 günü ile 2.5.1972 günleri örnek olarak verilmiştir. Zira günlük çalışmalar birbirine benzediğinden aylık çalışmaların gün olarak dökümü verilmemiştir. Fakat kısaltma yapılmış olmasına rağmen aylık olarak gösterilen kategoriler olduğu gibi gösterilmiştir.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

1.4.1972

- 9.00 - 9.15 Dünden kalan evrakların ve dosyaların imzalanması.
- 9.15 - 9.30 Çayüstü ve Kolay Köyler Muhtarları elektrik için geldiler. Kolaya Köyü Muhtarı Köylerine elektriğin kısa zamanda çekilmesini istedi. Çayüstü Köyü Muhtarı ile köylüden toplanacak para hakkında görüşüldü.
- 9.30 - 9.50 Postanın açılması ve havaleler, Ziraat Teknisyenliğine hayvan sokulmasından dolayı zarar-ziyan tesbitine dair dilekçe havalesi, hırsızlık olayı hakkında Emniyet Komiseri ile bir telefon görüşmesi.
- 9.50 - 10.00 Hastane Yaptırma Derneği Yönetim Kurulu Üyeleri ile çalışmalar hakkında görüşme, toplanan yardımlar hakkında bilgi alma.
- 10.00 – 10.30 Bir gün önceden telefonla randevu talep eden besicilerden 10 kişilik bir heyet, yeni yapılacak Besiciler Kooperatifi Kongresi hakkında görüşmeye geldiler. Meslekî sorunları üzerinde görüşüldü.
- 10.30 - 10.40 Tapu kayıt sureti çıkarılması için Tapu Sicil Muhafızlığına bir dilekçe havalesi.
Köylerinde akmyan çeşmenin yapılmasını isteyen köylünün dilekçesini Özel İdare Memurluğuna havale. Şeker Fabrikası Müdürünün telefon açarak hal hatır sorması, fabrika arsasına yapılan tecavüz sebebiyle yapılan 5917 tahkikatının infazı ile bilgiler istemesi.
- 10.40 - 10.50 Köylülerin köy çalışmalarında yeteri kadar çalışmadıkları hakkında köy halkından iki şahsın şikâyetini dinleme.
- 10.50 - 11.00 Elma ağaçlarında görülen hastalık hakkında dilekçenin Ziraat Teknisyenliğine havale edilmesi.
Besi ahır pisliğinden şikâyet eden bir vatandaşın dilekçesinin İlçe Hıfzısıhha Komisyonuna havale edilmesi. Şehir içme suyu müteahidi ile çalışmalar hakkında telefonla görüşme.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

- 11.00 - 11.15 Asayiş saati. Mahallî pazar günü olduğundan Emniyet Komiserine pazar yerine devriye çıkarıp çıkarmadığı soruldu, bir hafta önce kavga eden şalışın takip edilerek yakalanması istendi.
- 11.15 - 11.20 Topu kayıt suretinin çıkarılmasını isteyen şahsın dilekçesini Tapu Sicil Muhafızlığına havale.
- 11.20 - 11.25 Bir köylüden muhtarları hakkında şikâyet dinleme.
- 11.25 - 11.30 Köye çıkacak olan Ziraat Teknisyeninin telefonla izin istemesi.
- 11.30 - 11.40 Şehir halkından bir ziyaretçi, bu arada şehir içersinden geçen otobüslerin çok toz kaldırdığı hakkında şikâyeti dinleme.
- 11.40 - 11.50 Amasya Millî Eğitim Müdürü ile bir İlkokul öğretmeni hakkında görüşme. Hayvanlarında hastalık görüldüğüne dair bir şahsın dilekçesinin Veteriner Hekimliğine havalesi.
- 11.50 - 12.00 Tahrirat Katibi ile çalışmalar hakkında görüşme.
- 12.00 - 12.15 5917 Dilekçesini kaleme havale ederek Tahrirat Katibini görevlendirme.
- Nüfus cüzdanı suretinin çıkarılmasını isteyen şahsın dilekçesini Nüfus Memurluğuna havale.
- Vergi Borcuna itiraz eden bir mükellefin dilekçesini Vergi İtiraz Komisyonuna havale edilmesi.
- 12.15 - 12.20 Bir suçlu hakkında Jandarma Birlik Komutanı ile telefonla görüşme.
- 12.20 - 12.30 5917 tahkikat evrakının okunarak karar verilmesi.
- 12.30 - 12.40 Halktan iki kişinin ziyareti.
- 12.40 - 13.00 Resmî gazetelerin okunması.

1.5.1972

1 Mayıs Bahar Bayramı Tatili.

2.5.1972

- 8.30 - 9.00 Kaymakamlık odasına yeni alınan mefruşatın yerleştirilmesi.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

9.00 - 9.15	Ziyaretçi. Nüfus M.na ve Mal Md.ne birer dilekçe havalesi. Belediye Başkanı ile telefonla görüşme.
9.15 - 9.20	Belediye tarafından yeni açılan yol hakkında bir şahsın şikâyetini dinleme.
9.20 - 9.30	İmzalar, 5917 Tahkikatının yapılmasını isteyen şahsın dilekçesini Tahrirat Kalemine muhakkik tayin ederek havale.
9.30 - 10.15	Posta açılması ve havaleler, 2 Tapu Sicil Muh.na, 1 Mal Md.ne dilekçe havalesi.
10.15 - 10.30	Ziyaretçiler, Jandarmaya ve Veteriner Hek.ne birer dilekçe havalesi. Ziraat Bankası Müdürü ile telefonla görüşme.
10.30 - 10.45	Yazı hazırlığı, Ziraat Tek. ne bir dilekçe havalesi.
10.45 - 11.00	İmzalar.
11.00 - 11.15	Asayiş saati.
11.15 - 11.30	Ziyaretçi, Özel İd. M.na ve Veteriner Hek.ne birer dilekçe havalesi. Samsun Yapı İşleri Bölge Müdürü ile telefonla görüşme, Şehir içi telefon görüşmesi.
11.30 - 11.35	Miras yüzünden anlaşamadıkları, kendilerinin anlaşmalarını isteyen köylülerin dileğinin dinlenmesi.
11.35 - 11.45	İçme suları düzenli akmayan 2 köy muhtarının dileklerinin dinlenmesi.
11.45 - 12.00	İmzalar.
13.30 - 14.00	Posta açılması ve havaleler.
14.00 - 14.05	Arazisine oğlunun habersiz olarak girip sürmesini kabul etmeyen bir babanın dileğinin dinlenmesi.
14.05 - 14.15	Ziyaretçi.
14.15 - 14.25	İmzalar.
14.25 - 14.50	Kanunların gözden geçirilerek okunması.
14.50 - 15.00	Yazı hazırlığı.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

15.00 - 15.10	Hekimle İmar Kanunu üzerinde istişare.
15.10 - 15.50	Amme İdaresi Dergisinden makale okunması, Ziraat Teknisyenliğine iki dilekçe havale edilmesi, Şehir içi bir telefon görüşmesi
15.50 - 16.30	Savcı Bey'le birlikte ceza evine kontrol için gitme, gardiyan ve mahkumlarla konuşma.
16.30 - 16.40	İmzalar, Emniyet Komiserliğine bir dilekçe havale edilmesi.
16.40 - 17.00	H. Tabipliğine bir dilekçe havale edilmesi, Esnaf Kefalet KOOPERATİF Başkanı ile telefonla görüşme, Mal Müdürünün ziyareti.

B — KONUNUN ANALİZİ

Bu incelemede Suluova Kaymakamı olarak 1972 yılının Nisan ve Mayıs aylarında yapmış olduğum mesai, günü gününe ve saati satma, olaylara tamamen sadık kalınarak, olduğu gibi tesbit edilerek yazılmıştır. İncelemeden, bir kaymakamın resmî günlük yaşantısının bir modelini çıkartmak gayesi güdülmüştür. Kaymakam resmî günlük yaşantısında ne yapar, ne işle meşgul olur, vatandaşa ilişkileri nasıldır, diğer resmî dairelerin kaymakamla ilişkileri nasıl ve ne yönlü olmaktadır? Bu hususların tesbiti yapılmıştır. İlişkiler nasıl ve ne yönlü ise o şekilde tesbit edilmiş ve zamanları da belirtilmiştir.

Kaymakamın resmî yaşantısında ilişkiler, süreleri de belirtilerek edilmiş ve mesai 7 saat olduğuna göre çalışmanın kaçta kaçını hangi çeşit çalışmaların teşkil ettiği saptanmağa çalışılmıştır. Nisan ve Mayıs aylarına ait çalışmaların bu şekilde tesbiti yapılarak Genelleme Metodu ile yıllık çalışmasında bu şekil bir oran saptanmağa çalışılmıştır.

Kaymakam ilçede Mülkî amir olarak ne yapar? Memurlarla ve dairelerle ilişkileri nasıldır ve koordinasyonu nasıl yapar, vatandaşlarla ilişkiler ne yönlü olmaktadır ve nasıl realize edilir, bu hususların tesbitine çalışılmıştır. Bu çalışma çözümlenmeli olarak yapılmıştır. Günlük mesaide hangi çalışmalar ne oran teşkil ediyor, bunların süreleri belirtilerek tesbiti yapılmış ve bu tespit ile de günlük ve sonra da aylık çalışmaların oranları tespit edilmiştir.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Bir yargıya varmak için oransal bağlantının tesbiti gereklidir. Günlük mesaide ilişkiler olduğu gibi yazılmış elmasına rağmen, oransal bağlantının tesbitinde bu ilişkiler belli kategorilerde toplanması mümkün olduğundan bu yol tercih edilmiştir.

Yazıya kısaca göz atıldığında belli kategorileri birbirinden ayırdetmek mümkündür. Örneğin; imza ve havale işleri,kişisel görüşmeler (Bu görüşmeler, halktan kişilerle ve memurlarla olmaktadır. Memurlarla olan görüşmeler astlarla, aynı seviyede olanlarla ve üstlerle olmak üzere üç grupta saptanmıştır.), telefon görüşmeleri (Bu da bir önceki gibi saptanmıştır), geziler (Şehir içi ve köy gezileri olmak üzere saptanmıştır.). Diğer çalışmaların tesbiti de aynı şekilde saptanmıştır.

Bu kategorileri sıhhatli bir şekilde ayırdettikten sonra, bunlar arasındaki oransal bağlantı gösterilmiştir. Başka bir deyişle bir Kaymakamın vaktinin yüzde kaçını imza ve havale işiyle, ne kadarını köy ve şehir inceleme gezileri ile, ne kadarını görüşme ve dilek dinleme ile geçiriyor? Bu yazıda bunların tesbiti yapılmıştır.

Genelleme Metodu ile fikir yürütüldüğü takdirde, ilçelerde Kaymakamların hangi işlerle günlük mesaisinin yüzde kaçını teşkil ettiği hususunda bilgiye varılabilir. Zira Suluova İlçesi İçişleri Bakanlığının ilçeleri sınıflayan son yönetmeliğe göre ikinci sınıf bir ilçedir. Ne büyük bir ilçe oluşu ne de küçük ilçe oluşu sebebiyle ilçeler hakkında bir yargı verecek model hüviyetindedir.

C — İLİŞKİLERİN YÖNLENDİRİLMESİ

Günlük olarak çalışmaların ne yönlü ve süreler belirtilerek döküm yapıldıktan sonra çalışmaları belli kategorilerde toplamak mümkündür Şimdi çalışma sürelerini de belirterek Nisan ve Mayıs ayları çalışmalarını kategoriler halinde toplıyalım.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

1.4.1972 Günü çalışma saati 240 dakika,

Çalışma Kategorisi	Çalışma Süresi	Günlük Çalışmanın Yüzde Kaçı
İmza ve havale	68 dakika%28.3
Birlik ve dernek faaliyetleri	55 »%22.9
Memur görüşme	19 »%8
Aynı seviyede memur telefon	14 »%5.8
Dilek dinleme	25 »%10.4
Asayiş saati	15 »%6.2
Aynı seviyede memur görüşme	9 »%3.8
5917 Tahkikat incelenmesi	10 »%4.2
Ziyaretçi-Halk	10 »%4.2
Çeşitli yayın okunması	15 »%6.2

TOPLAM

240 Dakika

%

100

1972 Nisan ayında yapılan çalışmalar gün, süre ve oranları ile gösterilmek suretiyle aynen yukarıdaki gibi hesap edilmiştir. Çalışma kategorisinin karşısında gösterilmiş olan çalışma süresi ve oranı aylık olarak gösterilmiştir. Günlük olarak gösterilmiş olan bilgiler toplanarak 1972 Nisan ayma ait rakamlar ortaya çıkarılmıştır.

Çalışma sürelerini belirterek, kategoriler halinde topladıktan sonra her aym çalışma sürelerini toplayıp o çalışma kategorisine böldüğümüzde o ay içerisinde aym yüzde kaçını yangi yönlü hizmet kategorisine ayırdığı veya hangi yönlü hizmeti teşkil ettiği ortaya çıkacaktır.

Çalışma Kategorisi	Çalışma Süresi	Aylık Çalışmanın Yüzde Kaçı
İmza ve havale	1852 dakika%18.04
Birlik ve dernek faaliyetleri	942 »%9.17
Memur görüşme	448 »%4.36
Aynı seviyede memur görüşme	144 »%1.40
7ivarpt-ii<st	370 »%3.60
Ziyaret-halk	341 »%3.32
Telefonla memur görüşmesi	417 »%3.09
Aynı seviyede memurla telefon görüşmesi ...	91%0.89
Telefon üst görüşmesi	38 »%0.37
Halkla telefon görüşmesi	83 »%0.81

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Dilek dinleme	405 »%3.95
Cevan yazı hazırlığı	432 »%4.21
Asayis saati%1.67
Çeşitli yayın okunması	852 »%8.30
Köy inceleme gezisi 2575 »%25.09
Şehir inceleme gezisi	670 »%6.43
5917 Tahkikat incelemesi	150 »%1.46
Komasyon-kurul toplantısı	365 »%3.55
Oda tanzimi	30 »%0.29
TOPLAM	10265 Dakika	% :100

2.5.1972 Günü çalışma saati 420 dakika,

Çalışma Kategorisi	Çalışma süresi	Günlük çalışmanın yüzde kaçı
Oda tanzimi	30 dakika%7.1
Ziyaret-halk	31 »%7.4
İmza ve havale	158 »%37.7
Telefonla memur görüşmesi	5 »%1.2
Dilek dinleme	25 »%6
Cevap yazı hazırlığı	22 »%5.2
Asayis saati	15 »%3.5
Halkla telefon görüşmesi	8 »%1.9
Avni seviyede memur telefon ..	4 »%0.9
Çeşitli yayın okunması	58 »%13.9
Memur görüşme	24%5.7
Şehir inceleme gezisi	40%9.5
TOPLAM	420 Dakika	%100

1972 Mayıs ayında yapılan çalışmalar gün, süre ve oranları ile gösterilmek suretiyle aynen yukarıdaki gibi hesap edilmiştir. Çalışma kategorisinin karşısında gösterilmiş olan çalışma süresi ve oranı aylık olarak gösterilmiştir. Günlük olarak gösterilmiş olan bilgiler toplanarak 1972 Mayıs ayma ait rakamlar ortaya çıkarılmıştır.

Çalışma sürelerini belirterek, kategoriler halinde topladıktan sonra her ayın çalışma sürelerini toplayıp, o çalışma kategorisine böldüğümüzde o ay içerisinde ayın yüzde kaçı hangi yönlü hizmet kategorisine ayrıldığı veya hangi yönlü hizmeti teşkil ettiği ortaya çıkacaktır.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Çalışma Kategorisi	Çalışma Süresi		Aylık Çalışmanın Yüzde Kaçı	
	Süre	Birim	Oran	Yüzde
İmza ve havale	1775	dakika	%	19.08
Birlik ve dernek faaliyetleri	1783	»	%	19.17
Memur görüşme	513	»	%	5.51
Aynı seviyede memur görüşme ...	555	»	%	5.98
Ziyaret-üst	50	»	%	0.53
Ziyaret-halk	508	»	%	5.46
Telefonla memur görüşmesi	272	»	%	2.92
Aynı seviyede memurla telefon görüşmesi	63	»	%	0.68
Telefon üst görüşmesi	70	»	%	0.75
Halkla telefon görüşmesi	59	»	%	0.63
Dilek dinleme	816	»	%	8.77
Cevap yazı hazırlığı	602	»	%	6.47
Asayiş saati	220	»	%	2.38
Çeşitli yayın okunması	415	»	%	4.46
Köy inceleme gezisi	615	»	%	6.62
Şehir inceleme gezisi	40	»	%	0.43
5917 Tahkikat incelemesi	290	»	%	3.12
Komasyon - kurul toplantısı	355	»	%	3.82
Oda tanzimi	30	»	%	0.32
Tören	270	»	%	2.90
TOPLAM	9301	Dakika	%	100

TOPLAM

D — İŞ SÜRECİ VE ÇALIŞMA KATEGORİLERİ

1972 Yılı'nın Nisan ve Mayıs aylarında ne yönlü bir çalışma yapıldı ise aynen, günü gününe, saati saatına, olaylara tamamen sadık kalınarak, olduğu gibi tesbit edilerek yukarıya çıkarılmıştır. Bir inceleme konusu olacak diye asla samimiyetten uzaklaşmamıştır.

Kaymakamın yapmış olduğu görevler belli kategorilerde gruplandırılmıştır. Bu çalışma kategorilerini biraz açıklamak suretiyle görevlerini nasıl yaptığını inceleyelim.

1. İmza ve Havale : Vatandaşın her türlü müracaat ve dilekleri hem dilekçeleri okunarak ve hem de kendileri ile görüşülerek ilgili yerlere havale edilip çözüm yolu nasıl olacağı da kendilerine söylenir. Daireler arası yazışmalar, vilâyetten gelen yazılar ve diğer yerlerden gelen

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

resmî ve özel yazılar ilgili dairelere havale edilir. Havale esnasında yazının konusu veya dilek muhteviyatı okunur. Bu hazan bir emir, tamim, genelge, yönetmelik, tüzük veya kanun olabilir. Dairelerin cevabı yazıları da okunup göz gezdirildikten sonra imza edilir.

Nisan ayında İmza ve Havale toplam olarak 1852 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 18.04 nü, Mayıs ayında ise aynı durum 1775 dakika olup, % 19.08 ni teşkil eder. Kısaca aylık çalışma süresini 1/5 ne yakın zamanı İmza ve Havale işlemleri teşkil eder. Demekki İmza ve Havale işlemleri önemli bir zamanı almaktadır. Bu yasaların kendisine yüklemiş olduğu görevden doğmaktadır.

2. Birlik ve Dernek Faaliyetleri : Günümüzde gittikçe artmakta ve önem kazanmaktadır. Bir İlçe'de ve kendisine bağlı köylerde bazı hizmetlerin yapılmasını kolaylaştırmak için Birlik ve Dernek Faaliyetleri zorunlu olmaktadır. Üreticinin menfaatim korumak için alım veya satım birlikleri, küçük tasarrufları birleştirmek suretiyle atölye veya fabrika kurulması, köylere yol, su, elektrik getirilmesinde öncelik sağlamak ve katılım payı toplamak için birlik ve dernek faaliyetleri gereklidir. İlçe veya köylerde hastane, okul, yurt, çamaşırhane, cami, köy odası vb. inşaatları yapmak, onarmak ve korumak için dernek faaliyetleri zorunlu hale gelmiştir. Dernek toplantıları çoğu kez tatil günlerinde yapılmaktadır ve burada belirtilmemiştir.

Nisan ayında Birlik ve Dernek Faaliyetleri toplam olarak 942 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 9.17 ni, Mayıs ayında ise aynı durum 1783 dakika olup, % 19.17 ni teşkil etmektedir.

Mayıs ayı içersinde Birlik ve Dernek Faaliyetlerinin artması inşaat ayma ve hizmet için en müsait zamana girilmiş olmasından dolayı artış göstermektedir. Bu çeşit faaliyetler yaz-kış devam etmekle beraber bilhassa yaz mevsiminde artmaktadır. Bu gün bu tür faaliyetlere yer vermiyen ilçe düşünülemez. Bu faaliyetler, kaymakamın önem vermesi ve kabiliyeti ölçüsünde arttığı gibi bazan bulunduğu ilçe halkının uyanık olmalarının da rolü olmaktadır.

3. Memur Görüşme : Her memur, memur arkadaşları ile görüşme zorunluğunu hisseder. Daire çalışmalarının nasıl olduğu, cevabı yazıların zamanında verilmesi, bilgi alıp verme konularında bilhassa bu durum hissedilir. Daireye ait bilgiler bazan sohbet sırasında da alınmaktadır. Memurlar arasında ziyaretler olmaktadır. Konuşmalar esnasında

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

daire ile ilgili haber de alınmaktadır. Yapılacak çalışma veya verilecek cevabın kesinlik kazanması için memurla görüşme bazan zorunlu olmaktadır. Böyle zamanlarda çay, kahve ikram edilmesi de olağan olmaktadır. Görüşme ve sohbetlerde daire ile ilgili ve harici konuşmalar yapılmaktadır. Ama sohbetlerinde haber alma yönünden faydaları vardır. Bazan da iade-i ziyaret yapmak nezaket kuralı olarak yerine getirilmektedir.

Nisan ayı içerisinde memur görüşme 448 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 4.36 m, Mayıs ayında ise aynı durum 513 dakika olup, % 5.51 ni teşkil etmektedir.

4. Aynı Seviyede Memur Görüşme : İlçe'de mevcut genel idare dışındaki kurum ve dairelerin amir ve müdürleri, hakim-savcı, İl'de bulunan daire başkanları ile yapılan görüşmeleri kapsar. Bu görüşmeler bazan ziyaret şeklinde ama çok kez ilçeyi ilgilendiren bir işin takibi için yapılmaktadır. Zira uygulamada işin kısa sürede yapılması için beşeri ilişkiler ve işin takibi gerekli olmaktadır.

Nisan ayında Aynı Seviyede Memur Görüşme 144 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 1.40 m, Maviş ayı içerisinde ise aynı durum 555 dakika olup % 5.98 ni teşkil etmektedir.

5. Ziyaret Üst : Vali, genel müdür, general, milletvekili, senatör, bakan gibi şahıslarla yapılan görüşme ve ziyaretleri kapsar. Bu bazan bir ziyaret olur, bazan ise daire çalışmaları ile ilgili görüşme olur. Bu görüşmelerden faydalı sonuçlar alınmaktadır. Vali ile yapılan görüşmeler ise hemen daima çalışmalarla ilgili bilgi verme ve kendilerinin görüş ve talimatını alma yönünde olmaktadır.

Nisan ayı içerisinde Üst Makamlarla Görüşme 370 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 3.60 m, Maviş ayı içerisinde aynı durum 50 dakika olup % 0.53 nü teşkil etmektedir. 6

6.Ziyaret Halk : Halk ile görüşmeler faydalı olmaktadır. Daire çalışmalarının halk yönünden aksayan yönleri varsa bunların saptanması, halkın dileklerinin tesbiti, görüşmeler ile mümkün olmaktadır. Ayrıca kaza hakkında genel sorunlar yanında asayiş konusunda da bilgi alınmaktadır. Daire çalışmalarının değerlendirilmesi yönünde bu görüşmelerin yararı olmaktadır.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Nisan ayı içerisinde Halk ile Görüşmeler 341 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 3.32 ni, Mayıs ayında ise aynı durum 508 dakika olup % 5.46 m teşkil etmektedir.

7. Telefonla Memur Görüşmesi : Daire çalışmaları hakkında görüşme her zaman yüz yüze olmamakta, teknik araçlardan istifade etmek suretiyle telefonla olmaktadır. Telefonla görüşmeyi ya memur istemekte ya da kaymakam istemektedir. Zira hazan dairelerin ayrı yerlerde duşu, gidip gelmek suretiyle zaman kaybına sebep olmamak için telefonla görüşmeler yararlı olmaktadır.

Nisan ayı içerisinde Telefonla Memur Görüşmeleri 317 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 3.09 nu, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 272 dakka olup % 2.92 ni teşkil etmektedir.

8. Aynı Seviyede Memurla Telefon Görüşmesi : Zamandan kazanmak için telefona başvurularak, genel idare dışındaki amir, müdür, hakim, savcı, il şube başkanları ile yapılan görüşmeleri kapsar. Çok kere işin sonucunu öğrenme ve iş konusunda uyarma için telefon görüşmeleri yapılmaktadır.

Nisan ayı içerisinde Aynı Seviyede Memurla Telefon Görüşmesi 91 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 0.89 m, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 63 dakika olup % 0.68 ni teşkil etmektedir.

9. Telefon Üst Görüşmesi : Vali, genel müdür, general, milletvekili, senatör, bakan ile yapılan telefon görüşmelerini kapsar. Bazan bu görüşmeler nezaketen yapılmakta ise de çoğu kez çalışma ile ilgili konular üzerinde yapılmaktadır. Ya Vali'ye bilgi verilmek veya görüş ve talimatını almak için yahut izin konularında ya da işin daha süratli Ankara da takibi için yapılmaktadır.

Nisan ayı içerisinde üst makamlarla telefon görüşmeleri 38 dakika olup % 0.37 ni, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 70 dakika olup % 0.75 ni teşkil etmektedir.

10. Halkla Telefon Görüşmesi : Halk bazı dileklerini, şikâyetlerini telefon aracılığı ile de söylemektedir. Bazan hal hatır sormak için telefon açanlar da olmaktadır. Ama çoğunluk dileklerini iletirler.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Nisan ayı içerisinde Halkla Telefon Görüşmeleri 83 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 0.81 ni, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 59 dakika olup % 0.63 nü teşkil etmektedir.

11. Dilek Dinleme : Kaymakama yasalarca verilmiş görevdir. Halk her türlü dilek ve şikâyetlerini, problemlerini, ihtilâflarını çözüm yolu bulunması için getirir, isteklerini söyler, danışır ve halli için yol gösterilmesini ister. Bu o kadar geniş kapsamlıdır ki ev hayatı, yaşama koşullarına dek bu dile getirilmektedir. Bu durumda vatandaşı sonuna kadar dinleyip boşalmasını sağlamak yanında gerekli tavsiye ve çözüm yolları gösterilmek suretiyle olur.

Nisan ayı içerisinde Dilek Dinleme 405 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 3.95 ni, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 816 dakika olup % 8.77 ni teşkil etmektedir.

12. Cevap Yazı Hazırlığı : Resmî dairelerle olan yazışmalar bu grupta toplanmaktadır. Resmî dairelere yazılmış olan yazılar, cevabi mahiyette yazılmış olan yazılar tam konuyu yansıtacak şekilde olması için dikkatle gözden geçirilir. Çoğu kere gelen yazıların istenen bilgileri kapsayacak şekilde, aynı zamanda düzgün bir ifade ile yazılmasına özen gösterilir. Her yazıda düzgün ve anlamlı bir ifade ile kanun, tüzük ve diğer yayınlar incelenerek cevap verilmesi istenir. Kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlerin yayın ve ilânı da aynı şekilde yapılmaktadır.

Nisan ayı içerisinde Cevap Yazı Hazırlığı 432 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 4.21 ni, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 602 dakika olup % 6.47 ni teşkil etmektedir.

13.Asayiş Saati : İçişleri Bakanlığının yayınlamış olduğu yönetmelik uyarınca çalışma günlerinde saat 11.00 de yapılmasına özen gösterilmiştir. Görüşmede emniyet komiseri ile jandarma komutanı hazır bulunurlar. Son 24 saat içerisinde ilçedeki asayiş ile ilgili olayları, suçlu ve faaliyetlerin yakalanması ve adliyeye verilip verilmediği konuları görüşülür. Bazan olması muhtemel olaylar için önceden tetbir alınması, dikkatli olunması, üyesi fazla olan dernek genel kurul toplantılarına önceden hazırlık yapılması ve akla gelen her türlü emniyet ve asayiş konuları ile personelin özlük işleri de dahil her türlü konular görüşülür. Olay çıktığında daha önceden haberdar olunmakla beraber, karşılıklı görüşmede failerin yakalanmasını isteme ve gerekli tekbirlerin alınması üzerinde durulmaktadır. Olay gece olduğunda haber verilmesi üzerine gerekli talimat telefonla verilmektedir.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Nisan ayı içerisinde Asayiş Saatında yapılan görüşmeler 160 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 1.67 ni, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 220 dakika olup % 2.38 ni teşkil etmektedir.

14. Çeşitli Yayın Okunması : Bilgileri tazeleme, ilgilendiren kanun, tüzük, makale, yönetmelik vb. yazıların okunmasını kapsar. Cevap verilecek yazılar için bir hazırlık yapmak gerekir, onun için bazan ilgili metinler okunur. Kimsenin gelip gitmediği ve çoğu kez boş zamanları çeşitli yazılar okumak suretiyle değerlendirilmektedir.

Nisan ayı içerisinde Çeşitli Yayın Okunması 852 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 8.30 nu, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 415 dakika olup % 4.46 m teşkil etmektedir.

15. Köy İnceleme Gezici : İl İdaresi Kanunu her ne kadar İlçe içerisindeki köylerin her yıl en az yarısının gezilerek teftiş edilmesine amir ise de zamanımızda araçların süratli oluşu nedeniyle kaymakamlara verilmiş olan vasita ile ilçeye bağlı tüm köyler en az bir defa gezilerek teftiş edilmektedir. Eskiden olduğu gibi artık gecelerde köyde kalıp yatma olmamaktadır. Bazı köylere bir çok defa gitme zorunluğu da olmaktadır. Köylünün dileğini bir de mahallinde görüp dinleme ve ona göre bir değerlendirmeye tabi tutma, köy hizmetlerinin iyi yapılması, köye götürülen hizmetleri izleme, köy çalışmalarını teşvik ve katılma, köylülerin dileklerini dinleme, köylülerle sohbet için köy gezileri çok önemli bir husustur. Zira zamanımızda zora dayanılarak hiçbir şey yapılmamaktadır. Faydasını, yararını göstermek suretiyle ve ikna etmekle işler yapılmaktadır. Onun için köylülerle oturup konuşmak gerekmektedir. Köylülerle görüşme esnasında her türlü sorulara muhatap olunmaktadır. Köylü daha rahat bir şekilde konuşabilmekte ve soru sorabilmektedir.

Nisan ayı içerisinde Köy İnceleme Gezileri 2575 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 25.09 nu, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 615 dakika olup, % 6.62 ni teşkil etmektedir.

16. şehir İnceleme Gezisi : Halkın şikayetlerini yerinde görmek, belediye çalışmalarını yerinde izlemek, çarşı - pazar kontrolü, devlet tarafından yapılacak hizmet için vb. durumlarda Şehir İnceleme Gezileri zorunlu olmaktadır.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Nisan ayı içerisinde Şehir inceleme gezileri 670 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 6.43 nü, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 40 dakika olup, % 0.43 nü teşkil etmektedir.

17. 5917 Tahkikat İncelemesi : Zilliyet konusu gayri menkullere vaki olan tecavüzler hakkında yapılan tahkikatların okunarak karara bağlanması ve hazan tetkik üzerine veya ikinci bir incelemenin veyahut olay çıkması muhtemel olan durumlarda mahalline kaymakam olarak gidip yapılan çalışmaları kapsar.

Nisan ayı içerisinde 5917 Tahkikat İncelemesi 150 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 1.46 sim, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 290 dakika olup % 3.12 ni teşkil etmektedir.

18. Komisyon - Kurul Toplantıları : Kaymakam çok çeşitli komisyon, kurul ve toplantılarda bulunmak durumundadır ve bu zorunluğu hisseder. İlçede yapılan her toplantıya davet edilir. Bunun yanında görevi ile ilgili 44 komisyona iştirak eder ve başkanlık yapar. İlçe İdare kurulu toplantısı her hafta tesbit edilen gün toplanır ve gündemindeki konular görüşülür. Mmurun muhakematı ile ilgili tahkikatlar görüşülerek karar bağlanır. İlçe idare kurulunda idari, istişari ve kazai kararlar alınır.

Nisan ayı içerisinde Komisyon - Kurul Toplantıları 365 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 3.55 ini, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 355 dakika olup, % 3.82 ni teşkil etmektedir.

19. Oda Tanzimi : Kıştan yaza çıkarken sobanın kaldırılması, sıcak aylara uygun şekilde odanın tanzimi veya taşınma sebebiyle yahut yeni demirbaş eşyanın alınması hallerinde oda tanzimi yapılmaktadır.

Nisan ayı içerisinde Oda tanzimi 30 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 0.29 nu, Mayıs ayı içerisinde aynı durum 30 dakika olup % 0.32 ni teşkil etmektedir.

20. Tören : Mesai saatleri içerisinde yapılan tören, anma günlerini kapsamaktadır. 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramına katılma tatil gününde olduğu için dahil edilmemiştir. Halbuki o gün 9.00 - 12.00 saatleri arasında bayram yerinde hazır bulunulmuştur. Aynı şekilde 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramında tatil gününde olduğu için dahil edilmemiştir. Bayram yerinde 9.00 - 11.00 saatleri arasında bulunulmuştur.

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

Nisan ayı içerisinde tören ve anma günlerine katılma olmamıştır. Mayıs ayı içerisinde Tören ve Anma Günlerine katılma 270 dakika olup, aylık çalışma süresinin % 2.90 nını teşkil etmektedir.

Çalışmaları 20 kategori halinde toplayarak Kaymakamın çalışmaları hakkında bilgi verilmeğe çalışılmıştır. Kategorileri daha azaltmak mümkündür. Şöyle ki, memur görüşmelerin hepsi bir kategori halinde toplanabilir. Aynı şekilde halk ziyaretleri ile halk ile telefon görüşmeleri bir kategoride toplamak mümkündür. Fakat 20 kategoride çalışmaları toplamakla daha fazla ayrıntılı bilgi verilmesi uygundur.

E — SONUÇ

Şimdi Kaymakam'ın ne iş yaptığı ve nasıl çalıştığının tesbitine gelebiliriz. İlçe'de hükümetin temsilcisi ve bazı durumlarda devletin temsilcisi durumunda olan Kaymakamı vatandaş «Devlet Baba» durumunda görerek her türlü müracaatını yapmaktadır. Müracaat karşısında Kaymakam dilek sahibine olanakları müsait ise dileğinin nasıl çözüleceğini gösterir veya nereye müracaat etmesi gerektiğini söyler. Hiçbir şey yapmak elden gelmiyorsa o an için vatandaşın dileğini dinler, kendisinin boşalmasına zemin hazırlar ve teskin eder. Kaymakam kanunun kendilerine yüklediği görevleri de yüklenmek zorunda kalmakta ve yapmaktadır. Her gün vatandaşla çok yönlü teması olan Kaymakamı vatandaş değişik yönleri ile tanıma imkânına da sahip olur. Böyle olunca da insan psikolojisini gayet iyi bilir veya bilmesi gerekir. Öyle an olur ki bazan en yakmt mesai arkadaşı hakkında şikâyet alır, hatta bazan kendisi kendisine şikâyet dahi edilir. Vatandaşla ilişkiler de objectif olmak gerekir. Bu ilkeye riayet edildiğinde hem vatandaş kazançlı çıkar ve kırgınlık duymaz, aksine güvenci artar ve hem ele devlet vatandaşla iyi hizmet götürülmesi yönüyle kazançlı çıkar.

Akla şöyle bir soru gelebilir. Kaymakam'ın mesaisi diğer memurlarda olduğu gibi daire çalışması ile sınırlı mıdır? Hayır, mülki amir resmi daireler kapandıktan sonra da şikâyetler alır. Bu ya istirahat anında olur, ya eve gelinerek veya telefon edilmek suretiyle olur. Yangın, sel, deprem gibi tabii afet durumlarını günün hangi saatinde haber alırsa hemen duruma vaziyet edecektir. Hatta o kadar ki o an kendi evinin durumunu bir kenara bırakarak hemen oraya koşacaktır. Bu durumu, yerleşmiş olan görev şuûrü ve şahsında bütünleşmiş hükümet ve devlet temsilciliği ve öyle olmasını arzu ettiği halk psikolojisi iteleyecektir. Resmî tatil ve bayram günlerinde Kaymakam mutlak ilçe'de bulunmak

Suluova Kaymakamı'nın İki Aylık İş Süreci

zorundadır. Böyle günlerde diğer memurların bulunup bulunmadığına halk pek dikkat etmez ama Kaymakam'ın bulunup bulunmadığına dikkat eder. Diğer memurlar haberli veya habersiz tatillerini istedikleri gibi geçirirler. Lâkin bir Kaymakam bu imkâna hiçbir zaman sahip olamaz! İstirahatlı veya izinli bir Kaymakam şayet bunu evinde geçiriyorsa, sanki görev başında imiş gibi yine aratacaktır, yine kendisi ile görüşmeğe gelinecektir. Ancak kendisini dinlendirme olanağına ilçe dışına çıktığı takdirde sahip olacaktır. Buna da sebep çıkan ve mer'i olan konunların hemen hepsi mülki amire görev vermesi vatandaşın da mülki amirle görüşmek istemesinden ileri gelmektedir.

KİMLER EVLENME AKDI İCRA EDEBİLİR

M. EMİN BAYAR
Sinop Vali Muavini

Türk Medenî Kanunu, ahvali şahsiyeye müteallik serdettiği hükümleri ile aile hukukunun problemlerine de çok yönlü çözüm yolu getirmiştir. Keyfiyet tartışma konusu olmayacak kadar açık olmakla beraber, kanun vazınının uygulamada görülme ihtimali olacak bütün konuları derpiş etmesinin de mümkün olmadığı bir gerçektir.

Konunun ele alınmasına neden. 4. Ekim. 1926 gün ve 743 sayılı Türk Medenî Kanununun 97 ve müteakip maddelerinde hükme bağlanan evlenme akdini icraya yetkili kişilerin kimler olabileceğidir. Uygulamada yetki devrinde çeşitli takdir ölçüleriyle hareket edildiği görüldüğünden, yararlı olabilir gayesi ile konuya biraz daha açıklama getirilmek istenmiştir.

Gerçekten, T. M. K. nun ilgili maddelerindeki beyana göre evlenme akdini icra için kendisine yetki verilen kişi, herkese vekâlet görevi verebilir mi? Diğer bir deyimle yetkili memur olarak kimler evlenme akdi icra edebilirler?

Medenî Kanununun 97. maddesi «...Bir biri ile evlenecek erkek ve kadın, evlenme kararlarını, belediye reisine veya reisin evlenme işlerine memur ettiği belediye dairesindeki vekiline ve köylerde ihtiyar heyetine beyan edince bu karar ilân olunur...» denilmektedir. Madde metninden anlaşıldığı gibi, beyan, belediye başkanı ya da onun Belediye dairesindeki vekili veya ihtiyaç heyetine yapılacaktır. «Belediye dairesindeki vekili» deyiminden, «sadece belediye dairesinde görevli bir kişi bu hizmete memur edilebilir, belediye dairesinde olmayan bir kişi görevlendirilemez» demek midir?

Diğer yandan maddedeki «İhtiyar Heyeti» deymi de düşündürücüdür. İhtiyar heyeti deymi köy hükmü şahsiyetini temsil eden muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinden kurulu organizasyonu ifade eder. Bu organizasyon özel kişi hüviyetinde değildir. Nasıl ki belde sakinleri için belediyeye değil, belediye reisine görev verilmiştir, köyler için de köy hükmü şahsiyeti adına ihtiyar kuruluna değil, temsilcisi olan muhtara yetki verilmesi gerekmez mi Diğer bir ifade ile köy hükmü şahsiyeti adına ihtiyar kuruluna değil, temsilcisi olan muhtara yetki verilmesi gerekmez mi? Diğer bir ifade ile köy hükmü şahsiyetini temsil eden ihtiyar kurulu üyelerinden herhangi birisi evlendirmeye memur edilebilir mi?

Kimler Evlenme Akdi İcra Edebilir

Mevzu ile ilgili olarak TMK. nun başka hükümleri ve hukuk literatürüne kısa bir nazar atmakta yarar olacaktır. T.M.K. un 102. maddesinde «ilân talebi kendisine vaki olan belediye reis veya vekili, yahut ihtiyar heyeti...» ifadesi yer almakta, «belediye dairesindeki» ibaresi kullanılmamaktadır. 105. maddesinde «belediyenin reisi yahut evlenme işlerine memur ettiği vekili» nden söz edilmekte, görevin belediye reisi veya vekili yerine, reis veya evlenme işlerine memur edilen vekili tarafından yürütüleceği hükme bağlanmaktadır. 106 ve 108. maddelerinde de aynı ifade kullanılmakta, 109. maddesinde «evlendirmeye memur olanlar» tâbirine yer verilmektedir. 123. mad. ise. «Belediye reisi veya vekili veya köylerde ihtiyar heyeti huzurunda...» hükmünü getirmektedir.

Evlenme akdinin tekemmül için aranan ana şartlardan birisi yetkili memur huzurunda taraflarca beyanda bulunulması, hür iradelerinin izhar edilmesi, diğeri de akit merasiminin kanunda gerekçesini bulan fevkalâde haller haricinde belediye dairesinde inikat etmiş olmasıdır. M. K. un 108. maddesi «Evlenme reşit iki şalııt muvacehesinde belediye dairesinde...» demiş olmakla 97. maddedeki «Belediye dairesindeki memur» deyimini ile bir irtibat kurmaktadır. Bu irtibat, 97. maddenin özel hüküm getirdiği manasının teyididir.

Belediye dairesi ibaresini dar manada anlamamak lâzım gelir. Belediye levhası asılı olan bir binanın dışındaki belde hizmetlerine ilişkin herhangi bir görev yeri ve bu arada evlendirme dairesi olarak tesbit edilen yer de belediye dairesi cümlesindedir. Uygulamada akitlerin, evlendirme dairesinde, hatta ev ve otel salonlarında icra edildiği sık sık görülmekte, durumun bir dava konusu yapıldığı bilinmemektedir.

Yargıtay içtihadı birleştirme genel kurulunun 14.6.1965 gün ve 3/3 sayılı kararında «...Resmî kimliği bulunan bir memur önünde irade beyanında bulunulması...» akit için gerekli görülmüş ve bu yetkili memurun da «...kentlerde belediye başkanı veya bunun evlenme işleri ile görevlendirdiği kimse...» olduğu ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi kararda sadece resmî kimliği bulunan memurdan yetkili memur olarak söz edilmekte, bu kişinin belediye dairesinden olması şartı esas unsur olarak kabul edilmemektedir. Nitekim aynı kararda «...yasa koyucu, daha bir takım şekil şartlarını öngörerek niteliklerini belirtmişse de, bu şartlar ikinci derecede bir önem taşımakta olup, yerine getirilmemeleri halinde evlenme akdi geçerliliğini yitirmez...» denilmektedir. Gerçekten M. K.un 123. maddesi «...akdedilmiş olan evlenme, kanunî şekillere riayet edilmemiş olması sebebiyle fesholunamaz...» hükmünü getirmiş olmakla gerekçeye mehaz teşkil etmektedir.

Kimler Evlenme Akdi İcra Edebilir

Denildiği gibi, evlenme akdinin esası, nişanlıların karşılıklı olarak yetkili memur huzurunda rıza beyanında bulunmalarına bağlıdır. Evlendirme memuru ise, sadece bu beyanları zapteden kimsedir. (Prof. A. Eg- ger-Medenî Hukuk Şerhi. Aile Hukuku. Çev. Tahir Çağa). Binaenaleyh bu kişi, kendisine vekâleten akit yapma yetkisi verilen herhangi bir kimse olabilir. Prof. Pierre Tour tarafından yazılıp Dr. Amil Artus tarafından dilimize çevrilen «İsviçre M. K. unun Federal mahkeme içtihatlarına göre sistemli izahı» başlıklı kitabında ise, «...memurun yetkisizliğinin evlenmenin geçerli sayılmasını etkilemeyeceği, buna karşılıklı ahvali şahsiye memuru (İsviçre’de evlendirme işleri ile görevli kişi) olmayan bir kişinin önünde irade izharının evlenmeyi hükümsüz kılacağı...» açıklanmaktadır.

Yargıtay C. G. K. 24.9.1962 gün, esas 5/38, karar 44 sayılı kararında «...Medenî Kanununun 123. maddesi hükmünden anlaşıldığı gibi evlendirmeye görevli olan bir memur karşısında yapılmış olan bir evlenme akdinin, şekil eksikliği sebebiyle feshi istenemez...» demiş, bu görüş 14.6.1965 günlü içtihadı birleştirme kararı ile de teyit edilmiştir.

Şu kısa izahlar çerçevesinde görüldüğü ve değinildiği gibi M. K. un 97. maddesi, belediye reisinin veya reisin belediye dairesindeki vekilinin evlenme beyanını kabul ve akdi icra edeceğini belirtmiş olmakla özel bir hüküm vazetmiştir. Yüksek mahkemelerce de, belediye dairesinden (Belediyede görevli) olsun veya olmasın, yetki verilmiş görevli kâfi ve yeterli kabul edilmekte, kimlere yetki verilebileceği hususu meskut geçilmektedir.

Köy İhtiyar Kurulunun yetkisine gelince; Y.C.G.K. ve 2. Hukuk dairesinin kararlarında gerekçesini bulduğu gibi, Y.İ.B.K. nun 14.6.1965 günlü kararıyla de teyid edilen «...köylerde sadece muhtar... önünde bu amaca uygun irade bildiriminde bulunmaları yeterlidir...» görüşünün ışığı altında vaki evlenme beyanını ancak köyü temsilen köy muhtarı kabul edebilecektir. Muhtar tarafından herhangi birine yetki verilmesi veya üyelerden birinin ya da tonlu olarak bu görevi deruhte etmesi söz konusu olamaz. 1. Eylül. 1926 tarihli Adliye Ceridesinde intişar eden ve 4.Ekim.1926 da yürürlüğe giren Evlenme Talimatnamesinin «Evlenme kim tarafından ve nasıl yapılır?» başlığını taşıyan bölümünde «evlenme, belediye reisi veya reisin bu işe memur ettiği belediye dairesindeki vekili yahut muhtar tarafından...» denilmekte olup, vazifeli memurlar vuzuha kavuşturulmak istenmiştir.

Kimler Evlenme Akdi İcra Edebilir

5.5.1972 gün ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 23. maddesinin 2. fıkrasında «Evlenme memurluğu, nüfus memurlarına verilen yerlerde bu görevi adı geçen memurlar yaparlar...» hükmü yer almaktadır. Kanunun bu maddesine göre, belediyeden olmayan (Belediyede görevli olmayan) bir memura belediye başkanı tarafından yetki verilebileceği manası çıkmaktadır. Ancak, nüfus memurlarına belediye reisinin evlendirmeye ilişkin vekâlet vermesi yürürlükteki mevzuat muvacehesinde mümkün görülmemektedir. Zira, nüfus memurunun aslı vazifesi dışında bi; görev yapabilmesi, bağlı bulunduğu mülki idare amirinin izin ve muvafakatına bağlıdır. Amir tarafından muvafakat verilmediği takdirde, Belediye reisi tarafından tevdi edilen vekâlet hüküm ifade etmeyecektir. Muvafakat verilir ise, belediye reisinin vekâlet verme hür iradesi takyid edilmiş olarak tezahür edecek, dolayısı ile de mevzuatın bu yöndeki esprisine ters düşecektir. Bu hükmün geçerliliği ancak nüfus memurlarına belediye reisi adına evlendirme memurluğu görevini veren özel kanunlarla mümkündür. Ya da M. K. un 97. maddesine bir fıkra eklenmesi ile kabildir ki biz. bu mevzuda bir hükmün varlığını bilmemekteyiz.

Bu açıklamalardan sonra demek gerekirse; evlendirme akdini yanmaya yetkili kişi, beldelede belediye reisi veya belediye hizmetleri ile ilişkisi bulunan reisin vekil tayin ettiği bir kişi ile köylerde muhtarlardır. Kanaatimizce, Yargıtayın 16.4.1965 günü içtihadı birleştirme genel kurulu kararlarında sözü edilen «Resmî kimliği bulunan» ifadesini M. K. un 97. maddesinin getirdiği özel hüküm muvacehesinde bu çerçevede ve bu manada anlamak lâzım gelecektir. Reisin, kendi adına akit yapma yetkisini verdiği kimse, kendisine bağlı olmayan bir kurumun görevlisi veya belediyenin tabii üyesi olup, başka kurumda görevli memur statüsünde olan bir kimse olamayacaktır. Zira, yukarıda bir nebze izah edildiği veçhile, vekâlet devri muamelesinin tekevvünü, için, reisin iradesinin ilgili amirin tasdikine iktiran etmesi lâzım gelir. Şu halde yetki verilen bu kişi belediye hizmetlerinde görevli bir memur va da beledive meclis veya encümen üyelerinden biri olabilecektir. Meclis veya encümen üyelerinin resmî hüviyetlerinin olmadığı düşünülebilirse de, bunların amme hizmeti ifa ettikleri ve işledikleri suç itibarıyla devlet memurları hakkında uygulanan İdarî ve adlî takibatın bunlar için de uygulandığı bilinmektedir. Belediye meclisleri nasıl ki, takdir komisyonlarına, tadilat komisyonlarına, çiftçi mallarını koruma meclisi ve saire gibi kurullarda görev alabilmekte ve bu görevleri amme hizmeti savılmaktadır ve kanunlara aykırı fiillerinden dolayı da sorumlu kabul edilmektedir. Şu halde belediye başkanı meclis veya encümen üyelerinden birisine de evlenme akdini icra vekaleti verebilir.

TRAFİKTE ÖRGÜT SORUNU VE MAHALLÎ İDARELER

BURHANETTİN ERGUN
İstanbul Vali Muavini
İl Trafik Komis. Bşk.

Güncel bir sorun olarak çözümüne ilişkin çeşitli eleştiri ve önerilere konu yapılan, bilim uzmanlarından sade vatandaşa kadar toplumun tümünü düşünmeye iten, kent yaşantısının artık kaçınılmaz bir unsuru olan trafik kavramı gerçek boyutları içinde değerlendirildiği takdirde görülecektir ki ulaşım alanlarının doğal ve imar koşullarına dayalı yerleşim biçimlerinden halkın sosyo-ekonomik yapısına, eğitim düzeyinden kültür ve alışkanlıklarına kadar uzanan faktörlerin etkilediği çok yönlü bir problemle karşılaşılır. Hemen her gün herkesin aklına gelen şu veya bu müdahale, şu veya bu tertip ve tedbir meselenin yaygın bir sıkıntı olmasını yansıtan müşterek bir dilek niteliğindedir. Ne var ki problemi üstlenmiş idare birimlerinin meseleye bakış açılarında dahi belli bir politika ve tutarlılıktan söz edilemez.

Gerçekten değişik idare otoritelerinin görüşleri gazetelerin günlük havadisleri arasında bile oldukça ilginç çelişik beyan ve polemige konu olmaktadır. Örneğin Belediye idaresi trafik kanununun idarelerine herhangi bir yetki, görev ve sorumluluk vermediğini, İl Trafik Komisyonunda sadece bir üye ile temsil edildiklerinden yakınırken, Trafik Zabıtası yetkilileri trafiğin öncelikle bir Mühendislik ve teknik hizmetler konusu olduğunu, planlama ve alt yapı tesisleri geliştirilmemiş bir şebekenin idaresindeki sorumluluk payının öncelikle bu görevleri üstlenmesi gerekli örgüte ait bulunduğu görüşündedirler.

Hizmetin daha başında müşahade olunan bu çelişki veya görev anlayışı meseleye yaklaşımı ne denli etkilediğini ortaya koyan çok ilginç bir tablo sergilemektedir. Daha kadro ve örgütlenme sorunları açıklıkla değerlendirilmemiş bir konunun ise, çözümüne ilişkin çalışma yöntem ve işlemlerinde maruz kaldığı boşluk son derece ilginçtir.

Trafik şüphesiz evvelâ bir ulaşım planlaması, buna paralel ulaşım alt yapısı ve meydana getirilecek ulaşım şebekesinin belli bir disiplin içinde kullanılması gereklerini içeren bir tekniktir. İnceleme ve araştırmadan başlayıp proje üretimine, giderek-uygulama, denetim ve disiplin sağlamaya yönelik faaliyetlerin yürütülmesi bütünlük ifade eden bir kadro ve örgütlenmeyi gerektirir. Bu kadro oluşturulmadan veya tutarlı bir örgütlenme meydana getirilmeden alınmak istenen her tedbir ve tertip bir yerde aksamaya, birbirinden kopuk palyatif çareler halinde

Trafikte Örgüt Sorunu ve Mahallî İdareler

münferit çabalar olmaktan öteye anlam taşımaz. Her gün çeşitli vatandaş ve çevrelerden trafiğin düzenlenmesi ile ilgili olarak alınagelmele bulunulan öneriler bir ölçüde idarenin soruna gereğince yaklaşmadığının yaygın bir kanıtını dile getirmektedir.

Trafik Zabitasını trafik hizmetlerinin yegâne kadro ve örgütü saymak son derece hatalı bir anlayıştır. Gerçekten yaygın inanç odur ki, trafik zabıtası trafiğe ilişkin tüm hizmet ve görevlerin baş sorumlusu ve yetkilisidir. Gerçekten göze görünen hizmet trafiği oluşturan unsurların son halkasını teşkil eden disiplin tesisine yönelik zabıta görevidir. Ancak ulaşım şebekesinin belli bir disiplin içinde kullanılması anlamını taşıyan zabıta görevini trafiğe etken asıl faktörlerden soyutlayarak düşünmek yanlış yargılara yol açan yalın bir görüştür. Ulaşım şebekesi ve tesislerinin kullanılması belli bir tekniği gerektirir. Trafik zabıtası bu tekniğin gereklerini yerine getirci bir devlet gücüdür. Bu gücün kullanılması ulaşım ihtiyaç ve gereklerine uygun olarak planlanan, meydana getirilen ve idame ettirilen şebeke ve tesislerin mevcudiyeti halinde sız-konusudur. Bir güce karşı saygınlık bu gücün belli bir mantık içerde kullanıldığı yargısından geçer. Aracım park ettireceği alanı göstermediğini şahsa park yapılmaz yasağı ile Devlet gücünü ifade zordur. Güleceği yer istikamet işaretleri ile belirlenmemiş bir aracın sahibini yanlış gittiği için muvahaze olanakları yoktur. İyi planlanmamış, gerekli tesis ve cihazlarla donatılmamış bir ulaşım şebekesi içinde trafik zabıtasının bugün yapmaya çalıştığı hizmet aslında hal ve şartların icaplarını yerine getirmeye yönelik tecrübeye davalı gayretlerden ibaretir. Şüphesiz çeşitli kusurların da izafe edilebileceği bu kadroyu trafiğin tanzimine ilişkin tüm hizmetlerin yegâne sorumlusu ve örgütü olarak görmek olanaksızdır. Bu nedenle alt yapı, trafik tesisleri, planlama ve uygulama ile ilgili çalışmalara sahip bir kadronun teşkili mutlaka sorunludur. Bugün bu tür bir örgütün istenilen ölçüler içinde mevcudiyetinden söz edilemez. Mevzuat gerçekten düşünülen kadronun oluşturulmasına olanak vermemişimdir. Kentlerim mahallî idare birimleri yönetilerinin iddialarının aksine bu vargıya katılmıyoruz. İl Trafik komisyonlarında Mahallî İdarelerin bir üye ile temsil edildikleri örneği ile mahallî idarelerin trafikle ilgili yetki ve sorumluluklarının mevcut olmadığı yargısını kanıtlamak doğru değildir. Filhakika Karayolları Trafik kanunu trafiğin tanzimine ilişkin kararları alma yetkisini çeşitli sektör temsilcilerinin katıldığı bir heyete vermiştir. Ancak bu heyetin alacağı kararların mesnedini oluşturmak safhasında ulaşım hizmetini üstlenmiş idarelerin görevleri vardır. Aynı kanunla «Karayolu yapımı ile görevli idareler» deyimini kullanılarak trafiğin aslı unsuru bulunan ula-

Trafikte Örgüt Sorunu ve Mahallî İdareler

şım şebekesinin meydana getirilmesi ve idamesini sağlayarak kuruluşlar belirlenmiştir. İl Trafik Komisyonları ulaşım şebekesinin kullanılmasından etkilenecek toplumun tercihlerini en iyi şekilde yansıtmaya olanağının verildiği bir jüri olarak değerlendirilmelidir. Bu teşekkülün kararlarına dayanak teşkil eden temenni ve teklifler ilgili idarelerin sağlıklı kadrolarınca bilimsel verilere, esaslı inceleme ve araştırmalara dayalı projeler halinde oluşturulduğu takdirde alınacak kararların akıbetinden endişeye kapılmaya gerek bulmak zordur. Asıl sorun ulaşım gereksinmelerine uygun planlama, araştırma, inceleme ve proje üretimine dönük teknik kadronun oluşturulması ile ulaşım alt yapı ve tesislerinin icra ve idamesini sağlayacak uygulama birimlerinin teşkilidir.

Bu tür kadronun zabıta örgütü içinde teşkili söz konusu olamayacağına göre ve genellikle kent mahallî idarelerinin görev sahalarına giren hizmetler olması itibarıyla mahallî idarelerin soruna ivedilikle eğilmeleri kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosunda yabancı uzmanlar yönetiminde sürdürülmekte bulunan İstanbul Genel Ulaşım Planı uzun vadeli çalışmaları yanında kısa vadeli tedbir ve tertipleri içeren bazı çalışmalar da yapılabilmektedir. Bilimsel araştırma ve incelemelere dayalı olarak yapıldığı kuşkusuz bu çalışmaların bir çalışma grubunca yürütülen geçici faaliyet konusu olduğu şüphesizdir. Yaşayan bir kentin, özellikle yeni yerleşim alanları ve sosyal bünyesi ile süratli bir değişime maruz bir kentin ulaşım sorunlarındaki değişkenlik göz önünde tutulursa problemi üstlenecek kadronun söz konusu çalışma grubunun dışında düşünülmesi gerekir.

Hizmet devamlılık arzeden, çeşitli idare birim ve kademeleri ile fonksiyonel ilişkileri gerektiren bir karakter taşır. Bu nedenle hizmet kadrosu daimi bir organizma olmalıdır. Bu kadronun henüz oluşturulamamış olmasının esefle kaydederek örgütlenme safhasındaki bu eksikliği trafik sorununun diğer unsurları arasında öncelikle düşünmenin gereğine işaret ediyoruz.

Karayolları Trafik Kanunu mahallî idareleri bu hizmeti yapmaktan men etmemiştir. Aksine bu idarelerin karayolları ile ilgili hizmetlerini tanımlamıştır. Bu görevlerin gereği gibi yerine getirilmesine dönük çalışmalar yukarıda değindiğimiz kadroyu icab ettirir. Trafığın aslı unsuru bulunan alt yapı ve planlama ile ilgili faaliyet mahallî idarelerin görevleri içindedir. Meydana getirilecek ulaşım şebekesinde trafik disipli-

Trafikte Örgüt Sorunu ve Mahalli İdareler

nini sağlamakla görevli zabıta ile yapılacak iş birliği ve koordinasyon mahalli idareler için bir zaaf değil aksine Devlet otoritesi ile donatılmış bir güç kaynağı yaratır.

İstanbul'da trafiğe etken elemanların ayrıntılarına girmeden yapılacak genel bir tasviri hizmetin kadro ve organizasyon sorununa ışık tutacak niteliğini aksettirebilir :

1 — Kentin genel ulaşım planı yoktur. 2 — Yol satırları yaya kaldırımları bozuk, trafik alterleri, alt üst geçitler yetersizdir. 3 — Trafik tesislerinden işaret levhaları, yol çizgileri, ışıklı cihazlar eksik ve maksada elverişli değildir. 4 — Park yerleri düzensiz ve yetersizdir. 5 — Şehir içinde önemli trafik engelleri vardır. (Ambarlar, kum depoları, caddelere taşan inşaat ve tamir yerleri gibi) 6 — Yollarda kamu kuruluşlarının alt yapı çalışmaları disiplin altında değildir. (Elektrik su, gaz, P.T.T. kazıları gibi) 7 — Zabıta teşkilâtı kadro araç gereç bakımından eksiktir. 8 — Mevcut personelin rasyonel görevlendirilmesi yapılmamıştır. 9 — Halkın trafik eğitimi geliştirilmemiştir. 10 — Mevzuat yönünden eksiklikler vardır, (para cezalarının azlığı, plâkaya ceza kesilmemesi gibi)

Trafikle ilgili aksaklıkları içeren bu tabloda da görüldüğü gibi bu hizmetlerin belli bir metod ve organizasyonla ele alınması trafiğin ör koşullarına çözüm getirecek bir girişimi ifade edecektir.

SONUÇ

Trafik sorununu somut bir kavram olarak trafiğe etken unsurlar dan ayırarak ele almak aslında olanaksızdır. Filhakika ulaşım sorununun getirdiği bu kavram, kentlerin doğal ve imar koşullarına, halkın sosyal ve ekonomik yapısına, eğitimine, kültür ve alışkanlıklarına olduğu kadar idaredeki metod ve organizasyona, kadro, araç gereç ve personel sorunlarına kadar uzanan çok yönlü elemanların oluşturduğu bir tertipler manzumesidir. Meseleye bu açıdan bakınca çözüme ilişkin çalışmaların hacmi tüm hükümet faaliyetlerini kapsayan boyutlar kazanır. Ancak konuya geçerli bir yaklaşım sağlamak için sorunu evveli bir kadro ve organizasyon meselesi olarak ele almak gerekecektir. İlk aşama olarak da trafiğin ana unsuru saydığımız ulaşım alt yapısını meydana getirilmesine dönük faaliyetlerin belli bir disiplin içinde eh alınması gereğine inanıyoruz.

**4081 SAYILI ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA KANUNU TATBİKATI VE
KÖY MUHTARLARININ ÇİFTÇİ MALLARINI KORUMA İLE
İLGİLİ GÖREVLERİ**

MAHMUT ESEN
İvrindi Kaymakamı

1— KORUNACAK ÇİFTÇİ MALLARI NELERDİR :

Korunması gereken çiftçi malları 4081 sayılı Kanunun 1. Maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre korunacak çiftçi malları şunlardır :

1)Ekili, dikili ve kendiliğinden yetişen bütün nebatlarla Orman Kanunu kapsamına girmeyen ağaçlar ve ağaçlıklar,

2)Tarımda kullanılan veya tarımla ilişkili olan her nevi taşınır ve taşınmaz mallar,

3)Su arkları, set ve bentlerle, hendek, çit, duvar ve benzeri engeller, tarla ve bahçe yolları,

**2— KANUNUN UYGULAMA ALANI VE KANUN HÜKÜMLERİNİ
UYGULAYACAK MAKAMLAR :**

Çiftçi Malları Koruma Kanunu :

a)Köy sınırları içinde,

b)Şehir ve kasabaların yerleşim alanları dışında kalan tarımsal ürün üretilen sahalarda uygulanır.

Buna göre; belediye yerlerde evlerin bittiği yerlerden itibaren ekili olan tarla ve bahçeler, meyvalık ve hayvancılık tesisleri kanun hükümlerine tabi iken, evlerin bahçelerindeki mahsûller kanun hükümleri dışında kalmaktadır.

Kanunun 3. Maddesine göre, bu kanunun tatbikinden köy sınırları içinde köy ihtiyar hey'eti, belediye örgütü bulunan yerlerde «**Çiftçi Malları Koruma Meclisi**» sorumludur. Ayrıca her il ve ilçede bu Kanunun daha iyi uygulanmasını sağlamak üzere **Murakabe Heyetleri** (Denetleme Kurulu) kurulmuştur.

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

A — KÖY İHTİYAR MECLİSLERİ :

Köy sınırları içerisinde malı zarar gören vatandaşların şikâyetlerini dinlemek ve gereğini bu kanun hükümlerine göre yapmak Köy İhtiyar Meclislerinin görevleridir.

Köy İhtiyar Meclisleri toplantı yeter sayısını sağladıktan sonra toplanabilirler. Bilindiği gibi toplantı yeter sayısı mevcut üyelerin yarısından bir fazlasıdır. Buna göre Muhtar dahil (7) kişiden oluşan İhtiyar Meclisi, en az (4) üyenin iştirakiyle toplanabilir. Daha az üye ile toplanıp karar almak mümkün değildir.

Toplanan İhtiyar Meclisi şikâyeti inceler, mahallinde araştırma yapar, zarar-ziyanı tesbit eder. Bu tahkikat ve tesbit işini tutanağa geçirir. Çiftçi mallarına zarar verdiği ileri sürülenleri de dinleyerek savunmalarını alır. Toplantıya katılanların çoğunluğu ile karar verir. Oylarda eşitlik halinde muhtarın oy kullandığı tarafın görüşü karara bağlanır.

Meydana getirilen zarar-zıyan yerinde görülmeden kâğıt üzerinde karar verilemez. Bu konudaki tahkikatın mutlaka mahallinde yapılması gerekmektedir.

Köy ihtiyar meclisi toplantılarına şikâyetle ilgisi olan muhtar veya aza katılamaz. Muhtar veya azaların karı, ana, baba, kız, oğul, gelin, güvey ve kardeşlerinin şikâyetleri halinde ilgili muhtar veya azalar toplantıya katılamaz. Bunların yerine gerektiğinde toplantı yeter sayısını sağlamak için yedek üyeler toplantıya katılırlar.

Köy ihtiyar meclislerinin aldığı şikâyetin reddine veya zarar tahmin miktarına karşı (10) gün içerisinde Murakabe Heyetine yazılı olarak itiraz edilebilir.

KÖY İHTİYAR MECLİSİ ÜYELERİNİN BU KANUN HÜKÜMLERİNİN TATBİKİ İLE İLGİLİ GÖREVLERİ :

- 1— Koruma kadro ve Bütçesini ve senelik koruma ücreti tarifesini tesbit etmek, murakabe kuruluna onaylatmak,
- 2— Çiftçi mallarını korumak üzere ayrı bir bekçi seçmek,
- 3— Suların tahribatını önlemek için su arkları açmak, hendekleri, tarla ve bahçe yollarını tamir ettirmek,

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

(Bütçe dışında yapılacak olan işlerin masrafları mal sahiplerinden alınır.)

4 — 50 Liraya kadar olan zarar-zıyan davalarına bakmak,

5 — Gerekğinde bekçilere 14. madde yazılı disiplin cezalarını vermek.

B — KORUMA MECLİSLERİ:

Çiftçi malları Koruma Meclisleri belediye örgütü bulunan yerlerde, yerleşim yerleri dışında kalan tarımsal ürün üretilen alanlardaki çiftçi mallarını korumakla sorumludurlar. Koruma meclisine tarımla uğraşan ve Belediye Meclis üyeliğine seçilebilecek kimseler seçilir. Seçimi, Ziraat Odası varsa Ticaret ve Sanayi Odalarının yetkili kurullarının da katılımıyla Belediye Meclisi yapar.

C — MURAKABE HEYETİ :

İl ve İlçe merkezlerinde Çiftçi Malları Koruma Kanununun daha iyi uygulanabilmesini sağlamak İhtiyar Heyetlerine veya Koruma Meclislerine yol göstermek, faaliyetlerini izlemek, denetlemek amacı ile Murakabe Heyetleri kurulmuştur.

İlçelerde Murakabe Heyeti Kaymakamlığın başkanlığında Ziraat Mühendisi, Veteriner Hekim, Belediye Meclisi tarafından seçilen (5) üyeden kurulur.

MURAKABE HEYETİNİN GÖREVLERİ :

'Çiftçi Malları Koruma Kanununun daha iyi tatbikini sağlamak amacıyla Murakabe Heyeti aşağıdaki görevleri yerine getirir :

a) Köylerin koruma kadro ve bütçelerini ve senelik koruma bedeli tarifelerini onaylamak, gerektiğinde değişiklikler yapmak,

b) Malî ve zirai durumları bekçiden ayrı olarak, korucu tutmaya elverişli köyleri tesbit etmek,

c) Koruma İhtiyar Meclislerinin bu Kanunun hükümlerine dayanarak verdikleri kararlara yapılan itirazları incelemek,

d) Koruma ve İhtiyar Meclislerinin bu Kanunla verilen görevlerini denetlemek,

e) Hayvanların muhafaza edileceği, galip geçecekleri yerlerin belirlenmesi, tarla, bağ ve bahçe sınırlarının belli edilmesi veya korunması

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

için gerekli engeller konmasına, tarla yollarının, su arklarının, sınırlarını hendek ve setlerin korunması için Koruma ve İhtiyar Meclisi üyelerinin- den gelen teklifleri inceliyerek karara bağlamak.

KORUMA BEKÇİLERİ :

Koruma Bekçileri Çiftçi Mallarını korumakla görevli kimselerdir. Koruma bekçilerinin görevleri şunlardır :

- 1 — Çiftçi mallarını korumak,
- 2 — Çiftçi mallarına olan zarara engel olmak, zarar delillerini toplamak ve olay yerinde tutanak tutmak,
- 3 — Zarar olduğunda delilleriyle birlikte Koruma veya ihtiyar Meclislerine bildirmek,

Çiftçi Malları koruma bekçileri olağanüstü haller dışında görevleri dışında başka işlerde çalıştırılmazlar.

Köyün ziraî ve malî durumu ayrıca bir korucu tutmaya uygun olmazsa köy bekçisi aynı görevleri yerine getirir.

KORUMA ÜCRETLERİ :

Çiftçi mallarını koruma işleriyle ilgili olarak yapılan masrafları karşılamak ve görevlendirilen personelin maaşlarını vermek üzere çiftçilerden iktisadi güçlerine göre belirli bir ücret alınır. Kanunun 115. Maddesine göre; her yıl mahallin örf ve adetlerine ve iktisadi durumlarına, arazinin verimine, ürünün çeşitlerine veya hayvan cinsine, göre köylerde ihtiyar meclisleri, şehirlerde koruma meclisleri koruma tarifler Murakabe Heyetinin onayından sonra kesinlik kazanır. İlgililer bu tarifelerin ilânından itibaren (10) gün içersinde murakabe heyetine itiraz edebilirler.

Koruma bedelleri 6181 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Halkımdaki Kanuna göre tahsil edilir.

Köy sınırları içinde arazi, bağ ve meyvalığı olanlardan veya kendisine ait otlakiesi olmadığı halde hayvanları bulunanlardan talisi' edilen koruma parası; bir senelik bekçi ücreti ve bekçi ücretinin % 3(unu aşmayacak peşin zarar-zıyan tutarı toplamını geçemez. Koruma icreti mahsül olarakta alınabilir.

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

KORUMA SANDIĞI :

Çiftçi mallarının korunması ile ilgili gelir ve giderler için koruma sandığı kurulur. Koruma sandığında bulunan para v.s. devlet malı sayılır.

ZARAR-ZİYANIN TESBİTİ VE TAHSİLİ :

Ekili sahalarda başı boş olarak korucular tarafından yakalanan ve 15 gün içerisinde sahipleri tarafından alınmayan hayvanlar koruma veya ihtiyar meclisleri tarafından uygun bir pazar yerinde açık artırma ile satılır ve durum bir tutanak ile tesbit edilir. Sahibi bilinmeyen hayvanlar için örf ve adete göre ilân yapılır.

Bu hayvanlar için sarf edilen masraflar satış bedelinden çıkarıldıktan sonra geriye kalan miktar (1) yıl müddetle emaneten koruma sandığında muhafaza edilir. Bir yıl sonra da sahibi çıkmadığı takdirde emanete alınarak muhafaza edilen miktar gelir olarak kaydedilir.

Her hangi bir zarar olduğu yolunda yapılan şikâyet üzerine en geç 24 saat içerisinde ihtiyar heyeti yanlarında bekçi olduğu halde olay yerine giderler. İhtiyar heyeti kendileri gitmeksizin konuyu bilirkişi aracılığı ile de soruşturabilirler. Olay yerine tutanak tutulur. Tutanak üzerinde ihtiyar meclisinde görüşme yapılır ve zarar-zıyan miktarı belirlenir. Kanunun 9. maddesi hükmü gereği olarak koruma ve ihtiyar meclisi üyeleri bu kanunla verilen görevlerini yerine getirirken hiç bir ücret ve masraf alamazlar.

Kanunun 7. Maddesinin 5. fıkrası gereğince ihtiyar meclislerinin 50 TL. sini geçen zarar-zıyan davalarında yetkisizlik kararı vermeleri gerekmektedir.

İhtiyar meclislerince zarar görülmemiş, tazminat reddedilmiş veya 20. TL. lık zarar-zıyan tesbit edilmişse ilgililer 5 gün,, içerisinde Sulh Hakimliğine itiraz edebilirler. Ancak tesbit edilen zarar miktarının mutlaka koruma sandığına yatırılması gereklidir.

20 TL. sini aşan tazmin kararlarında ise, tesbit edilen zarar miktarı yatın İmadan da 5 gün içerisinde Sulh Hukuk Hakimliğine itiraz etmek mümkündür.

İhtiyar Meclislerinin 20 TL. sına kadar olan tazminat kararları ödeme ihtarından 8 gün sonra da ödenmemesi halinde Köy Kanununun 66.

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

Maddesine göre haciz yolu ile tahsil edilerek koruma sandığına yatırılır. Buradan da zarar görene ödenir.

Zararı yapan bilinmediği, bulunamadığı zamanlarda zarar göreme meydana getirilen zarar tutarının 3/4 ü koruma sandığından ödenir.

Zararı oluşturan sonradan tesbit edilirse zararın tamamı kendisine ödettilir. Sandık tarafından yapılan ödeme geri alındıktan sonra artta kalan miktar zararı görene ödenir.

Zararı meydana getiren hayvanlardan zarar mahallinde görülenler bekçiler tarafından yakalanarak zarar ödeninceye kadar muhafaza edilir.

Bu şekilde yakalanan hayvanların zararı ödeninceye kadar tutulabilmeleri için yapılan zararın ihtiyar meclislerinin karara bağliyabileceği miktar olan 50 TL. nin altında kalması gerekmektedir. Kefil gösterilmesi veya nakdi teminat yatırılması halinde zarar yapan hayvanlar sahiplerine geri verilmelidir.

Murakabe Heyetince tesbit edilen aykırı hareket halinde İhtiyar Meclislerinde bir liradan beş liraya kadar hafif para cezası alınabilir.

Murakabe Heyetince tesbit edilen tedbirlere aykırı hareket halinde İhtiyar Meclislerince başboş bırakılmış hayvanlardan örf ve adetlere göre her hayvan başına 5 kuruştan 50 kuruşa kadar para cezası alınabilir.

Toplu olarak yüz hektar ve daha fazla arazi işletenler Özel bekçi kullandıkları takdirde koruma parası ödemezler ve koruma sandığından da hiç bir tazminat alamazlar.

BU KANUNUN UYGULANMASINA AİT DANIŞTAY KARARLARI

KORUMA BEKÇİLİĞİ GÖREVİNE İLİŞKİN KORUMA KURULU KARARINA KARŞI, MURAKABE KURULUNA BAŞVURULMADAN DANIŞTAYA DAVA AÇILAMIYACAĞI Hk. — Davada bekçi başlıktan, bekçilik görevine indirilmesine ilişkin Çiftçi Mallarını Koruma Kuralı kararının iptali istenilmişse de, 4081 sayılı Yasanın 8. maddesinin 3. bendi uyarınca Koruma Kurulu kararma karşı önce, Murakabe Kurduna başvurulması gerektiğinden, dava dosyasının ilgili Çiftçi Mallarını Murakabe Kuruluna tevdiine karar verilmiştir.

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

8. D. 16/11/1967 gün, E. 967/1583, K. 967/3627)

ÇİFTÇİ MALLARINI KORUMA MECLİSİ VE MURAKABE KURULU ÜYELERİNİN SEÇİMİNE İLİŞKİN BELEDİYE MECLİSİ KARARINA ÇARŞI, ZİRAAT ODASI BAŞKANLIĞININ, DAVA AÇMA EHLİYETİNİN BULUNMADIĞI Hk. — 521 sayılı Yasanın 30. maddesinin (A) bendi, idari bir işlem den dolayı menfaatleri ihlâl edilenlerin iptal davası açabileceklerini hükme bağladığına göre, 4081 sayılı Yasanın 4. maddesi uyarınca çiftçi mallarını koruma ve murakabe kurulu üyelerinin seçimine ilişkin olup, ziraat odasının menfaatini ihlâl etmiyen belediye meclisi kararına karşı ziraat odası başkanlığı tarafından açılan davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmiştir.

(8. D. 2/5/1967 gün, E. 966/2309, K. 967/1648)

ÇİFTÇİ MALLARINI KORUMA BAŞKANLIĞININ PARA CEZASINA İLİŞKİN KARARLARINA KARŞI AÇILAN DAVADA ÇİFTÇİ MALLARINI KORUMA BAŞKANLIĞININ HASIM OLACAĞI Hk. — Çiftçi mallarını koruma başkanlığınca verilen para cezasına iptaline ilişkin uyuşmazlıkta, çiftçi mallarını koruma başkanlığının hasım olması gerekirken, Tarım Bakanlığının hasım gösterilmesinde uyarlık bulunmadığından dava dilekçesinin husumet yönünden reddine karar verilmiştir.

(8. D. 11/1/1969 gün, E. 969/133, K. 969/171)

ZİRAAT ODASININ BULUNDUĞU YERDE ODA TEMSİLCİSİ ÇAĞRILMADAN, ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA MECLİSİ ÜYE SEÇİMİ YAPILAMIYACAĞI Hk. — Çiftçi mallarını koruma meclisine, üye seçiminin yapıldığı, belediye meclisinin olağanüstü birinci oturuma ait karar örneğinden valilik yazısıyla il merkezinde ziraat odasının teşekkül ettiği belediye meclisine bildirildiği ve bu yazı belediye meclisinde okunarak öğrenildiği halle, 4081 sayılı Yasanın 4. maddesinin 2. fıkrasına aykırı olarak ziraat odası iştirak ettirilmeden yapılan çiftçi malları koruma meclisi üyeliği seçiminde yasaya uyarlık bulunmadığından iptaline karar verilmiştir.

(8. D. 26/4/1967 gün E. 966/638, K. 967/1557)

ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA TARİFELERİNİN, MAHALLİN EKONOMİK DURUMU İLE ARAZİNİN ÜRÜNÜN VE HAYVANLARIN CİN-

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

Şİ GÖZÖNÜNE ALINMADAN DEĞİŞTİRİLEMİYECEĞİ Hk. — 4081 Sayılı Yasanın 15. maddesinin 1. fıkrası uyarınca koruma tarifeleri, her yıl koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından mahallin görenekleri ile ekonomik durumu, arazini ve verimi, mahsulün çeşidi ve hayvanların cinsi gözönüne alınarak düzenleneceğine göre, bu şartlara uyulmadan ve gerekçe gösterilmeksizin hayvan başına 150 kuruş olan koruma parasının, koruma meclisi kararıyla 8 liraya çıkarılmasını onayan murakabe kumlu kararında isabet bulunmadığından iptaline karar verilmiştir.

8. D. 9/5/1967 gün, E. 966/3330, K. 967/1697)

ÇİFTÇİ MALLARINDAKİ ZARARIN SAPTANMASI İÇİN, ÖDENMESİ GEREKLİ VASİTA ÜCRETİ İLE BİLİRKİŞİ ÜCRETİNİN ZARAR VERENDEN ALINMAK ÜZERE ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA SANDIĞINCA ÖDENMESİNİN GEREKLİLİĞİ Hk. — 4081 sayılı Yasanın 9. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, zarara uğrayan yerlere gitmek için gerekli vasıta ücretiyle bilirkişi masraflarının çiftçi mallarını koruma sandığına ödenmesi zorunlu olduğuna ve bu masrafların zararı yapandan alınarak sandığa verilmesi gerektiğine göre, bilinmeyen bir kimse tarafından davacının yetiştirilmiş mahsulüne verilen zararın saptanması için gereken paranın, davacıdan alınmasında yasa hükümlerine uyarlık bulunmadığından dava konusu kararın iptaline karar verilmiştir.

8. D. 31/5/1967 gün, . 966/7, K. 967/2047)

ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA MECLİSİNCE VERİLEN PARA CEZASI İLE İLGİLİ KARARLARIN KESİN OLDUĞU VE MURAKABE KURULUNCA İNCELENİLMİYECEĞİ Hk. — 4081 sayılı Yasanın 31. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, başıboş bırakılan hayvanlardan alınacak para cezası ile ilgili koruma ve ihtiyar meclisi kararları kesin olduğuna ve bu kararlara yapılan itirazları murakabe kurulunun inceleme yetkisi bulunmadığına göre, çiftçi malları koruma meclisince söz konusu madde uyarınca verilen 52.5 lira para cezasını itiraz üzerine inceliyerek 15 liraya indiren ve yetkisiz olarak verilen dava konusu murakabe kurulu kararının iptaline karar verilmiştir.

(8. D. 21/10/1967 gün, E. 966/2526, K. 967/3307)

ÇİFTÇİ MALLARI KORUMA MECLİSİNİN TAZMİNATA İLİŞKİN KARARLARINA KARŞI YAPILAN İTİRAZIN, MURAKABE KURULUNCA İNCELENMEKSİZİN YETKİLİ SULH MAHKEMESİNE TEVDİ

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl Gö

EDİLMESİ GEREKTİĞİ Hk. — Davacıya ait hayvanların, başkalarına ait mahsule zarar vermesi nedeniyle zararın tazmini konusunda, çiftçi malları koruma meclisince verilen karara yapılan itirazla ilgili belgelerin, 4081 sayılı Yasanın 26. maddesinin b. fıkrası uyarınca itirazı incelemeye yetkili sulh mahkemesine tevdi edilmesi gerekirken, itirazın çiftçi malları murakabe heyetince reddedilmesinde ve yasak sahaya giren hayvanlar iki şahsa ait olduğu halde, zararın tamamının davacıdan alınmasına karar verilmesinde isabet bulunmadığından, dava konusu kararın bozulmasına karar verilmiştir.

(8. D. 20/2/1968 gün, E. 966/4336, K. 968/545)

TARLA VE BAHÇE YOLLARININ ONARIM GİDERLERİNE, BU YOLDAN YARARLANABİLECEK DURUMDA BULUNANLARIN İŞTİRAK ETTİREBİLECEKLERİ Hk. — 4081 sayılı Yasanın 7. maddesinin 3. bendi uyarınca tarla ve bahçe yollarını tamir ettirmek ve bu yüzden doğacak masrafları bütçe harici olarak ilgililer arasında faydalanmaları oranında taksim ve tahsil etme yetkisi, koruma ve ihtiyar meclislerine tanındığına göre yol döşeme işinin sona ermesinden evvel, davalı çiftçi mallarını koruma başkanlığı sınırları içine alman ve bu yoldan her zaman yararlanabilecek durumda olan davacıların, yapılan giderlere iştirak ettirilmesinde yasaya aykırılık bulunmadığından davanın reddine karar verilmiştir.

(8. D. 12/6/1968 gün, E. 964/3441. K. 968/2230)

MURAKABE KURULUNUN KOYDUĞU YASAKLARA UYMAYANLARA, 4081 SAYILI YASAYA GÖRE PARA CEZASI VERİLMESİ GEREKTİĞİ Hk. — 4081 sayılı Yasanın 8. maddesinin 5. bendine dayanılarak murakabe heyetinin koyduğu yasaklara uymayan davacıya aynı yasanın 31. maddesinin 1. bendi uyarınca ceza verilmesi gerekirken, 2. bende göre hayvanların başboş bırakıldığı kabul edilerek bu bendeki cezanın ilgiliye uygulanmasında, isabet bulunmadığından dava konusu kararın iptaline karar verilmiştir.

(8. D. 25/9/1968 gün, E. 966/4260, K. 968/2940)

YÜZ HEKTARDAN FAZLA ARAZİ İŞLETİP ÖZEL BEKÇİ KULLANANLARIN, KORUMA PARASI VERMEMELERİ İÇİN KORUMA VEYA İTİYAR MECLİSİ KARARININ BULUNMASI GEREKECEĞİ Hk. - 4081 sayılı Yasanın 34. maddesi uyarınca, 100 hektar ve daha fazla ara

4081 Say. Çift. Mal. Kor. Kan. Tat. ve Köy Muh. Çift. Mal. Ko. İle İl G

zi işletenlerden hususi bekçi kullananların koruma parası vermiyecekleri yolunda karar vermeye, koruma veya ihtiyar meclisleri yetkili olduğuna göre, davacının zeytinliğinde bekçi kullandığını ileri sürmesine rağmen bu konuda koruma yeni ihtiyar meclisi tarafından verilmiş bir karar olmadığından davacıdan, koruma parası istenmesinde yasaya aykırılık bulunmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir.

(8. D. 24/10/1968 gün, E. 966/3328, K. 968/3603)

DÜNYADA UYUŞTURUCU MADDE SORUNU

Yazan :
HÜSEYİN IŞIK
Em. Tümgeneral

GİRİŞ :

Bu gün dünyamız büyük bir tehlike karşısındadır. Tarihin hiçbir döneminde insanlık bu kadar büyük bir felâketin pençesinde inlememiş ve en seçkin evlâtlarını bu kadar korkunç bir canavara teslim etmemiştir.

Kutsal kitaplarda okuduğumuz felâketler, tufan, İsrail Oğullarının yolunu kaybetmesi gibi olaylar belirli bir sürede gelip geçmişlerdir. Avrupa ve Asya'yı kasıp kavuran veba ve kolera salgınları kısa bir sürede ve belirli bir toplum üzerinde tahribat yapmışlardır. İnsanlık bu felâketler karşısında el birliği yaparak ızdırabım azaltmak, felâketin süresini kısaltmak, tahribatını belirli bir bölgede sınırlamak için her türlü çabayı harcamıştır.

Bu gün ise gereken dayanışma sağlanamamıştır. Aşırı kâr hırsı ile çırpman gözü dönmüş bir grup insan, hiç bir ahlâk kuralı tanımadan dünyanın her tarafındaki insanları zehirlemekte, onları insanlık aleminden çıkarıp hayvanlaştırmaktadır.

Dünya gençliği, Yunan mitolojisindeki deniz kızlarının sihirli sesleri ile söyledikleri şarkılarla kendinden geçip felâket adalarına koşan ve bu adanın yalçın kayalıklarında paramparça olan denizciler gibi korkunç bir uçuruma doğru hızla ilerlemektedir.

İnsanlık, Kafkas dağlarının yalçın kayalıklarında zincire vurulmuş promete gibi zalim bir kartalın korkunç gaga darbelerine maruzdur. Bizler Promete gibi yaralarımızdan kanlar sızarak her sabah bu işkenceye yeniden katlanmak zorunda kalıyoruz. Bütün dünya gençliğini, hatta bütün insanlığı tehdit eden, uygarlığın ve teknolojinin sağladıklarını hiçe indirmek kudretini elinde tutan bu felâket uyuşturucu madde alışkanlığıdır.

Dünya Sağlık Teşkilâtı uyuşturucu maddeler eksperler komitesi alışkanlığı şu şekilde tanımlamıştır :

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

(Doğal veya sentetik bir maddenin kişi ve toplum için zararlı bir şekilde birçok kez kullanılması sonucunda oluşan periyodik ve kronik entoksikasyon haline uyuşturucu madde alışkanlığı veya tutkunluğu denir.)

Bu alışkanlığın üç özelliği vardır :

1. Uyuşturucu maddenin sağlanması ve kullanılması için önüne geçilmez ve dayanılmaz bir istek ve gerekseme,
2. Kullanılan uyuşturucu maddenin dozunun devamlı olarak artırılması eğiliminin varlığı,
3. Uyuşturucu maddelere karşı fiziki ve ruhi bir dependans yani tutkunluk

En çok kullanılan başlıca uyuşturucu maddeler şunlardır :

1. Esrar (Cannabis Sativa),
2. Afyon (Opium),
3. Morfin
4. Eroin (Diasetilmorfin veya Diamorfin = Cm H23 N05
5. Kokain
6. Amfetaminler ve hipnojenler : Takviye edici, teskin edici, gev- şetici, ruhsal çöküntüleri önleyici ilaçlar.
7. Halüsinojenler,

ESRAR : (Cannabis Sativa)

Çok eski zamanlardan beri tanınan bir keyif verici maddedir. Mısır’da eski kutsal kitaplarda esrardan bahsedildiği gibi, mezarlarda kenevir bitkisinin sapını ve yapraklarını gösteren resimlere rastlanmıştır Dünyanın bütün sıcak ve ılıman iklimlerinde yetişir. Alkolden sonra dünyada en çok kullanılan uyuşturucu maddedir. Beatniklerin, hippilerin sembolü olmuştur. Avrupa ve Amerikada sayıları milyonları aşan gençler esrar kullanmaktadırlar. Esrar, Cannabis Sativa denen kenevir bitkisinin tohumlarından elde edilir. Kenevir birçok ülkelerde üretilir. Dünya üzerinde en çok Hindistan, Pakistan, İran, Anadolu, Lübnan, Yunanistan, Kuzey Afrika, Amerika ve Meksika’da yetiştirilmektedir. Liaisons dergisinin Şubat 1968 sayısında Paris yakınlarında kenevir tarlala-

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

rı bulunduğu yazılmaktadır. Kenevir bitkilerinin boyu 5 metreye kadar yükselir. Eğer birbirinden 5-15 santim aralıkla dikilirse kenevirin boyu büyür, fakat dallanıp budaklanmaz, çiçekleri ve reçineleri gelişmez. Eğer kenevir bitkileri 50-200 santim aralıklarla dikilirse yapraklarından, çiçeklerinden, tohumlarından yararlanmak için yani esrar elde edilmek için dikilmiş demektir.

ESRARIN ELDE EDİLMESİ :

Kenevirin erkeği ve dişisi vardır. Erkek bitkilerin çiçekleri daha büyük ve göze çarpacak biçimdedir. Dişi bitkinin çiçekleri daha küçüktür ve yapraklar arasında kaybolmuş gibidir. Esrar dişi bitkilerden alınır. Dişi bitki olgunlaşırken çiçekli tepelerdeki dallarda bulunan meyveler olgunlaşır. Bu meyvelerin dışında yeşil renkli bir kabuk bulunur. Olgunlaşmış meyvelerin renkleri açık yeşilden kahverengine kadar değişir. Mercimek büyüklüğündeki tohumun içinde beyaz ve yağlı bir madde vardır. Bu tohumlar olgunlaşma döneminde elle sıkılınca parmaklara reçine denen kokulu ve yapışkan bir madde bulaşır ki esrar budur.

Dişi bitkinin tohumu gelişip yapraklar kurumaya başlayınca bitki kesilip bir kaç hafta güneşte kurutulduktan sonra tohum ve yakınındaki yapraklar elle ufalanıp elekten geçirilerek esrar elde edilir. Esrarın değeri elendikçe artar.

Ana dolunun bir çok yerlerinde esrar kendir otunun yapraklarından elde edilir. Yapraklar iyice olgunlaşınca bitki kesilerek bir birbuçuk ay kadar gölgede kurutulur. Bundan sonra avuç içinde ufalanarak toz haline getirilir. Tülbentten bir kaç kere geçirilerek çok ince bir toz elde edilir. Bu tozlar jelatin kâğıtları içine paketlenir ve ıslatılmış gazete kâğıtlarına sarıldıktan sonra kızgın sobanın veya ısıtıcı bir maddenin üzerine konarak ıslaklığı gidinceye kadar çevrilir, alt üst edilir. Her çevrilişte düz bir yere konarak üzerine bastırılır. En sonunda jelatin içindeki toz birbirine kaynayararak koyu ve sert bir esrar plakası elde edilir. Bu, içime hazır esrardır. Ham esrar kınaya benzer, sarı yeşilimsi bir tozdur. Parmaklar arasında sıkılırsa yağ salıverir ve cam macunu kıvamını alır. Kenevirin etkili maddesine HAŞIŞ denir.

ESRAR ÇOK ESKİDEN BERİ KULLANILAN BİR BİTKİDİR :

Esrar, çok eskiden beri kullanılmaktadır. Esrar hakkında en eski bilgi İsa'nın doğumundan 1500 yıl önce yazılan Çince bir kitapta bulunmuştur. Eski mısırlı kadınların esrar içerek dertlerini unuttukları bilin-

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

mektedir. Asurlular esrarı hem ilâç hem de keyif verici olarak kullanırlardı.

Tarihçi Herodot, trakyalıların kenevir saplarından kumaş yaptıklarını, ateşe attıkları reçinelerin dumanlarını kokluyarak sarhoş olduklarını yazmaktadır. Milattan önce 7 nci yüzyılda yazılan ZERD-AVESTA adlı kutsal kitapta kenevir bitkisi ve reçinesinin sarhoş edici etkisi anlatılmaktadır. Hindistan’da brahmanlar ayinlere esrar içirilmiş bakire kızlar getirirlerdi.

İsmaili İmamı HASAN SABBAAH Alamut Kalesinde müritlerini esrar içirtip sarhoş etikten sonra cennet adını verdiği bahçeye bırakırdı. Esrarkeş kendine gelince burada bütün dünya nimetlerinden yararlanırdı. Şeyhin telkinine göre ancak onun emirlerini yerine getirenler ve bu uğurda can verenler bu cennete ulaşabilirlerdi. HASAN SABBAAH bu biçimde etkilediği müritleriyle siyasi cinayetler işliyerek etrafa dehşet salmıştır. Büyük Selçuk veziri NİZAMÜLMÜLK 1092 senesinde bu tür bir cinayete kurban gitmiştir. Bu gün Fransızcadaki KATİL anlamına gelen ASSÎN kelimesi arapça esrar için (HAŞAŞİN) kelimesinden alınmıştır.

Esrar İran’dan Hindistan’a, Yunanistan’a oradan da Orta Doğuya, Kuzey Afrika’ya, İspanya’ya geçmiştir. Napolyon’un 1798 Mısır seferinden sonra esrar Fransa’ya ve Avrupaya yayılmıştır. 19 ncu Yüzyıl başlarında yaşayan Fransız şairleri THEOPHİL GAUTIER ve CHARLES BEAUDLAİR esrarı çok övmüşlerdir.

ESRARIN KULLANILMA BİÇİMLERİ :

1. Sigara ile : En yaygın kullanılma türüdür. Bir kaç sigaranın kâğıtları birbirine yapıştırılır ve içinden çıkan tütünün bir kısmı bu kâğıtlar üzerine yayılır, arasına esrar konarak koni şeklinde bir tarafı ince bir tarafı kaim olarak sarılır. Bu şekilde hazırlanan sigaranın ince tarafı bir ağızlığa veya zıvana denen bir kâğıt boruya takılarak içilir. Amerika ve Avrupa da saf esrardan yapılmış Marijuana sigaraları mevcut olduğu gibi tütüne esrar karıştırılarak yapılan sigaralar da vardır. Sigaranın yanan ucuna esrar konarak dumanı içine çekilir. Buna (Püf) usulü esrar çekmek denir.

Bir kaç esrarkeş bir araya gelerek bir ağızlığın ucuna takılmış esrarlı sigarayı sıra ile birkaç nefes çektikten sonra ağızlığı içi su dolu bir bardağa bırakırlar ki buna bardaklama denir.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

Bir kaç esrarkeşin bir otomobile binerek esrarlı sigara içip otomobil içine dağılan dumandan yararlanmaları haline son zamanlarda sık sık rastlanmaktadır. Buna (Duman altı olmak) denir.

2. Nargile ile : Tömbekinin üzerine veya içine esrar konarak dumanı nargile ile çekilir. Bazan bir kabak veya hindistan cevizi de bu işi görür.

3. Mangal alemleri : Kapalı bir odada mangalın üzerine dört beş parça esrar atarak çıkan dumanları koklamak veya içe çekmek sureti ile mest olmak. Bu hal yukarıda anlatılan duman altı olmanın başka bir biçimidir,

4. Yiyecek ve içecek maddeleri ile : Çeşitli yiyecek ve içecek maddeleri ile de esrar alınabilir. Kahvenin için konarak da içilebilir. Tere- yağla, kokulu besinlerle, tatlı ve lokumlarla esrar alındığı gibi kuru incirin içine konarak da alındığı söylenmektedir.

ESRARIN ETKİLERİ :

Amerika ve Avrupada esrar hakkında büyük tartışmalar süre gelmektedir. Bir çok bilginler ve doktorlar esrarın alkolden daha az zararlı olduğunu, alışkanlık yapmadığını iddia etmekte ve serbest bırakılmasını istemektedirler. Bunların en büyük dayanağı LA GUARDÍA raporudur. LA GUARDÍA, 1944 senesinde bir komite kurarak esrarın insan üzerindeki etkilerinin ve tehlikelerinin incelenerek bir rapor hazırlanmasını istedi. Bu komite ne yazık ki görevini tam yapmadı. 77 Esrarkeş üzerinde yaptığı incelemeden sonra yayınladığı raporda özetle şunları söyledi : (Marijuana tutkunluğu büyük bir tehlike değildir. Alışkanlık yapmaz. Sadece can sıkıntısı çekenlerin keyiflenmek için kullandıkları hafif bir uyuşturucu maddedir.)

Amerika uyuşturucu maddeler komisyonu eski başkanı bu konuda şöyle söylüyor : (Bu rapor, marijuana iptilasına tutulmuş olan genç, yaşlı herkese hele 20 yaşından küçüklere bu işe devam edebileceklerine dair resmi bir çağın olmuştur.)

Amerika Birleşik Devletleri sağlık servisi bir raporunda esrarın özelliklerini şöyle sıralamıştır :

1. Esrar fiziki bir bağımlılık yapmaz. Kullanılmazsa ızdırıp vermez.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

2. Esrar kullanılması suç işlenmesine neden olmaz veya önemli bir etkide bulunmaz,
3. Deliliğe ve beyin hastalıklarına neden olmaz,
4. Halkın inancının aksine cinsi faaliyetleri tahrik etmez.

ESRARIN HIZLA YAYILIŞ NEDENLERİ :

Esrarın tutkunluk yapmadığı hakkındaki Laguardia raporu, serbest bırakılması için yapılan girişimler, hür dünya gençliğini dejenere etmek isteyen komünist blok ve bu isten astronomik kazançlar sağlayan kaçakçılar el ele vererek esrarın bütün gençler arasında adetâ bulaşıcı bir hastalık gibi salgın hale gelmesini sağladılar.

1970 Senesinde NEWYORK eyaletinin sınırları içinde Bethel şehrinde yapılan FOLK-ROCK festivalde dünyanın her yöresinden gelen yüzbinlerce genç katılmıştır. Bu toplantıda marijuana dumanları sis gibi etrafı kaplamıştı. Bu toplantılara katılan bir öğrenci şöyle söylüyordu : (Etraftaki esrar dumanı o kadar kalındı ki hiçbir şey içmeden bu havayı koklayanlar bile esrar içmiş gibi oluyorlardı.)

Esrar beatnikler, hippiler arasında hızla yayılmakla kalmamış Amerikada ilkokuldan üniversitelere kadar bütün okullara girmiştir. Avrupada ortaokul ve liselerde hızla yayılmaktadır. A.B.D. leri dimağ sağlığı enstitüsü direktörü STANLEY YOLLES bu konuda şunları söylemektedir : (Bu gün Amerika Birleşik Devletlerinde altı milyon alkolik yirmi milyon uyuşturucu madde tutkunu vardır. Toksikomanlar alkolikleri çok geride bırakmışlardır. Beyaz zehir ve uyuşturucu maddeler toplumumuzda salgın hale gelmiştir. Hızla tedbir almak gerekmektedir. Aksi halde içinde bulunduğumuz yüzyıl dolmadan birleşik devletlerdeki her ev bir esrar yuvası haline gelecektir.)

A.B.D. kongre ulusal komisyonu raporuna göre A.B.D. lerinde sekiz milyon kişi sürekli olarak esrar kullanmaktadır. Marijuana kendisi alışkanlık yapmadığı halde diğer uyuşturucu maddelere başlamak için bir basamak olmaktadır. Diğer uyuşturucu maddeleri kullanmak isteğini vermektedir. Evvelâ bir marijuana sigarası ile başlanır sonra kokain, morfin, eroine yönelinir .

ŞİKAGO sağlık komisyonu direktörü, 17-21 yaşları arasında uyuşturucu madde kullanan 21 genç üzerinde yaptığı incelemede bunlardan

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

20’sinin evvelâ esrar içerek uyuşturucu maddeye başlayıp sonra eroin içtiklerini öğrenmiştir -

Paris Tıp Fakültesi profesörlerinden ROBERT BAÏSSIER : (Eroinmanların % 90’ı esrar kullanarak işe başlamışlardır) demektedir

HARWARD Üniversitesindeki öğrencilerden % 10’nun esrar kullandığı bunlardan % 5’nin esrarı kendiliklerinden bırakamayacakları anlaşılmıştır. Ana baba arasındaki geçimsizlik, ahenksizlik ve boşanmalar gençler üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Uyuşturucu madde kullanan gençlerin hemen hepsinin aile problemleri vardır. Mazbut aile çocukları içinde esrar kullanan hemen hemen yoktur. Paris polisinin incelemelerine göre esrar kullanan beş gençten dördünün ana babaları birbirlerinden ayrılmışlardır.

Esrar içenlerin yarısı bu işe merak nedeni ile başlamışlardır. Arkadaş çevrelerinin bu site büyük etkisi vardır. Gençler birbirlerini uyuşturucu madde kullanmaya teşvik etmektedir.

A.B.D. radyo yorumcularından ART LİNKLETTER çocuğunun birisini LSD yüzünden kaybeden dertli bir baba olup şunları söylemektedir: (10 sene evvel tehlike sadece fakir mahallelerinde, gangaster çeteleri arasında idi. Bu gün tehlike bütün aileleri tehdit ediyor. Bu gün A.B.D. rinin neresinde olursa olsun çocuğunuz varsa bu tehlike ile karşı karşıyadır.

Bütün ana babalara şunları söylemek istiyorum : Korkunç hakikata cepheden bakınız. Bu günkü durumda er geç çocuğunuza marijuana, LSD veya herhangi bir uyuşturucu madde teklif edilecektir. Arkadaşlardan birisi bunda ısrara edecektir. Eğer oğlunuz bu teklifleri reddederse onunla süt kuzusu diye alay edeceklerdir.)

ESRAR KAÇAKÇILIĞI İLE SAVAŞ :

İTERPOL un 24 EYLÜL - 4 EKİM 1967 tarihleri arasında KYOTO şehrinde yaptığı 36 ncı toplantıda genel kurul ittifakla aşağıdaki kararı almıştır : (1961’de yapılan anlaşmaya katılan ülkeler CANNABİS ekimini çok sıkı kayıtlar altına alacaklardır. CANNABİS’in alışkanlık yapmaya elverişli olduğu ve suistimalinin topluma zararlı olduğuna karar verilmiştir. CANNABİS’in zararlarını ve gayri kanunî karakterlerini ortadan kaldırmak için bütün gücümüzle çalışmamız gerekmektedir.)

Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu

Bu karar ne yazık ki bütün ülkelerde uygulanamamaktadır. NEPAL'in başkenti KATMANDU'da bir kilo esrar 400-500 liradır. Bir kilo esrarlardan bin içim yapılabilmektedir ki her seferi 40-50 kuruşa gelir. Fransa'da ise esrarın değeri bunun elli katıdır.

Afganistan'ın başkenti KABİL'de bir kilo esrar 275 liradır. Bu iki ülkede esrar hemen hemen serbest olarak alınıp satılmaktadır. Kuzey Lübnan'da BAALBEK'te 15.000 kişinin esrar kaçakçılığı yaptığı, bazı nüfuslu kişilerin, parlamento üyelerinin esrar kaçakçılığını finanse ettikleri söylenmektedir.

29 AĞUSTOS 1970'de Amerikalı eski bir hava albayı olan JOHN MOOR'un özel uçağı Lübnan'da BAALBEK'e inerek şüpheli bazı yükler alarak dönmüştür. Uçağın akaryakıtı tükendiğinden Girit adasına inmek zonanda kalmıştır. Yapılan aramada uçakta 55 milyon Türk lirası değerinde 667 kilogram esrar bulunmuştur.

Birleşmiş Milletlerin yardımı ile Lübnan hükümeti 1966 senesinden beri kenevir yerine ay çiçeğı ekilmesini teşvik etmiştir. Hükümet çiftçiye kredi, gübre, tarım aleti ve tohum verip üretilen ay çiçeğini satın alarak yağ yapımında kullanacaktır. Ay çiçeğinden başka burçak, susam, anason ve pamuk üretimi için de denemeler yapılmaktadır. Buna rağmen Lübnan, esrar kaçakçılığı yapan memleketlerin başında gelmektedir. Avrupaya esrar en çok Lübnan, Suriye, Kuveyt ve Mısır'dan gönderilmektedir. A.B.D. ne esrar Hindistan, Pakistan, Tayland ve Meksika- dan gelmektedir. 1966 Senesinde Meksika'da kaçak olarak ekilen 5500 hektar kenevir imha edilmiştir.

Alman sıkı tedbirlere rağmen esrar kaçakçılığı gittikçe gelişmektedir. Esrarın büyük partiler yerine ufak partiler halinde pek çok turist aracılığı ile gönderilmesi temin edilmektedir. Amerika'ya bebekler, oyuncaklar, tarihi eserler arasında esrar sokulmaya çalışılmaktadır.

Enterpol un tesbit ettiğine göre 1966 senesinde çeşitli ülkelerde bir kilo esrarın değeri aşağıda gösterilmiştir :

CEZAYİR'de 38-42 dolar

TÜRKİYE 88-166 dolar,

B. ALMANYA 600-825 dolar

YUNANİSTAN 450-600 dolar

A.B.D. 100-200 dolar,

Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu

AFYON (OPİUM) :

Afyon, haşhaş adındaki bir bitkiden elde edilir. Çok eskiden beri bilinmekte ve kullanılmaktadır. Afyon'un Sümerler, İranlı'lar ve Mısır'lılar tarafından ekilip kullanıldığı bilinmektedir. Afyonun ne zamandan beri keyif verici olarak kullanıldığı belli değildir. Afyon uzun süre asya uluslarının büyük tutkusu olarak kaldı. 19 ncu Yüzyılda Fransa ve İngiltere Çin ile bir çok kereler savaşarak afyonu Çin halkına zorla satmak hakkını ellerinde tuttular.

A.B.D. ri Filipinleri ele geçirdiğinde burada afyon kullanmaya alışmış 70.000 Çinli bulunuyordu. Afyonun insanlar üzerindeki kötü etkilerini görek 1905 senesinde afyonun tıbbi zorunluklar dışında kullanılmasını yasaklayan bir kanun yayınladılar.

Hindistan'da çok sayıda afyon tutkunu vardır. Dünyanın en büyük afyon üreticilerinden olan Hindistan yıllık üretiminin 200 tonunu yerli afyonkeşlere ayırmaktadır.

İranda'da durum çok vahim idi. 1950 Senesindeki istatistiklere göre 10 İranlı'dan birisi afyon tutkunu idi. 2 Milyon İranlı'nın ihtiyacını karşılamak için senede 800 ton afyon üretilmesi gerekiyordu. İran bu afetten kurtulmak için büyük çabalar harcamaktadır. 1955 Yılında afyon ekimini yasakladı. Afyon kaçakçılığını yapanlara ve afyon kullananlara ölüm cezası dahil olmak üzere çok ağır cezalar öngören kanunlar yayınladı. Buna rağmen İran'da afyon ve eroin kullananların sayısı bir hayli kabaraktır.

İran hükümeti 1969 senesinde aldığı bir kararla komşu ülkeler afyon ekiminden vaz geçinceye kadar kontrollü olarak afyon ekimine yeniden başlamıştır. İran hükümetinin aldığı çok sıkı tedbirlere rağmen ülkedeki eroinman ve afyonkeş sayısı hala çok yüksektir. İran resmî yetkililerinin 1972 senesinde resmen bildirdiklerine göre ülkelerinde 10.000 eroinman ve 300.000 afyonkeş vardır. Hakikatte toksikomanların resmen bildirilenlerden on kat fazla olduğu söylenmektedir. İran hükümeti fişe kayıtlı olan afyonkeşlere eczanelerden günde 2-5 gram afyonu bedeli karşılığında satmakta ertesi hafta ise bunun külünü ilgili eczaneye götürüp teslim etmektedirler.

AFYONUN ELDE EDİLiŞİ VE KULLANILİŞİ :

Afyon bitkisinin ucundaki kelleler özel bıçaklarla çizilir. Bu kesik yerden çıkan süt hava ile temasa gelince koyulaşır ve sertleşir. Belirli

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

bir süre sonra bu maddeler toplanır. Buna ham afyon denir. Ham afyonu eriterek veya kaynatarak elde edilen afyona müstahzar afyon denir. Tıpta kullanılacak şekle gelmesi için gerekli işlem yapılmış, toz veya granüle halinde veya kodeksin gösterdiği lüzuma göre etkisiz maddelerle karışmış şekilde olan afyona tıbbi afyon denir.

Afyonun içindeki etkili madde olan morfin ameliyatlarda acıların dindirilmesi için kullanılır. Osmanlı padişahları ve devlet ileri gelenleri arasında afyon kullananlar vardı. Afyon genellikle hap halinde yutulur. Çaya ve şaraba karıştırılarak alındığı vakidir. Bazı ülkelerde esrar gibi tütüne karıştırılarak duman halinde alınmaktadır.' Son senelerde afyon sıcak suda eritilerek damara enjekte edilip eroin gibi kullanılmaktadır. Bütün dünyada afyon kullananların sayısındaki azalmaya karşılık eroin kullananlar hızla artmaktadır.

Fransızca Liaisons dergisinin yazdığına göre Avrupada 50 yaşından küçük insanlar arasında afyon kullanan yoktur.

AFYON KAÇAKÇILIĞI :

Afyon kaçakçılığı çok kârlı olduğundan gittikçe gelişmektedir. Uluslararası anlaşmalara, uluslararası polisin ve millî kolluk kuvvetlerinin çabalarına rağmen kaçakçılık gittikçe artmaktadır. Ham afyon, genel olarak uçaklarla, otomobillerle, tren veya vapurlarla kaçırılmaktadır. Uzak Doğuda üretilen afyon genel olarak HONG KONG'ta eroin haline getirilerek çeşitli yollarla Amerika'ya sokulmaktadır.

1966 Senesinde Belçika'da 36 kg. ham afyon, İsviçre Fransız sınırında 500 Kg. ham afyon, 50 Kg. baz morfin ele geçirilmiştir. Marsilya limanında bir Türk vapurunda yapılan aramada 86.6 Kg. baz morfin, 93 Kg. ham afyon bulunmuştur.

1967 Senesi istatistiklerine göre dünyada ele geçirilen kaçak ham afyon'un % 34,5 İran'da % 14.8'i Türkiye'de, % 6.9'u Tayland'da, % 5.9'u Almanya'da, % 5.7'si Malezya'da ele geçirilmiştir. 1968 Senesinde ele geçirilen ham afyonun % 51.7'si İran'da, % 18.3'ü Tayland'da. % 10.2'si Honk Kong'da ele geçirilmiştir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Madde Komisyonunun bütün çabalarına rağmen afyon kaçakçılığı her sene artmaktadır. Yasal olarak afyon üreten ülkelerde bütün denetlemelere rağmen üretilen afyonun be-

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

lirli bir bölümü kaçakçıların eline geçmektedir. Örneğin Hindistan afyon ekimini çok sıkı denetlediği ve alman tedbirler Birleşmiş Milletlerce diğer ülkelere örnek olarak gösterildiği halde yasal olarak üretilen afyonun % 20 kadarının kaçakçıların eline geçtiği tahmin edilmektedir. Bazı ülkelerde ise hükümetin gücü ülkenin her bölümünü denetlemeye, yasa dışı afyon ekimini önlemeye yeterli değildir. Bu tür afyon yetiştirilen yerler genel olarak dağlık veya sık ormanlıktır. Yol yoktur. Kolluk kuvvetlerinin buralara ulaşım sıkı kontrol yapması olanağı yoktur. Buralarda yaşayan halk çok fakirdir. Yüzyıllardan beri geleneksel olarak süre gelen afyon ekimini kesin olarak yasaklamak halkın geçim kaynağını kurutmak ve hükümetin basma çeşitli problemler getirmek demektir. Afganistan, Pakistan, Birmanya, Laos, Kamboçya’da bu nedenlerle yasa dışı afyon ekimi sürüp gitmektedir.

1972 Senesindeki tahminlere göre bazı ülkelerde üretilerek yasa dışı piyasaya sürülen afyon miktarı şöyledir : Pakistan 175-200 ton, Afganistan 100-150 ton, Meksika 5-15 ton, Altınüçgen (Birmanya, Tayland, Laos) 750-1200 ton.

MORFİN :

Afyonun içindeki etkili madde morfindir. Türk afyonlarında morfin oranı çok yüksektir.

Ağrıları ve sızıları giderme hassası olduğundan ameliyat olanların veya ağrı çekenlerin ızdırabını dindirmek için kullanılır. Fakat çabuk alışkanlık yapar. Hasta ihtiyacı olmadığı halde morfin kullanır ve gittikçe daha çok ihtiyaç duyarak morfinman olur.

Hastalar şırıngaları kaynatmadan ekseriya elbiseleri üzerinden enjeksiyon yaparlar. Bu yüzden derilerinde apseler olur, ve bunlar zamanla yara izi gibi leke halini alır. Kol, baldır ve göğüsteki iğne izlerine bakarak bu şahısların morfinmon olduğunu kolayca anlayabiliriz.

Morfinmanlar, ihtiyaçları olan morfini ekseriya sahte reçeteler düzenliyerek, doktorların imzalarını taklit ederek veya eczaneleri soyarak sağlamaktadırlar. 1965-1967 Senelerinde Danimarka’da morfinmanlar 15 eczane soymuşlardır. Adorfın 1918 senesinden beri gözden düşerek yerini kokain ve eroine bırakmıştır.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

EROİN (Diasetilmorfin - Diamorfin, C21 H23 No5) :

1898 Senesinde DESSER isimli bir alman tarafından bulunmuştur. Önceleri morfinin yerini tutabilecek ve alışkanlık yapmayacak bir ilaç sanılmıştır. Kısa bir süre sonra müthiş alışkanlık yapan bir zehir olduğu anlaşılmıştır.

Eroin keyif verici bir zehir olarak ilk kez A.B.D. rinde kullanılmıştır. Eroin en önce denizciler arasında kullanılmaya başlamış, sonra hızla yayılmıştır. Bu gün, en fakir zenci kulübesinden zengin bir fabrikatörün evine kadar her yere girmiştir. Bu gün hiç okuyup yazma bilmeyen bir kişi ile bir üniversite mezunu eroin elde edebilmek için aynı çabayı harcamaktadırlar. 10 Kg. afyondan 1 Kg. baz morfin ondan da 800 Gr. eroin elde edilir.

EROİNİN ETKİLERİ :

Diğer afyonlu maddelerinkine benzer. Ağrıları keser, nefes darlığını giderir, öksürüğü yatıştırır, rahat uyku uyutur. Çabucak alışkanlık yaptığından gittikçe daha sık ve daha fazla almak ihtiyacı duyulur. ilk kez kullananlara ruhi bir sükûnet verir. Sanki sihirli bir rüya alemine dalarlar. Bu aldatıcı etkiler bir çok kişiyi kısa sürede eroinman yapar.

FİZİKİ ETKİLERİ :

Devamlı eroin kullananların göz bebekleri genişler. Renkleri sararır. İştahları kesildiğinden adeta bir deri bir kemik kalırlar. İdrar ve ter azalır. Daimi surette kabızlık çekerler. Nabız atışları hızlı, kan basıncı az olduğundan ara sıra baygınlık geçirirler. Burunları morarır, gittikçe koku alma duyguları zayıflar. İlk zamanlar cinsel iştahları artarsa da sonradan bunun yerini büyük bir isteksizlik alır.

Ruhi etkileri : Eroinmanlar yüzlerinden kolayca tanınırlar. Dikkatleri çok zayıftır. Alışkanlık ilerledikçe ahlâk düşkünlüğüne uğrarlar. Bencil olurlar. Meslekî, ailevi ve millî ilgilerini, heyecanlarını tamamen kaybederler. Bütün istekleri ihtiyaçları olan uyuşturucu maddeyi bulmaya yönelir. Alıştıkları uyuşturucu maddeyi alamadılar mı şiddetli bir sıkıntı duyarlar. Bu süre uzadıkça deli gibi olurlar. Bu sırada görev yapmaları olanağı yoktur. Yüz çizgileri gerilir. Yüzleri toprak rengini alır. Çok şiddetli acı çekerler. Uyuşturucu maddeye kavuşabilmek için her çareye başvururlar. Görev, namus, şeref, aile bağı gibi hiç bir şeyi düşünmezler. Bir toz eroini bulabilmek için yapmayacakları şey yoktur.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

Kadınlar vücutlarını satarlar, erkeklerse sahtecilik, dolandırıcılık, hırsızlık, soygun yaparlar. Fransa’da yapılan bir istatistiğe göre eroin kullanan kadınların % 90’ı, genç erkeklerin % 10’u vücutlarını satarak eroin elde etmeye çalışmaktadırlar.

EROİN NASIL KULLANILIR? :

Beyaz bir toz olan eroin evvelce burna çekilirdi. Şimdi ise deri altına veya damara enjekte edilmektedir. Damara verilen eroin etkisini hemen gösterir. Eroin çabuk alışkanlık yapar. Bakırköy Akıl Hastanesi Doktorlarından Aydın ULUYAZGAN eroini iki kez kullananın artık ondan kurtulamayacağını söylemiştir. Asya'daki eroinmanlar eroini sigara ile içmektedirler.

EROİNMANLARA ÇOK PARA GEREKLİDİR :

Bir eroinmana günde 4-8 doz eroin gerekmektedir. Fransa'da bir doz eroin 50 franktır. Bir günlük doz 200-400 frank tutar. Bizim paramızla günde 750-1500 lira, ayda 22.500-45.000 lira eder. (1)

A.B.D. rinde ise bir eroinmana günlük dozunu sağlayabilmesi için en az 30-50 dolar yani 450-720 lira gereklidir. (2)

GENÇLER ARASINDA KORKUNÇ BİR SALGIN :

Uyuşturucu maddeler bu gün korkunç bir salgın halinde gençler arasında yayılmaktadır. Eroinin veya herhangi bir uyuşturucu maddenin bu gün giremeyeceği hiç bir kapı veya toplum yoktur.

Bu salgın hakkında Fransa’dan bazı örnekler veriyorum :

1. 1969 Senesinde Güney Fransa’daki BONDEL gazinosunda MARTİNE adındaki 17 yaşındaki bir kız çocuğu helada ölü olarak bulundu. Otopsi kızın damarına fazla eroin enjekte ettiğinden öldüğünü ortaya koydu. Yapılan incelemede aynı gazinoda çalışan 15 kız ve erkek çocuğun aylardan beri eroin kullandıkları anlaşılmıştır.

2. Paris’te MİNES lisesi öğrencileri profesörlerinin evinde esrar içerken yakalanmışlardır. 1 2

1) Selection EKİM 1970 sayısında JACK OHANESSİON’un gençlerimizi kurtaralım adlı makalesi.

2) Selection EKİM 1970 sayısındaki aynı makale.

Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu

3. Fransız doktor JACK OHANESSION bir görgüsünü şöyle anlatıyor : «Gece yardım için telefon edilince ambulansla bende gittim. GİSEL adındaki hasta inanılmaz derecede zayıftı. Talihsiz bir dul kadının 17 yaşlarındaki kızı idi. Çok pis bir yatakta kendinden habersiz yatıyordu. Kollarının damarları baston gibi dışarı fırlamışlardı. Kolunun uzanabileceği yerde bir sırığa duruyordu. Senelerden beri anasının muvafakıyla eroin kullanıyordu.»

4. Fransa'da 1970 senesinde 50.000 gencin uyuşturucu madde kullandığı ve bunlardan çoğunun yaşlarının 21'den aşağı olduğu anlaşılmıştır.

Muntazam çalışma gücüne sahip olmayan eroinman ihtiyacı olan parayı nasıl sağlayacaktır? Bir günlük eroin dozu için gerekli olan 750- 1500 lirayı nasıl bulacaktır? Tek çözüm yolu doğru yoldan ayrılmaktır. Bütün uyuşturucu madde kullananlar aynı zamanda büyük suçludurlar. Paris'te uyuşturucu madde kullanan 140 kişiden 115'nin daha evvel polisle çeşitli ilişkileri olduğu anlaşılmıştır.

A. B. DEVLETLERİNDE DURUM :

A.B.D. Uyuşturucu maddeler yüzünden korkunç bir durumdadır. Yalnız NEWYORK'ta amerikan eroinmanlarının yarısı yaşamaktadır. 1969 Senesinde yüksek dozda eroin kullanan 224 genç ölmüştür. NEWYORK'ta 1969 senesinde 25.000 gencin eroin kullandığı tahmin ediliyordu. A.B.D. rinde 1972 senesinde eroin kullananların sayısı yarım milyona ulaşmıştır.

FRED WASSHAFSKY uyuşturucu maddeleri şöyle anlatmaktadır . (3) (Eroin insanları o hale getirir ki onların tek amaçları eroin elde etmektir. Eroin, onları aile görevleri yapamaz, iş göremez hale getirir. Damara enjekte edilen eroin, bunu kullanan sanki başka bir dünyaya uçmuş hissini verir. Bu kendinden geçme hah bir veya iki saat sürer. Etkisi hafifledikçe yerini uyku ile uyanıklık arasında bir gevşekliğe bırakır. Dört saat sonra insan kendini fena hissetmeye başlar. Vücutta karıncalanma, burun akması, bacaklarda ve sırtlarda ağrı, müthiş mide bulantısı başlar. Yeniden bir doz eroin kullanmaya müthiş bir istek duyulur. Eroin kullanan zavallı şahıs heyecanının iki karşıt ucunda bocalar durur. Uyuşturucu maddeyi kullanınca vecde gelir. Bunun etkisi

3) Selection EYLÜL 1970 sayısı.

Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu

geçince müthiş ızdırıp çeker. Uyuşturucu madde kullanılması eskidikçe bundan zevk azalır. Buna karşılık duyulan ızdırabı artar ve daha uzun sürer. Onun için gittikçe kuvvetli olarak kullanılır.)

UYUŞTURUCU MADDELERİN ÇABUK YAYILMASI NEDENLERİ:

1. Uyuşturucu madde kaçakçılığı çok kârlıdır. 1968'de Tahran'da yapılan İNTERPOL konferansında Tayland delegesinin açıkladığına göre 1 Kg. saf eroinin dünyanın çeşitli yerlerindeki fiatı şöyledir : Tayland da 1400 dolar, Honk Kong'da 9000 dolar, Mocoa'da 10.000 dolar, Japonya'da 27.000 dolar, New York'ta 28.000 dolar.

2. A.B.D' ne giren 1 Kg. saf eroin, kinin, nişasta, süt tozu ve benzeri maddelerle karıştırılarak 25.000 doz haline getirilmekte ve her bir doz en az 5 dolara satılmaktadır. Buna göre 1 Kg. saf eroin Amerika'da parekande olarak 125.000 dolara, yani bir milyon yediyüz ellibin Türk lirasına satılmaktadır. Halbuki bu eroinin ham maddesi olan 10 Kg. ham afyonun memleketimizdeki bedeli yaklaşık olarak 5.000 liradır.

3. Aşırı kâr nedeni ile MAFİA gibi uluslararası gangaster örgütleri eroin satışını organize etmektedirler.

4. Sovyet Rusya ve Kızıl Çin Amerikan gençliğini ve Batı dünyasına mensup gençleri dejenere edip bu memleketleri yıkmak için uyuşturucu madde kullanılmasını teşvik etmekte, uyuşturucu maddelerin bol bol kullanıldığı seks partileri düzenliyerek onları uçuruma itmekteler. Evvelâ gençlere parasız uyuşturucu madde vererek onları tutkun hale getirdikten sonra yeni arkadaşlar getirdikleri takdirde bedava uyuşturucu madde vermektedirler.

5. Satıcılar gençleri uyuşturucu madde kullanmaya teşvik etmektedirler.

6. Okullarda, kulüplerde uyuşturucu madde kullanmak bir nevi kabadayılık, üstünlük sayılmaktadır.

7. Gençlere ana babaları tarafından gereğinden fazla para verilmektedir.

8. Ana babalar çocuklarıyla gerektiği kadar ilgilenmemektedirler.

9. Gençlerin boş zamanları iyi değerlendirilmemektedir.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

EROİNMANLARIN VERDİKLERİ ZARARLAR :

Eroin insanların fiziksel ve ruhsal yapıları üzerine korkunç etkiler yapar. Onlardaki aile, vatan, millet bağlarını yok eder. Eroinman sadece eroini düşünür. Eroinin çok pahalı olduğunu ve günlük ihtiyacın sağlanması için çok paraya gerek olduğunu daha evvel atlatmışım. Bu paranın meşru yollardan sağlanması olanağı yoktur. Genç kızlar için en kolay yol eroin parası için kendisini satmaktır. Eroin cinsi istekleri bir süre sonra öldürdüğünden onlar bunu sırf para için yaparlar. Genç erkeklerse hırsızlık, soygun, dolandırıcılık yaparlar. NEW-YORK’da eroinmanlar senede yetmiş milyar Türk liralık hırsızlık yapmaktadırlar. Eroinmanlar genel olarak çaldıkları malları normal değerinin beşte birine satarlar. Parasız eroinmanlar yoldan geçenlere saldırır, çantalarını kapar eğer yolcular mukavemet ederse onları öldürürler.

EROİN KAÇAKÇILIĞI :

1. Uyuşturucu maddelerin baş alıcısı A.B.D.’ridir. Ateşe koşan pervaneler gibi bütün uyuşturucu madde kaçakçılarının hayali mallarını buraya sevk etmektedir. Kaçakçılar akla gelebilen her şeyi denemektedirler. Motorlu taşıt araçlarının çeşitli gizli bölmelerine veya bu iş için özel olarak yapılmış zula yerlerine uyuşturucu maddeleri saklamaktadırlar. Yiyecek maddelerinin, eşyaların arasına, bavulların gizli bölmelerine uyuşturucu maddeler konarak kaçırılmaya teşebbüs edilmektedir.

2. A.B.D. rine eroin daha çok uçakla sokulmaya çalışılmaktadır.

3. Uyuşturucu maddeleri vücuda yapıştırarak, mukaddes kitapların arasına koyarak, ayakkabı topuklarının içine saklıyarak kaçırmaya teşebbüs edenler de vardır.

4. Fransa’ya ve İtalya’ya kaçak olarak giren morfin veya baz morfin bu ülkelerdeki MAFİA tarafından işletilerek eroine dönüştürülüp A.B.D. rine yollanmaktadır. Diplomatik pasaportlu kişilerin de sık sık uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı görülmektedir. 5

5. Uzak doğuda Hindistan, Birmanya, Altmüçgen bölgesinde üretilen afyon Malezya, Singapur veya Honk Konk’tan Amerika’ya gönderilmektedir.

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

6. Türkiye veya Lübnan’dan gönderilen ham afyon veya baz morfin otomobillerin gizli bölmelerinde veya vapurlarla Fransa’ya veya İtalya’ya gönderilmektedir. Bazan da su geçmez naylon torbalar içindeki uyuşturucu madde vapor limana yaklaşımdan denize atılmakta ve polislerin haberi olmadan buradan toplanmaktadır.

7. Uluslararası anlaşmalara göre afyon satın alan İtalyan ilaç fabrikalarının taahhüt ettiklerinden çok az ilaç yapıp geri kalan morfinden eroin yaptıkları söylenmektedir.

TOKSİKOMANLARIN TEDAVİSİ :

Uyuşturucu madde kullananları bu tutkularından kurtarmak çok zor ve masraflıdır. A.B.D. rinde toksikomanların tedavisinde fiziki ve ruhi alışkanlığın giderilmesine çalışılmaktadır. Organizmanın eroinden kurtulmasını sağlamak için gittikçe daha az eroin vermekle beraber psikoloklar ve ruh doktorları o kişiyi çeşitli sosyal dertlerinden kurtarmaya çalışırlar. Uzun süren ve pahalı olan bu tedavi ekseriya başarısızlıkla sonuçlanmaktadır. Hastaların çoğu klinikten çıktıkları gün yeniden eroine başlamaktadırlar.

A.B.D. rinde toksikomanları tedavi için kurulan LEXİNGTON hastanesinde tedavi edilen 65.000 kişiden % 65’i yeniden gelip tedavi olmak zorunda kalmışlardır. Uzun denemeler şunu göstermiştir ki uzun bir tedavi sonunda hastayı fiziki alışkanlıktan kurtarmak olanağı vardır. Asıl önemli olan ruhi bağımlılıktan kurtarmaktır. Bakırköy Akıl Hastanesinde 25 kez tedavi edildiği halde tekrar uyuşturucu maddeye başlayanlar görülmüştür.

Uzmanlar, tedavinin özel hastanelerde en az 6 ay sürmesi gerektiğini söylemektedirler. Londra’daki TOOTNE BEC hastanesinde 1964-1966 seneleri arasında tedavi edilen 100 hasta üzerinde bir inceleme yapılmıştır. Hastaneden çıktıktan bir sene sonra eroinmanların 13’ü ölmüştü. 44 Kişi eroine devam ediyor, 19 kişi başka uyuşturucu madde alıyorlardı. 9 Kişi ceza evine veya hastaneye girmişti. Yalnız 15 kişi uyuşturucu maddeye başlamaları ihtimali her zaman varitti. Fransa’da bir eroinmanın tedavisi için 14.000 frank harcanmaktadır. Fakat bunlar üzerinde gerekli ruhi telkin başarı ile uygulanmadığından 10 hastadan 9’u tekrar uyuşturucu madde kullanmaktadır.

A.B.D. rinde eroinmanları başka bir uyuşturucu madde olan METADON ile tedavi için senelerden beri denemeler yapılmaktadır. Tedavi

Dünya’da Uyuşturucu Madde Sorunu

yaklaşık olarak 3 sene sürmektedir. İlk zamanlarda büyük başarı vaat eden bu metodun son günlerde bir çok mahzurları görülmüştür.

KOKAİN :

Bolivya’da Peru’da and dağları bölgesinde binlerce seneden beri üretilen koka adındaki küçük bir ağacın yapraklarından çıkarılmaktadır. Bu bölgenin yerli halkı olan İNKA’lar bu bitkiyi kutsal sayarlar ve yapraklarını yaraların tedavisinde kullanırlardı.

Yerliler koka yapraklarını çiğneyerek yorgunluklarını giderirler. Gıdasızlığa ve uykusuzluğa karşı dayanıklılıklarını arttırlar.

Kokain 1859 da keşfedilmiştir. Evvelce yutulmakta iken sonraları enfiye gibi burna çekilmeye başlandı ve pek kısa sürede bütün dünyaya yayıldı. Genel olarak asitborik veya laktoz gibi etkisiz tozlarla karıştırılır. Vücudu çabuk etkiler, kısa sürede alışkanlık yapar. Kokain cinsi arzuyu körükler.

1924 Senesinde Paris’in yalnız bir semtinde 80.000 kişi kokain kullanıyordu. MONMARTR fahişelerinin yarısının kokain kullandığı tahmin ediliyordu. 1934 Senesinde beri yerini eroine bırakmaya başladı. (4)

Kokain bütün dünyaya Güney Amerika’dan gönderilmektedir. Dünyada en çok koka bitkisi üreten ülke Bolivya’dır. Gizli laboratuvarlarda işlenen yapraklardan saf kokain elde edilir. Fakat bunun saklanması ve taşınması çok güç olduğundan kokain sülfat halinde taşınır. Kokain hava, kara veya deniz yoluyla A.B.D. rine ve avrupaya kaçırılmaktadır.

SENTETİK UYUŞTURUCU MADDELEDEN LSD :

LSD. Çavdar ve buğday başakları üzerinde büyüyen bir tür mantardan sentetik olarak elde edilir. Tıpta dimağ hastalıklarının tedavisinde, kanser gibi hastalıkların şiddetli acılarının dindirilmesinde kullanılmaktadır.

LSD. Genel olarak kesme şeker üzerine damlatılarak alınmaktadır. Bazen adaleye sırınga edilir. Alındıktan 30-45 dakika sonra etkisini göstermeye başlar. 8-10 saat devam eder. Etkisinin bazen günlerce aylarca

4) ŞUBAT 1968 Tarihli LIAİSONS dergisi.

Dünya'da Uyuşturucu Madde Sorunu

sürdüğü görülmüştür. 1 Gram LSD 25 ile 4000 kişiyi sarhoş edecek doz sağlanabilir. 1968 Senesinde A.B.D. rinde bir milyon kişinin LSD kullandığı tahmin ediliyordu.

DÜNYADA ELE GEÇİRİLEN UYUŞTURUCU MADDE MİKTARI (KG. OLARAK)

Sene	Ham Afyon	Müstahzar				
		Afyon	Morfin	Eroin	Kokain	Esrar
1960	35 970	672	332	390	10	875.849
1964	37.810	335	430	340	49	457.537
1965	37.612	985	413	320	180	157.124
1970	29.578	1543	543	643	460	3.075.729
1971	37.841		1600	1446	562	4.625.173
1972	39.413		1751	1928	775	2.926.787

SONUÇ :

Bu yazıda dünyamızın karşılaştığı uyuşturucu madde problemi ana batlılarıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Kendilerini bu salgından uzak sayan bazı ülkelerde özellikle avrupaya son senelerde bilhassa gençler arasında uyuşturucu madde kullananların sayısı korkunç denecek derecede artmıştır. Sosyal problemlerini çözümlenmiş gelişmiş ülkeler şimdi bu korkunç devin pençeleri altında inlemektedirler. Eger uluslararası daha etkili işbirliği sağlanamazsa belki de uygarlığımızın sonu gelecektir.

FAYDALANILAN ESERLER :

1. İnterpol dergileri
2. ALVİN MOSCO : Eroin kaçakçıları
3. Selection dergileri
4. Liaisons dergisi
5. Türk idare dergileri
6. Çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılar.
7. Milliyet yayınlarından eroin dosyası adlı kitap.
8. Birleşmiş Milletler uyuşturucu madde komisyonu raporları.

KAYMAKAMLAR ORTA DERECELİ OKUL ÖĞRETMENLERİNE TAKDİRNAME VEREBİLİR Mİ?

İHSAN OLGUN

Danıştay Onuncu Daire Bşk.

20 Ocak 1947 tarihinde Ankara'da ilk defa birinci idareciler Kongresi toplanmış kongre başkanlığına Danıştay Birinci Başkanı merhum İsmail Hakkı Güreli seçilmiş kongrede okunan raporda da Birinci İdareciler Kongresinin amacı açıklanırken (Devlet çalışma alanlarının her çeşitli yönlerden artması, kamu hizmetlerinin çeşitlenmesi, kamu hizmeti sayılmayan birçok çalışma alanlarının kamu hizmeti alanlarına aktarılması, sosyal ekonomik kültürel ihtiyaçlar dolayısıyla sanayi kollarının gelişmesi geniş sermaye hareketlerinin sanayi alanlarında üretime yararlı bir halde çalışma alanına katılması, bu gelişmeler dolayısıyla iş ve işçi problemleri sendikalar hak arama, savunma özgürlüğü kültür yayımı gibi sebepler idarenin hukuka bağlılığı prensipleri üzerinde çalışıldığını belirlemektedir.) Bu derece yaygın bir kamu hizmeti alanında çalışan idareciler elbette bu çeşitli idare kurullarının aralarında tam bir bağlılık kurmakla yükümlüdürler. Bu görevlerin iller kuruluşunda Hükümetin ve Merkezi otoritelerin temsilcisi mevkiinde bulunan makam ve mercilere yüklendiği kaçınılmaz bir gerçektir.

İdare edenlerin görev ve yetki, sorumluluk sınırlarını kanunla çizmek idare edilenlere de hukukun içinde kalan haklarını arama olanağını sağlamak amacını gütmektedir.

İşte 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu bu görüş ve bu düşünüsün etkisiyle hazırlanmıştır. Bu kanunun hazırlanmasında yetki genişliği ve görev ayrımı dikkatle göz önünde tutulmuştur.

İl İdaresi Kanununun hazırlanış biçimi hakkında bu ön bilgiyi verdikten sonra konumuza dönüyorum.

Kaymakamlar orta dereceli okul öğretmenlerine taktirname verebilir mi?

Kaymakamlar Orta Dereceli Okul Öğretmenlerine Taktir. Verebilir mi?

Bu konuda uygulamada iki ayrı görüş belirmektedir. Bu görüşlerden biri Millî Eğitim Bakanlığının görüşü olup şöyle özetlenebilir.

«5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 31. maddesinde Kaymakamların Devlet Memurları üzerindeki terfi, taltif ve tecziye yetkileri İlçe İdare Şube Başkanları ile ilçenin ikinci dereceli memurlarına hasredilmiştir. Sözü geçen maddenin (1) fıkrasının son cümlesinde de Kaymakam İlçe memurlarına taktirname verebilir denilmektedir. Aynı Kanunun 28 ve 31 inci maddeleri ile bu maddelerin şümulünü ve tatbik şeklini gösteren maddenin anlamına göre ilçelerdeki orta dereceli okul müdür ve öğretmenlerini İlçe Şube Başkanı ve İlçe memuru saymaya imkân yoktur.

657 sayılı Kanunun 2 numaralı Kanun Hükmündeki Kararname ile değişik 126 inci maddesinde uyarma ve kınama cezaları sicil amirlerince de doğrudan doğruya verilir. Ve yine aynı Kanunun 112 inci maddesinde ise «sicil raporu vermeye yetkili amirler kurumlar tarafından düzenlenecek yönetmelikle belirtilir» dendiği ve Kanun yapıcı tarafından sicil raporu vermeye yetkili amirlerin tayini yönetmeliğe bırakıldığına göre Kaymakamlar ilçelerde görevli orta dereceli okul öğretmenleri için ceza verebilir. Sicil doldurabilir. Sicil amiri saymaya imkân yoktur.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 122 inci maddesinde (taktirname siciline geçer) aynı maddenin gerekçesinde ise «bu taktirname sicile geçecek memurun yükselmesinde tabiatıyla rol oynayacaktır» denilmektedir. 657 sayılı Kanunun 122 inci maddesinde her ne kadar kaymakamların taktirname verebileceğinden bahsedilmekte ise de yukarıdaki paragrafta açıklanan nedenler ve Millî Eğitim Teşkilâtını düzenleyen mevzuat muvacehesinde bu yetkinin İlçe memuru olmayan orta dereceli okul öğretmenlerine teşmili düşünülemez. Diğer taraftan 5442 sayılı Kanunun Kaymakamların hukukî durumlarını, görev ve yetkilerini düzenleyen 31. ci maddesinin 469 sayılı Kanunla değişik (İ) fıkrasında «Kaymakam İlçe memurlarına taktirname verebilir.» denmektedir. Kanunlar hiyerarşisi içinde, 657 sayılı Kanunun 122 inci maddesinde taktirname vermeye yetkili amirler içinde sayılan Kaymakamların, taktirname verme yetkisi 5442 sayılı Kanunun 31. maddesinin (İ) fıkrası karşısında ancak İlçe memurlarına teşmil edilebilir. Orta dereceli okul öğretmen ve idarecileri ise İlçe memura değildir.

İl İdaresi Kanununun 27 inci maddesinde «İlçe Genel İdaresinin başı ve mercii Kaymakamdır. Kaymakam ilçede hükümetin temsilcisidir.» İlçenin genel idaresinden kaymakam sorumludur. Bakanlıkların kuruluş

Kaymakamlar Orta Dereceli Okul Öğretmenlerine Taktir. Verebilir mi?

Kanunlarına göre ilçede lüzumu kadar teşkilât kurulur. Adlî ve askerî teşkilât hariç diğer teşkilât kaymakamın emri altındadır.» denmektedir.

31. maddenin Ç bendinde «kaymakamlar adlî ve askerî teşkilât hariç bütün devlet daire ve müessese ve işletmelerini ve özel iş yerlerini özel idare ve Belediye ve Köy idareleriyle bunlara bağlı tekmil müesseseleri denetler ve teftiş ederler. Bu teftiş ve denetlemeyi bizzat veya idare şube başkanları veya validen talebedeği bakanlık veya tüzel kişiliği haiz Genel Müdürlük Müfettişleriyle Ortaokul veya bu dereceli öğretim müesseselerini de bizzat veya ilgili müfettişleri marifetiyle denetler.»

Aynı Yasanın E bendinde «Kaymakam ilçenin her yönden genel idare ve genel gidişini düzenlemek ve denetlemekten sorumludur.»

«Kaymakam ilçe Memurlarının çalışmalarını ve teşkilâtın işlemlerini gözetim ve denetimi altında bulundurur.» emrini aynı yasanın H bendi getirmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 122 inci maddesinde, görevinde olağanüstü gayret ve çalışması ile başarı sağlayan memurlara merkezde atamaya yetkili amirler, illerde Valiler ve Kaymakamlar tarafından taktirname verilebileceği hükme bağlanmak suretiyle herhangi bir ayırım ve sınırlama yapılmaksızın Kaymakamlar ilçelerde görevli bütün memurlara taktirname vermeye açıkça yetkili kılınmışlardır. Kanunda taktirname vermeğe yetkili amirin aynı zamanda memura sicil vermeye de yetkili olması gerektiği hususunda ayrıca bir şart öngörülmemiş olduğu gibi taktirnamenin siciline geçmesi, onun sicil hükmünde olduğu sonucunu doğurmayacağından, sadece sicil vermeye yetkili amirlerce taktirname verilebileceği yolunda bir görüş kanımca kanunun bu açık hükmüne aykırı düşer.

Diğer taraftan memurun taltif ve teşviki amacıyla verilen taktirnamenin, cezadan tamamen farklı olması itibarıyla meselenin bu açıdan da ele alınması uygun olmaz.

657 sayılı Kanunun 1327 sayılı Kanunla değişik 237 inci maddesiyle diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmış olduğundan bu konuda 657 sayılı Kanundan evvelki mevzuat hükümlerine göre işlem yapılması da mümkün değildir. Açıklanan bu hükümler karşısında Millî Eğitim Bakanlığının görüşünü benimsemek mümkün değildir. Kanımca kuşkusuz olarak varmış bulunduğumuz hukukî neti-

Kaymakamlar Orta Dereceli Okul Öğretmenlerine Taktir. Verebilir mi?

ce Kaymakamların ilçelerde çalışan orta dereceli okul öğretmenlerine taktirname verebilecekleri merkezinde toplanmaktadır.

Sonuç : Kaymakamlar orta dereceli okul öğretmenlerine taktirname verirler. Danıştay'ın bu kabil uygulamalardaki hukuk anlayışı da bu görüşümüzü kuvvetlendirmektedir.

DİYANET İŞLERİ TEŞKİLÂTI VE MÜLKÎ İDARE ÂMİRLERİ

SABRETTİN SÜRBAHAN
Hukuk Müşaviri

PLAN

- I— GİRİŞ
- II — KAYNAKLAR
- III— KURULUŞUN AMACI
- IV— KURULUŞUN GÖREVLERİ
- V — KURULUŞUN BİRİMLERİ
- VI— DİN HİZMETLİLERİ VE GÖREVLERİ
- VII — DİN GÖREVLİLERİNİN ATANMALARI
- VIII — KUR'AN KURSLARI
- IX — DİN HİZMETLERİNİN YAPILMA USUL VE ŞEKİLLERİ
- X — KONTROL VE DENETİM
- XI — MÜLKÎ İDARE AMİRLERİ İLE İLİŞKİLER
- XII — S O N U Ç

I — GİRİŞ

«Din, insanları evrensel niteliklere ulaştırmak suretiyle kişilerin toplum içinde en iyi, en güzel ve en doğru münasebetlerde bulunmalarını sağlayan manevi bir müessesedir. Maddenin sert ve dar kalıpları içinde beşeri mutluluğu bulmak umuduyla çırpman insanların vardıkları acı ve acıklı durumlar, dinin görevini etkin ve sürekli bir biçimde yerine getirmesi zarureti daha çok hissettirmektedir. Sürekli ve etkin bir görevin, teşkilâtli bir çalışma düzeni ile yapılabileceği açıktır. Özellikle bir hukuk devleti kadrosu içinde yapılacak çalışmaların, devletin öz niteliği olan hukuk kurallarına uygunluk ilkelerine uyumlu bir yönde gelişmesi şarttır.» (1)

1) Diyanet İşleri Mevzuatı ve Rehberi. S. Sürbahân. Ankara. 1974. Kırali Mat. Önsöz'e bak.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Bu yönü ile din hizmetleri, bir organizasyon sorunudur. Sorunun çözümü, ise, kamu hizmetlerinin gereklerine ve halkın ihtiyaçlarına en uygun yönetim usul ve tekniklerinin bulunup uygulanması ile mümkündür. Din hizmetlerinin, gerek salt amacını gerçekleştirmede ve gerekse halka yararlı bir gelişme süreci içinde olabilmesindeki asıl başarı faktörleri, bunlar olmalıdır. Yönetim bilim ve tekniklerinin, zamanla gelişmesi, bulunan yeni metod ve usullerin idari yapıya uygulanması bir bütünlük niteliğinde olmalıdır. İdarî yapının bir bölümü reorganize edilirken diğer bir bölümünün olduğu gibi bırakılmasında, kamu hizmetlerinin verimli ve yararlı olması yönünden, büyük sakıncalar vardır. Bu sakıncaların, dini hizmet ve teşkilâtın işleyişinde de, özellikle, bir ağırlığı olacağı muhakkaktır.

Gerçekten din hizmetleri ve teşkilâtının, öteden beri, geleneksel bir tutum ve davranış içinde sürdürüldüğü intibai hakımdır. Dini ibadet usullerinin tabiatında var olan katılığı, din hizmetlerinin belli kalıplar içinde yapılmasını gerektirmiştir. Diğer yönden laiklik ilkesinin yorumun da, türlü etkilerle varılan, aşırılık ve terslikler, din hizmet ve teşkilâtını, yönetim bilim ve tekniğinin dışında tutmuş ve hatta yabancılaştırmıştır. Bu sebeple din hizmetleri Türkiye’de, yönetim usul ve metodları itibariyle, araştırılma ve geliştirilmesi gerekli bir sorun şeklinde düşünülmemiş ve bu konuda esaslı hiç bir inceleme yapılmamıştır. Mevcut kanun ve bunlara dayalı idari metinlerin sayı ve nitelikleri, bu ifademizi kanıtlayan belgelerdir.

Ancak halen Türkiye’de din hizmetleri yapılmakta ve bu hizmetler, Diyanet işlerinin merkez ve taşra birimleri tarafından yürütülmektedir. Din hizmetleri, idari bölümler esas alınmak suretiyle teşkilâtlandığı için, mülkî idare amirleriyle yakın ilişkileri bulunur. Teşkilâtın verimli ve kaliteli hizmet vermesi, kuruluş ve personelinin niteliklerine bağlı olduğu kadar, mülkî idare amirlerinin yetkileri içinde bulunan gözetim ve denetim görevlerini etkin surette kullanmalarına da bağlıdır. Köylerden başlayarak bucak, ilçe, il ve merkeze varan birim ve kademelerin çeşitleri, görev ve yetkileri ve mülkî idare amirleriyle olan ilişkileri, açık ve seçik bir biçimde bilinirse, gözetim ve denetimin daha etkin bir biçimde yapılması imkân dahiline girer.

Burada dikkat edilecek bir husus da, sözü edilen din hizmetlerinin İslâm dinine ait olanlarıdır. Türkiye nüfusunun % 99 u müslümandır. Ayrıca yasalarla bir kuruluş ve kadro haline getirilen din hizmetleri, İslâm dinine ait hizmetlerdir. Azınlıklara ait din hizmetleri, zamanında

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

verilmiş fermanlar ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde yürütülmekte ve Devletin bunlar üzerinde gözetim ve denetim yetkileri bulunmaktadır.

II — KAYNAKLAR

Din hizmetleri, kuruluşları ve bunların yürütülmesi hakkında az miktarda yasa ve bunlara dayalı İdarî metinler vardır. Kaynaklardan söz edilirken önce, Anayasa'daki bazı hükümleri dikkate almak gerekecektir.

Anayasa'mızın 19 uncu maddesi şöyledir :

«Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.»

«Kamu düzenine veya genel ahlâka veya bu amaçlarla çıkarılan kanunlara aykırı olmayan ibadetler, dini ayin ve törenler serbesttir...»

«Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. Kimse, dini inanç ve kanaatlarından dolayı kınanamaz.»

«Dini eğitim ve öğrenim, ancak, kişilerin kendi isteğine ve küçüklerin de kanunî temsilcilerinin isteğine bağlıdır.»

«Kimse, Devletin sosyal, İktisadî, siyasî veya hukukî temel düzenini, kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya şahsî çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla, her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasına bu yolda kışkırtan gerçek ve tüzel kişiler hakkında kanunun gösterdiği hükümler uygulanır ve siyasî partiler Anayasa Mahkemesince temelli kapatılır.»

Yine Anayasanın 154 üncü maddesine göre :

«Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.»

Yukarıdaki temel hükümlerden sonra din hizmet ve kuruluşları hakkında doğrudan veya dolayısıyla ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikler şunlardır : (1)

1 — 2.7.1965 tarih ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkında Kanun

1) S. Sürbahan. s. g. e. Sayfa 260.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

- 2 — Din Şurası Tüzüğü (Res. Gaz. 13740-31.1.1971).
- 3 — Din İşleri Yüksek Kurulunun Toplantı ve Çalışma Usulleri ile Kurul Başkan, Üye, Raportör ve Mütercimlerinin Nitelikleri ve Görevleri hakkında Yönetmelik (Res. Gaz. 1.9.1966)
- 4 — Diyanet İşleri Başkanlığı Cami Görevlileri Yönetmeliği (12700 15.9.1967)
- 5 — Va'z ve Va'z edecekler hakkında Yönetmelik (17.12.1969-13376 R. G.)
- 6 — Kur'an Kursları Yönetmeliği,
- 7 — Müftü ve Vaizler ile Müftü Yardımcıları Atama ve Yer değiştirme Yönetmeliği (Res. Gaz. 22. Ocak. 1974)
- 8 — Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü (R. G. 2.5.1971-13842)
- 9 — Cami Personeli Kontrol Memurları Görev ve Çalışma Talimatı (Resmî Gazetede yayınlanmamıştır).
- 10 — Diyanet İşleri Başkanlığı Tezkiye Yönetmeliği (R. G. 22.4.1969 13181)
- 11 — Dini Yayınlar Döner Sermaye Yönetmeliği (R. G. 1.9.1966- 12389)
- 12 — Mazbut ve Mülhak Vakıf Cami ve Mescitlerdeki Teberrükât Eşyası hakkında Yönetmelik (R. G. 30. Haziran. 1974)
- 13 — Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez ve Taşra Kuruluşları Genel İdare ve Yardımcı Hizmetler Sınıfı Özel Sınav Yönetmeliği (R. G. 3.7.1974-14934)
- 14 — Cami ve Mescitlerin Tasnifi ve Tasnif Harici Kalacak Cami ve Mescit Hademesine Verilecek Mühassasat hakkında Kanun. (No. 2845-22.11.1935)
- 15 — Cevami ve Mesacidin Tasnifi ve Kadrolarının Tesbiti hakkında Talimatname (R. G. 25.11.1932-2305)
- 16 — Camii Şerife Vesair Müessesatı Hayriyenin Tahtında veya Fevkinde veya Harim ve Müştamilâtında Bulunan Mahallerin İstimlâki hakkında Kanun, (15. Haziran. 1328)
- 17 — Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Şeddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına dair Kanun, (No : 677)

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

- 18 — Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceği hakkında Kanun, (No. 2596)
19 — Şapka İktisası hakkında Kanun. (691 - 25.11.1925)

Biz sadece kuruluş ve hizmetlerle ilgili olan ve bu arada Mülkî İdare Amirleriyle ilişkilerden söz eden yasalarla sınırlı olarak incelememizi yapacağız. İlgili duyanların, diğer yasa ve İdarî metinleri incelemelerinde de fayda görürüz.

III — KURULUŞUN AMACI

Diyanet İşleri kuruluşunun amacını, 633 sayılı kanununun 1 nci maddesinde bulmaktayız. Madde başlığı «Görev» şeklinde tanımlanmışsa da metin, daha çok, kuruluşun amacını göstermektedir.

Madde aynen şöyledir :

«İslâm Dininin inançları, ibadet ve ahlâk esasları ile ilgili işleri yürütmek, dini konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere, Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.»

Yukardaki maddeye göre din hizmetleri kuruluşunun amacı :

- 1 İslâm Dini inanç, ibadet ve ahlâk esasları ile ilgili işleri yürütmek,
- 2 — Din konusunda toplumu aydınlatmak,
- 3 — İbadet yerlerini yönetmektir.

Amaca ait 2 ve 3 üncü fıkraların anlamları açıktır. Birinci fıkradaki husus, İslâm dininin esasları ile ilgili ve çok geniş kapsamlıdır. Ancak amacın ve yapılacak görevlerin iyice anlaşılabilmesi bakımından, bu konuda çok kısa bir özet vermek gerekecektir.

Her dinin bir inanç, bir de uygulama yönü vardır. Din felsefesinde «İman» ve «İbadet» biçiminde nitelendirilen her iki yön, aslında, madalyonun iki yüzü olarak kabul edilebilir, ibadetin olabilmesi için, önce, imanın olması gerektiği gibi imanın devam edebilmesi için, de ibadetin yerine getirilmesi şarttır. İslam dininde temel inançlar, Allah'a meleklerle, kitaplara peygamberlere, kıyamete ve kadere inanma şeklinde ifade edilir. İbadetin esasları veya halk deyimini ile İslamın şartı ise, Kelime-i Şahadet, namaz, oruç, hac ve zekâttır.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Ahlâk esaslarının ne olduğunu açıklamak bir hayli zordur. Genel olarak ifade edilirse, insanların iyiyi ,doğruyu ve güzeli bulmaya yönelik düşünce ve davranışları hem dini ve hem de toplumsal ahlâkın esasları şeklinde kabul edilebilir.

Şu halde din kuruluş ve hizmetlerinin amacı, öncelikle, İslâm dinine inanların ve ibadette bulunanların inançlarını kuvvetlendirme ve sürdürme ile ibadet niyet ve şekillerini gerçekleştirmeye yönelmiş hedefler olarak tanımlanabilir.

Keza din konusunda kişilerin karşılaştıkları zorluk ve kararsızlıklarını gidermek ve ibadet edilen yerlerin, ibadet yapmaya elverişli şartlar içinde bulundurmak da din kuruluşlarının amaçları arasındadır.

IV— KURULUŞUN GÖREVLERİ

Diyanet işleri kuruluşunun görevlerini, amaç bölümünde açıklamasını yaptığımız 633 sayılı kanunun I inci maddesi ile saymak mümkündür. Ayrıca yine aynı kanunun 5, 7, 8, 16 ncı maddeleri, Va'z ve Va'z Edecekler Yönetmeliğinin 6 ncı maddesi, Kuran Kursları Yönetmeliğinin 2 nci maddesi, Cami Personeli Kontrol Memurları Görev ve Çalışma Talimatının 2, 3 ve 4 üncü maddeleri de kuruluşun görevleri hakkında bizlere bilgi vermektedir.

Bütün bu madde hükümlerine göre diyanet işleri merkez ve taşra kuruluşlarının, özet olarak, görevleri şunlardır :

- 1 — Din işleri ile ilgili işlerde bilimsel incelemeler yapmak ve bunları yaymak,
- 2 — Dini eserler telif ve tercüme etmek,
- 3 — Din ile ilgili soruların cevaplarını hazırlamak,
- 4 — Hutbe ve vaazların esaslarını tesbit etmek,
- 5 — Dini yayınları izlemek ve derlemek,
- 6 — Din konusunda yurt içinde ve dışındaki vatandaşları aydınlatmak,
- 7 — İbadet yerlerini ibadete açık tutmak, bakımını sağlamak ve teknik araç ve gereçlerle donatmak,
- 8 — Merkez ve taşrada dini yayınlarla ilgili kütüphaneler kurmak,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

9 — Kur'an kurslarının yönetim, eğitim ve öğretim işlerini düzenlemek ve yürütmek,

10 — Musafırların, doğru bir şekilde basılmalarını sağlamak,

11 — Cami ve mescitlerde her çeşit namazları kıldırmak, vaaz verilmesini sağlamak,

12 — Cami ve mescitlerdeki düzeni sağlamak,

13 — Cami ve mescitlerdeki teberrükât muhafazasını sağlamak,

14 — İbadet yerlerinin temizliğini sağlamak ve müezzinlik görevlerini yürütmek,

15 — Arzu eden vatandaşlara Kur'anı Kerim okumasını, usulüne göre, öğretmek, ezberletmek ve meallerini açıklamak.

Özet biçimde sunduğumuz bu görevler, aslında, çeşitli merkez ve taşra birimlerinin ve personelinin ayrı ayrı yaptığı hizmet ve işlemlerdir. Yeri geldikçe görevlerden bazılarının ayrıntılarına girilecektir.

V — KURULUŞUN BİRİMLERİ

Diyanet işleri kuruluşunun bölümleri ve bunların içinde yer alan birimler, 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri hak- kındaki kanunda gösterilmiştir. Kanunun 2 nci maddesine göre kuruluşun birimleri şöyledir :

A — Merkez Kuruluşu :

1. Diyanet İşleri Başkanı,
2. Başkan Yardımcıları,
3. Din İşleri Yüksek Kurulu,
4. Dini Hizmetler ve Din Görevlilerini Olgunlaştırma Dairesi,
5. Teftiş Kurulu,
6. Hukuk Müşavirliği,
7. Personel Dairesi,
8. Donatım Müdürlüğü.

B — İller Kuruluşu :

1. İl Müftülükleri,
2. İlçe Müftülükleri.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Bu birimlerin tamamının görevlerinin neler olduğunu açıklamak gerekmez. Çoğu birimler, her kuruluşta bulunan, belli ve klasik görevleri olan birimlerdir. Ancak merkez kuruluşunda 3 ve 4 numaralarda gösterilen birimlerle, mülki idare amirlerini yakından ilgilendirecek olan il ve ilçe müftülüklerinin görevlerinden söz etmekte yarar vardır.

1— Din İşleri Yüksek Kurulunun Görevleri.

- a) Din işleri ile ilgili konularda ilmi incelemeler ve araştırmalar yapmak,
- b) Dini eserler telif ve tercüme etmek, Başkanlıkça yayınlanması istenen telif ve tercüme eserlerin yayınıma karar vermek, tetkiki istenen eserler hakkında mütalaa bildirmek,
- c) Din ile ilgili soruların cevaplarını hazırlamak,
- ç) Hutbe ve vaazların esaslarını tesbit etmek ve örnek metinler hazırlamak,
- d) Yurt içindeki ve yurt dışındaki din ile ilgili yayınları izlemek, gereğine karar vermek ve karşı yayımlarla bilimsel mücadele esaslarını hazırlamak,
- e) Başkanlık teşkilâtının çalışmaları için lüzumlu tüzük, yönetmelik ve programlar gibi metinler hazırlamak, ilgili dairelerce hazırlanmış olanları kabul etmek,
- f) Başkanlıkça havale edilen hususları tetkik etmek ve bunlar hakkında düşüncelerini bildirmek,
- g) Din hususunda toplum ve yurt dışındaki vatandaşlarımızı aydınlatmak amacı ile ilgili çalışmaların programlarını tesbit etmek,
- h) Başbakanlıkça toplanacak Din Şurasına sunulacak raporlarla Başkanlık görüşünü hazırlamak,
- i) Kuruluşa eleman yetiştiren okulların meslek dersleri ile diğer okullardaki din derslerinin kitap, müfredat ve programları hakkında rapor hazırlamak ve gerektiğinde ilgililerle işbirliği yapmaktır:

2 — Dini Hizmetler ve Din Görevlilerini Olgunlaştırma Dairesi.

Bu daire, Olgunlaştırma müdürlüğü ile Derleme ve Yayın Müdürlüğünden teşekkül eder.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

A — Olgunlaştırma Müdürlüğünün görevleri şunlardır :

- a) Kuruluşun çeşitli kademelerine yetkili elemanlar temin etmek amacıyla, yurt içi ve dışındaki her dereceli okullara burs tahsis etmek ve burslarla ilgili işleri yürütmek,
- b) Kuruluş personelinin meslekî bilgilerini geliştirmek, görgülerini artırmak amacıyla lüzumlu kurs, seminer ve konferanslar hazırlamak ve bunların çalışmalarını yürütmek,
- c) İbadethanelerin içinde ve dışında toplumu din konusunda aydınlatmak için gerekli işleri yapmak, bu gaye ile teknik araç ve imkânlardan faydalanmak,
- d) Müslüman vatandaşların millî ülkülere bağlılıklarını koruyucu, inanç ve inanç ayrılıklarının istismarını önleyici tedbirlerin alınmasını sağlamak,
- e) Kur an kurslarının yönetim, eğitim ve öğretim işlerini ilgili Bakanlıklarla işbirliği yaparak yürütmek.

B — Derleme ve Yayın Müdürlüğünün görevleri şunlardır :

- a) Başkanlığın her çeşit yayın işlerini yürütmek,
- b) Belge arşivinin kuruluş ve yönetimini sağlamak,
- c) Merkez ve kuruluşun diğer dallarında kütüphaneler kurmak, kurulmuşları yönetmek, din ile ilgili yayını derlemek ve gereğinde bu konularda Millî Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile işbirliği yapmak,
- d) İstanbul'daki Uzmanlar Kurulu vasıtasıyla mushafların doğru basılmasını sağlamak.

3 — İl ve İlçe Müftülükleri.

Her il ve ilçede birer müftülük bulunur. Müftülükler, buldukları yerlerdeki diyanet işleri kuruluşunun başı ve Diyanet İşleri Başkanlığının temsilcisidirler. İl müftülükleri, doğrudan doğruya, Diyanet İşleri Başkanlığına, ilçe müftülükleri ise İl müftülüklerine bağlıdır.

İl ve ilçe müftülüklerinin görevleri şunlardır :

- a) Bölgelerindeki din hizmetlerini düzenlemek ve yönetmek,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

- b) Dini müessese ve ibadet yerlerini yönetmek ve hizmete hazır halde tutmak,
- c) Din görevlilerinin yaptığı işleri düzenleyip kontrol etmek,
- ç) Diğer yasaların verdikleri görevleri yerine getirmek.

VI— DİN HİZMETLİLERİ VE GÖREVLERİ

Merkez ve taşra birimleri ile bunların başında bulunan personelin dışında ve özellikle taşrada görev yapan çeşitli sıfat ve görevde din hizmetlileri vardır. Diyanet İşleri Başkanlığı Cami Görevlileri Yönetmeliğine göre bu hizmetliler ve görevleri şöyledir :

- 1 — İmam-Hatipler,
- 2 — Hatipler,
- 3 — Müezzin-Kayyımlar,
- 4 — Kayyımlar,
- 5 — Vâizler,
- 6 — Cami Personeli Kontrol Memurları.

İmamlar, her çeşit namazları kıldırmak, halkı din konusunda aydınlatmak, Kur anı Kerim okumasını öğretmek ve yönettiği cami ve mescitlerde inzibatı sağlamakla görevlidirler.

Hatipler, kendisi veya mahallî müftülüklerce hazırlanan veya Diyanet İşleri Başkanlığınca gönderilen örnek hutbeleri okuyan din hizmetlileridir.

Müezzinler, vakit ezanlarını okuyan ve farz namazlarından önce kamet getiren görevlilerdir.

Kayyımlar ise, ibadet yerlerinin açık bulunmasını sağlamak ve temizliğini yapmak ile görevlidirler.

Ancak imamlık ile hatipliğin ve müezzinlikle kayyımlığın bir arada yürütüldüğü çoklukla vakidir. Bunlar, kadro ve ibadet yerlerinin ihtiyaç durumuna göre birleştirilmekte veya ayrılmaktadır.

Yukarıda sayılan din hizmetlilerinin ayrı ayrı görevleri şunlardır.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

1— İmam-Hatiplerin görevleri :

- a) Cami ve mescitlerde vakit, cuma, bayram, teravîh ve cenaze namazlarını kıldırmak,
- b) Kendisi veya mahalli müftülükçe yahut Diyanet İşleri Başkanlığından gönderilen hutbeleri zamanında ve usulüne göre okumak,
- c) Cami ve mescit içinde, müftünün izni ile, ibadetle ilgili konularda halkı aydınlatmak,
- ç) Arzu eden vatandaşlara, müftünün izni ile, Kur'anı Kerim okumasını öğretmek,
- d) Vakit namazlarından önce veya sonra Kur'anı Kerim tilavet etmek,
- e) Müezzin-Kayyım bulunmayan cami ve mescitlerde bu görevi yapmak,
- f) Yönettiği cami veya mescidin inzibatını temin etmek,
- g) Birden fazla görevlisi bulunan cami ve mescitlerde görevliler arasında çalışma cetveli düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- h) Yönettiği cami veya mescitteki müezzin ve kayyımları denetlemek,
- i) Cami ve mescitte bulunan teberrükât eşyasının korunmasını sağlamak.

Bizden çok müezzin bulunması halinde en kıdemli olan, başmüezzindir. Müezzinler başmüezzine, başmüezzin de başimam veya imama karşı sorumludurlar.

Mülhak vakıflar, dernekler, köyler veya halk tarafından idare edilen cami ve mescitlerde de, imkânlara göre, aynı sıfat ve çeşitte din hizmetlileri bulunur. Ancak bunlar kanunî statüleri itibariyle daha değişik durumdadırlar. İlerde, yeri geldikçe bu konuya değinilecektir.

2— Müezzin-Kayyımların Görevleri :

- a) Namaz vakitlerinde ezan okumak,
- b) Farz namazlarından önce kamet getirmek,
- c) Namazlarda ibadetin gerektirdiği her türlü müezzinlik hizmetlerini yapmak,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

- ç) Mahallî örf ve adetler de dikkate alınarak, müftünün tesbit ettiği zamanlarda, cami ve mescidin ibadete açık bulunmasını sağlamak,
- d) Teberrükât eşyasını korumak,
- e) Görevli olduğu cami ve mescidin temizliğini sağlamak,
- f) İmanın bulunmadığı hallerde, ibadetle ilgili imamlık görevini yapmak.

3— Vâizler ve Görev ve Yetkileri :

Diyanet İşleri Başkanlığı Vaaz ve Va'z Edecekler Yönetmeliğinin 40 ncı maddesine göre, her il ve ilçe merkezinde en az bir vâiz bulunur. Nüfusu 50 bine kadar olan il ve ilçe merkezlerinde vâiz sayısı üçe kadar artırılabilir. Ellibinden sonra her 50 bin nüfus için yeni bir vâiz kadrosu verilir.

Vâiz, cami, mescit vesair gibi toplu ibadet yapılan yerlerde İslâm dininin itikad, ibadet ve ahlâkı ile ilgili konularda, ayet ve hâdisler esas alınarak, cemaati aydınlatmak, dini bilgi ve şuuru geliştirmek amacı ile yapılan dini bir öğüttür.

Vâizlerin görev ve yetkileri şunlardır :

- a) Cami, mescit ve toplu ibadet yapılan yerlerde va'z etmek,
- b) Müftülüğün tensibi ile, gerektiğinde, hapisane, hastahane, fabrika ve benzeri yerlerde va'z etmek.
- c) Kur'anı Kerim kursları ile mesleki tekâmül kurslarında ders vermek,
- ç) Müftülükçe tesbit edilecek kasaba ve köy camilerinde va'z etmek,
- d) Müftülük komisyonlarında üye olmak,
- e) Va'z ettikleri cami ve mescitlerde gördükleri noksanlıkları cami murakabe defterine yazmak,
- f) Haftada en az üç gün va'z etmek.

Her va'z süresi 45 dakikadır. Yapılan va'zlar, Vâizler Çalışma Defterine not edilir, yeri, saati ve konusu yazılır. Bu defter, müftü ve Başkanlık müfettişlerince kontrol edilir.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Mülki idare amirlerinin, zaman zaman karşılaştıkları veya karşılaşacakları, fahri vâizlerden de söz etmede yarar vardır. Cami ve mescit gibi toplu ibadet yerlerinde va'z edebilmek için, mutlaka, bu konuda kanundan veya ilgili makamdan yetki almak gerekir. Bunun dışında hiç bir suretle va'z etmenin mümkün bulunmadığını mülki amirlerimizin bilmesi gerekir. Bu şekilde her hangi bir kişi veya zümre, dini ve dince kutsal sayılan şeyleri kendi çıkarlarına alet edemeyecekler veya bu gibilerine anında müdahale etmek mümkün olacaktır.

Kanunen va'z etme yetkisi bulunanlar şunlardır : (Yönt. 14 md.)

1. Diyanet İşleri Başkanı,
2. Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan ve Üyeleri,
3. Müftüler ve vâizler.

Kendilerince va'z etme yetkisi bulunmayıp Diyanet İşleri Başkanlığınca yetki verilebilecek olanlar ise şunlardır :

1. Diyanet İşleri Başkan Yardımcıları,
2. Dini Hizmetler ve Din Görevlilerini Olgunlaştırma Daire Başkanı,
3. Teftiş Kurulu Başkanı, müfettişler ve müfettiş yardımcıları,
4. Personel Dairesi Başkanı,
5. Din İşleri Yüksek Kurulu raportörleri,
6. Müftü yardımcıları,
7. Din öğrenimi veren yüksek okul veya fakülteyi bitirmiş merkez ve il teşkilâtı görevlileri,
8. Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkan ve Üyeliği, Müftülük veya Vâizlikten emekli olanlar.

Ayrıca din öğrenimi veren bir yüksek okul veya fakülteyi bitirmiş olup diyanet işleri teşkilâtında görevli olmayanlara ve bir mülâkattan geçmek şartıyla, İmam-Hatip okulu 2 nci devresini bitirenlere, mahallî müftülüklerce, Geçici Fahri Va'z Belgesi verilebilir.

4— Cami Personeli Kontrol Memurlarının görevleri :

Cami Personeli Kontrol Memurları Görev ve Çalışma Talimatına göre kontrol memurlarının görevleri şunlardır :

- a) Cami ve mescitler ile burada görev yapan personeli denetlemek,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

- b) Kur'an kurslarının çalışmalarını kontrol etmek,
- c) Bağlı olduğu müftü veya mülkiye amirinin verdiği emir ile cami ve meşcit personeli ve Kur'an kursu öğreticileri hakkında soruşturma yapmak.

Denetlemeleri esnasında kontrol memurlarını dikkat edeceği hususlar hakkındaki ayrıntılı bilgiler aynı Talimatın 3 üncü maddesinde gösterilmiştir. Keza Kur'an kurslarının kontrolü ile soruşturma ile ilgili görev ve yetkiler, soruşturmanın şekilleri aynı talimatın müteakip maddelerinde açıklanmaktadır.

Kontrol memurlarının" nitelikleri ve mahiyeti hakkında, ilerde, atamalar bölümünde, gerekli açıklamalar yapılacaktır.

VII— DİN GÖREVLİLERİNİN ATANMALARI

Mülkî idare amirleriyle ilgisi bulunması dolayısıyla bu bölümde, sadece, il ve ilçe müftü, müftü yardımcısı, vaiz ve diğer görevlilerin atanma şart ve şekilleri üzerinde duracağız.

633 sayılı kanun, Va'z ve Va'z Edecekler Yönetmeliği ve Müftü ve Vâizler ile Müftü Yardımcıları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine göre il ve ilçe teşkilâtındaki personelin atama şart ve şekilleri şunlardır :

1— İl Müftüleri.

İl müftülüğüne atanabilmek için :

- a) Dini öğrenim veren yüksek okul veya fakülte mezunu olmak,
- b) Diyanet işleri başkanlığı teşkilâtının her hangi bir kademesinde (büro şefi ve memurluğu ile müezzinkayyımılık hariç) veya meslek dersi öğretmeni olarak en az on yıl başarılı bir görevde bulunmak,
- c) Veya merkez teşkilâtında on yıldan fazla hizmeti olup kanunen müftü veya vâiz olma niteliği taşımak, şarttır.

İl müftüleri, Diyanet İşleri Başkanının inhası üzerine ortak kararname ile atanırlar.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

2— İl müftü yardımcılığı.

Müftü yardımcılığı görevi, aslında, müftü olabilmek için önceden yapılan bir staj mahiyetindedir. Bu sebeple müftü yardımcılığı daimi bir görev değil, yetiştirme ve belli bir formasyona erişme konusunda yapılan uygulamalı öğrenimdir.

Müftü yardımcısı olabilmek için :

- a) Dini öğrenim veren yüksek okul veya fakülte mezunu olmak,
- b) Devlet memuriyetinin genel ve özel şartlarını taşımak,
- c) 633 sayılı kanununun 22 nci maddesinde belirtilen ortak niteliklere sahip olmak şarttır.

Yapılan sınav sonucu başarı gösterenler Diyanet işleri başkanlığınca bir il müftü yardımcılığına atanırlar. Staj süresi en az bir yıldır. Bu süre sonunda, bir ilce müftülüğüne, vaizliğe veya kadrosuna uygun başka bir göreve atama yapılabilir .

3— İlce Müftüleri.

İlce müftülüğüne atanabilmek için :

- a) Müftü yardımcısı olarak bir yıl başarı ile staj yapmak,
- b) Diyanet işleri başkanlığınca kabul edilecek bir «Va'z Risalesi» hazırlamak şarttır.

Ankara, İstanbul ve İzmir'e bağlı ilce müftülüklerine atanmalarda, özel olarak, başka bir şart da aranır. Bu ilçelere, dini yüksek öğrenimden sonra en az üç yıl ilce müftülüğü veya daha üst bir görev yapanlar atanabilirler.

İlce müftüleri, personel dairesi başkanının inhası üzerine diyanet işleri başkanı tarafından atanırlar.

4— Vaizler.

Vaizliğe atanmanın şartları, ilce müftülüğüne atanmanın şartlarının aynıdır. Bunların atanmaları da personel dairesi başkanının inhası üzerine diyanet işleri başkanı tarafından yapılır.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

5— İmam-Hatipler.

İmam-Hatip olabilmek için devlet memurları genel ve özel niteliklerinden başka :

- a) İmam-Hatip okulu 2 nci devresini bitirmiş olmak (Bu nitelikte talip bulunmazsa 1. inci devreyi bitirmek)
- b) İtikadı, ibadeti, tavır ve hareketlerinin İslâm törelerine uygunluğu çevresinde bilininir olmak,
- c) Yapılacak sınavda başarı göstermek şarttır.

İmam-Hatipler, ilgili müftünün teklifi, valinin inhası üzerine diyanet işleri başkanı tarafından atanırlar.

6— Hatipler.

İmam hatipler için aranan şartlar ve atama usulu, bunlar için de geçerlidir.

7— Müezzin-Kayyımlar.

Atamada aranan şartlar şunlardır :

- a)İlkokulu bitirmiş olmak,
- b)Kur'an kursunu bitirme belgesi almak,
- c)Müftülük komisyonunca yapılacak sınavda başarı göstermek.

Müezzin-kayyımlar da ilgili müftünün teklifi, valinin inhası üzerine diyanet işleri başkanı tarafından atanırlar.

8— Cami Personeli Kontrol Memurları.

İlçe Kontrol memuru olabilmek için :

- a)İmam-Hatip okulu 2 inci devresini bitirmiş olmak,
- b)En az bir yıl imam-hatiplik yapmış olmak,
- c)Genel, özel ve ortak niteliklere sahip bulunmak,
- ç) Diyanet işleri başkanlığınca yapılacak sınavı kazanmak şarttır.

İl kontrol memuru olabilmek için :

- a)Dini öğrenim veren yüksek okul veya fakülteyi bitirmiş olmak,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

b)657 sayılı kanunun 48 inci maddesi ile 633 sayılı kanunun 22 nci maddesinde aranan genel, özel ve ortak niteliklere sahip bulunmak,

c)Diyanet işleri başkanlığınca yapılacak sınavda başarı göstermek gereklidir.

İl ve ilçe kontrol memurları, personel dairesi başkanının inhası üzerine diyanet işleri başkanı tarafından atanırlar.

9 — Diğer hizmetliler.

İl ve ilçe müftülüklerinde meslek görevlileri dışında kalan memur, katip, daktilo, odacı vesair gibi hizmetlilerin atanma şartları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda gösterilen genel şartlara tabidir. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı Merkez ve Taşra Kuruluşları Genel idare ve Yardımcı Hizmetler Sınıfı için Özel Sınav Yönetmeliğine göre sınava tabi tutulurlar. Sınavda başarı gösterenler, ilgili müftünün inhası üzerine vali veya kaymakamlarca göreve atanırlar.

10 — Mülhak vakıflar ile, köy, dernek veya halk tarafından idare edilen cami ve mescit imam, müezzin ve kayyımlarında aranan şartlar, devlet kadrosunda çalışanlar gibidir.

Ücreti köy bütçesinden verilen köy cami görevlileri, köy derneğinin teklifi, ilgili müftünün inhası üzerine vali ve kaymakamlarca atanırlar. Mülhak vakıflar, dernekler veya halk tarafından idare edilen cami ve mescitlerde görev yapanların atanmaları, ilgili müftünün inhası üzerine vali ve kaymakamlarca yapılır.

VIII— KUR AN KURSLARI

İl, ilçe, kasaba ve köylerde, mülkiye amirlerinin sık sık karşılaştıkları kurslar meyanında olduğu için Kur'an kurslarının mahiyet, kuruluş ve işleyişinden söz etmekte yarar vardır.

Kur'an Kursları Yönetmeliğinin hükümlerine göre kursların amacı şunlardır :

- a) Arzu eden vatandaşlara Kur'anı Kerim okumasını öğretmek,
- b) ibadetleri ve bunlarla ilgili dini metin ve anlamlarını öğretmek ve okutmak,
- c) İslâm dininin inançları, ibadet ve ahlâkı hakkında bilgi vermek,

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

ç) Kur'anı Kerimi doğru şekilde okumayı sağlayıcı bilgileri uygulamalı olarak öğretmektir.

Bir yerde Kur'an kursunun açılabilmesi için :

- a) En az yirmi öğrenciyi alacak, sağlık şartlarını haiz bir binanın mahallen hazırlanması,
- b) Bu binanın intifa hakkının Diyanet İşleri Başkanlığına verildiğine dair bir belgenin ibrazı,
- c) Kurs için gerekli araç ve gereçlerin mahallen hazırlanması,
- ç) En az yirmi öğrenci veya velisinin, kurs açılması için müracaatta bulunması,
- d) İlgili müftünün teklifi ve mahallî mülkiye amirinin lüzum göstermesi,
- e) Kursu yönetecek bir öğreticinin bulunması,
Şarttır.

Yukardaki belgeler doğruca Diyanet İşleri Başkanlığına gönderilir ve Başkanlık uygun görürse kurs açılır.

Kursun yönetimi, ilgili müftülüğe aittir. Kurslar için gerekli defter, cetvel, kurs bitirme belgeleri Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanır ve mahalline gönderilir.

Bu kurslara katılabilmek için

- a) En az ilkokul diplomasının bulunması,
- b) Mecburi öğrenim çağını geçmişse, okur yazar olduğu hakkında millî eğitim teşkilâtından alınmış belgenin olması,
- c) Müftülüğe yazılmış dilekçe (18 yaşından küçük olanların kanunî temsilcileri verecektir.)
- ç) Sağlık belgesi,
- d) Nüfus cüzdanı örneği, ikametgâh kâğıdı, fotoğraf verilmesi gereklidir.

Kurslar, bir ilâ üç yıllık öğrenim süresine tabidir. Kur'anı Kerimi yüzden okuyanlara «Kur'an Kursu Bitirme Belgesi», tamamen ezberleyenlere ise «Kur'an Kursu hafızlık Belgesi» verilir.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Kur'an kurslarının denetimi, Diyanet İşleri Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri ve mahallî mülkiye amirleri tarafından yapır» lir.

IX— DİN HİZMETLERİNİN YAPILMA USUL VE ŞEKİLLERİ

Din hizmetlerinin bütün ağırlığı, cami ve mescit gibi toplu ibadet yerlerinde yapılan hizmetler üzerinde toplanır. Halkın her gün karşı karşıya bulunduğu, tasvip veya tenkit ettiği hizmetler, özellikle, bu nitelikte olan hizmetlerdir. Bu sebeple mülki idare amirleri, gözetim ve denetim altında bulunduracakları hizmetlerin neler olduğunu iyice bilmeli ve yasa gereklerinin hakkı ile yerine getirilmesi hususunda titizlik göstermelidirler. Konunun bütün ayrıntıları ile bilinmesi, tabiatıyla, mümkün değildir. Teşkilât biriminin başı, uzman kişi olarak, gerekeni yapmakla beraber, ibadet yerlerinde yapılan hizmetlerin çok kısa özetlerini, usul ve şekil yönleri ile, açıklamak yeterli olacaktır.

1 — Birden çok imam, müezzin ve kayyım bulunan camilerdeki hizmetler, nöbet usulü le yürütülür. Nöbet gün ve şekilleri ise müftülükçe düzenlenip yürütülür.

2 — Nöbetler, gün esasına göre düzenlenir. Nöbet süresi, en çok, üç gündür. Nöbet cetveli başıam tarafından yapılır ve müftünün onayına sunulur. Onaylanan cetvel, cami ve mescitlerin ilân yerlerine asılır. Başıamamlar nöbete girmezler, fakat haftanın altı günü cami hizmetinde bulunurlar.

3 — Cuma, bayram, ramazan ve diğer sayılı günlerde nöbet usulü uygulanmaz. Böyle günlerde bütün görevliler görevleri başında bulunmak zorundadırlar.

4 — Cami ve mescitlerin ibadete açılış saatleri müftü tarafından tesbit edilir ve müezzinler tarafından açılır.

5 — Cami ve mescitlerin temizliği her gün yapılır. Ayrıca haftada bir gün başmüezzin yönetiminde genel temizlik yapılır. Yapılan temizlikler, «Temizlik Kontrol Defteri» ne, gün ve saati belirtilerek, yazılır.

6 — Müezzinler ezanı, minareye çıkarak okumak zorundadırlar. (Varsa hoparlörden istifade edilebilir.)

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

7— Görevlilerin ibadet esnasında dini kisvelerini giymesi şarttır.

8— Görevliler, cami ve mescit içinde, ister makbuzlu ister makbuzsuz olsun, hiç bir suretle para vesair yardım toplanmasına müsaade edemezler.

9— Cami görevlileri, hizmet nerede olursa olsun, ek görev alamazlar. Ancak müftünün muvafakıyla ek görev olarak öğretmenlik yapabilirler.

10— Cami görevlileri, istek üzerine ve maddi karşılık istememek şartı ile, mevlit okuyabilirler.

11— Görevliler, kazanç temini maksadıyla, ticaret ve sanatla iştigal edemezler.

12— Tarihi ve turistik bölgelerdeki cami ve mescitlerde, ilgili makamlardan müsaade alınmadan, bakım ve onarım gibi işlere izin verilemez.

13— Cami içinde teyp, pikap vesair gereçlerle, cansız olarak, va'z yapılamaz ve dinletilemez.

14— Görevliler, cami ve mescit içinde bulunan teberrükât eşyasının korunmasından, temizlik ve bakımından sorumludurlar. Bu gibi eşyalar, ait olduğu ibadet yerlerinden başka bir yere nakledilemez, ödünç verilemez.

X— KONTROL VE DENETİM

Diyanet işleri teşkilâtı ve personelinin kontrol ve denetimi, öncelikle, kendi teşkilâtının elemanları tarafından yapılır. Teşkilât içindeki İdarî hiyerarşi yoluyla yapılan kontroller taşrada, müftülükler eliyle gerçekleştirilir. Gerçekten 633 sayılı kanunun 16 ncı maddesine göre ilce müftüleri il müftülüklerine bağlıdır. Müftüler, kendilerine bağlı olan atama, izin ve gözetim hakkı bulunan bütün cami ve mescit personeli ile diğer genel ve yardımcı hizmetler personelini devamlı surette kontrolleri altında tutarlar.

Ayrıca her il ve ilce müftülüklerine bağlı olarak Cami Personeli Kontrol Memurları mevcuttur. Yukarıda bir bölümde söz konusu ettiğimiz üzere, bu kontrol memurları, bağlı oldukları müftülük adına ibadet yerlerini ve burada çalışan personeli denetlerler.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Bunlardan başka Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kuruluna bağlı müfettişler gerçek denetlemeyi yaparlar. Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü'nün dördüncü maddesi gereğince teftiş kurulu :

a) Diyanet işleri başkanlığının merkez, il ve ilçe kuruluşları ile bu başkanlığın yönetim ve denetimine tabi her türlü hizmetleri,

b) Diyanet işleri ile ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, karar genelge ve emirlerin uygulanış tarzlarını teftiş etmek, denetlemek, incelemek ve tahkik etmekle görevlidir.

Nihayet diyanet işleri personeli ve hizmetleri hakkında İİ İdaresi Kanunu hükümleri gereğince mülki idare amirleri de gözetim ve denetimde bulunurlar. Gerçekten sözü geçen kanun, adli ve askeri olanlar dışında, Devlete ait bütün kuruluşlar üzerindeki gözetim ve denetim yetkisini mülki idare amirlerine vermektedir. Nitekim 633 sayılı kanununun 16 ncı maddesi, bunu teyit etmekte ve son fıkrasında «İİ İdaresi Kanunu hükümleri saklıdır.» demektedir.

XI— MÜLKİ İDARE AMİRLERİ İLE İLİŞKİLER

Genel idare birimi olarak, diyanet işleri teşkilâtının mülki idare amirleriyle yakın ilişkileri vardır. Bu ilişkiler, teşkilâtın genişleyip yaygınlaşması ve personelin yetişkin ve belli bir öğrenim formasyonuna kavuşmasıyla daha da artacaktır. Halkın inanç, gelenek ve görenekleriyle çok yakından ilgili olan, kişisel ve sosyal davranışlarına pek etkili bulunan din hizmetlerinin, hukuka ve bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel bir biçimde oluşan yeni sosyal anlayışa uygun surette yapılmasını sağlamak, iyi bir gözetim ve denetim süreci ile mümkün olacağı açıktır. İyi bir gözetim ve denetim ise, konunun iyi bilinmesi ve ayrıntılara girmeyen bir sevk ve idarenin yürürlükte tutulması ile gerçekleşir.

Bu sebeple, yukarıdan beri verdiğimiz bilgilerin bir özetlemesi de olsa, din hizmetlerinin yürütülmesinde, mülki idare amirlerinin doğrudan yapmak veya yaptırmak, gözetmek veya gözetletmek şeklinde ilişkili bulunduğu hususları bir kere daha saymakta yarar vardır.

I — Atamalar

İl ve ilçelerde müftü, müftü yardımcısı, vâiz, kontrol memurları, imam-hatip, müezzin-kayyımlar dışında kalan din görevlilerinin atamaları mülki idare amirlerine aittir.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

Bunlardan imam-hatip ve müezzin-kayyımların inhası valiye, ataması diyanet işleri başkanına verilmiştir.

Müftülük teşkilâtındaki memur, katip, daktilo, odacı vesair görevlilerin atamaları, mahallî mülkî idare amirine yani vah ve kaymakamlara ait bulunmaktadır.

Mülhak vakıflarla köy, dernek ve halk tarafından idare edilen cami ve mescitlere ait imam, hatip, müezzin, kayyım ve diğer görevlilerin atamaları da vali veya kaymakam tarafından yapılır.

II — İzinler

Cami Görevlileri Yönetmeliğın 52 ve müteakip maddeleri, cami görevlilerinin izinlerini, yıllık, haftalık, hastalık, mazeret ve aylıksız izin şeklinde saymıştır.

a) Yıllık izinler, ilgili müftünün teklifi ve vali veya kaymakamın onayı ile verilir. Birbirini izleyen iki yılın izni bir arada verilebilir. Hizmet süreleri ne olursa olsun, aday memurlara yıllık izin verilmez. Vekil olarak atanan imam-hatiplerin yıllık izinleri 15 gündür.

b) Haftalık izin, nöbet usulüne tabi olmayan ve birden fazla görevlisi bulunan cami ve mescitlerde uygulanır. Cuma ve pazar günleri dışındaki günlerden biri, haftalık izin günü olarak mahallî müftü tarafından tesbit edilir ve görevliler sıra ile bugünlerde izinli sayılırlar.

c) Hastalık izni, 657 sayılı kanunu da gösterilen şekil ve sürelerle verilir.

ç) Mazeret izni, ilgili müftünün teklifi, vali veya kaymakamın onayı ile verilir.

d) Cami görevlisinin bakmaya mecbur olduğu veya eşlik etmediği takdirde hayatı tehlikeye girecek ana, baba, eş ve çocukları ile kardeşlerinden birinin ağır bir kaza geçirmesi veya önemli bir hastalığa tutulmuş olması hallerinde, bu hallerin raporla belirtilmesi şartıyla, cami görevlisine, istekleri üzerine, en çok üç aya kadar maaşsız izin verilebilir. Bu süre boyunca, aylık ilerleme ve yükselme ve diğer hakları işlemez.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

e) Mülhak cami ve mescit görevlileri ve ücreti köy tarafından verilen köy camii ile dernek veya halk tarafından idare edilen cami ve mescit görevlilerinin izinleri de, yukarıda belirtilen şekil ve usullerle verilir.

III — Tezkiyeler

Diyanet işleri teşkilâtında çalışan personelin tezkiyeleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Tezkiye Yönetmeliği ile Cami Görevlileri Yönetmeliği hükümlerine göre düzenlenir. Yönetmeliklere göre durum şöyledir :

a) İl müftüsünün birinci derecede tezkiye amiri vali, ikinci derecede diyanet işleri başkan yardımcısı, ihtilâf halinde üçüncü derecede diyanet işleri başkanıdır.

b) İllerde vâiz ve müftü yardımcılarının birinci derecede tezkiye amiri müftü, ikinci derecede vali, ihtilâf halinde Başkandır.

c) İlçe müftülerinin birinci derecede tezkiye amiri kaymakam, ikinci derecede Personel Dairesi Başkanı, ihtilâf halinde, Başkandır.

ç) İlçelerde müftü yardımcısı ve vâizlerin birinci derecede müftü, ikinci derecede kaymakam, ihtilâf halinde üçüncü derecede Diyanet İşleri Başkanı tezkiye amirleridir.

d) Müftülük şefi ve memurlarının birinci derecede tezkiye amiri müftü, ikinci derecede illerde vali, ilçelerde kaymakam, ihtilaf halinde üçüncü derecede Başkandır.

e) İstanbul İdari İşler Amirinin birinci derecede müftü, ikinci derecede vali, ihtilâf halinde Diyanet İşleri Başkanı tezkiye amiridirler.

f) Kur'an kursu öğretmenlerinin, birinci derecede tezkiye amirleri ilgili müftü, ikinci derecede illerde vali, ilçelerde kaymakam, ihtilaf halinde üçüncü derecede Başkandır.

g) İl ve ilçelerdeki diğer hizmetlilerin birinci derecede tezkiye amiri ilgili müftü, ikinci derecede mahallî mülkiye amiri, ihtilâf halinde üçüncü derecede Diyanet İşleri Başkan tezkiye amirleridir.

IV— Gözetim ve Denetim

Mülkî idare amirleri, İl İdaresi Kanununun verdiği yetki ile bütün İdari teşkilât ve personel üzerinde gözetim ve denetimde bulunur. Anılan kanunun 13, 31-Ç ve 41-D maddeleri gereğince, vali, kaymakam ve

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

bucak müdürleri, adli ve askerî daireler hariç, Bakanlıklar ve tüzel kişiliği haiz genel müdürlüklerin il, ilçe ve bucak teşkilâtında çalışan bütün memur ve müstahdemlerin en büyük amiri olup bu sıfatla memur ve müstahdemlerin çalışmalarına nezaret eder ve teşkilâtın işlemlerini denetler.

Bu yetki ile mülkî idare amirleri, diyanet işleri teşkilâtına dahil bütün daireleri ve burada çalışan personel ile cami ve mescit gibi ibadet yerlerini ve din görevlilerini gözetim ve denetimi altında bulundurur, hizmetin iyi bir şekilde işleyebilmesi için kontroller yaparlar. 633 sayılı kanunun 16 ncı maddesinin son fıkrasındaki «İl İdaresi Kanunu hükümleri saklıdır.» ibaresi de mülkî idare amirlerinin din hizmet ve müesseselerini gözetme, düzenleme ve kontrol etme hakkındaki yetkilerinin mevcudiyetini gösteren bir hükümdür.

Kuran Kursları Yönetmeliğinin 17, 18, 19 ve 20' nci maddeleri, denetim hakkında bazı özel hükümler getirmektedir. Yönetmeliğin 17 nci maddesine göre «Kuran kurslarının denetimi, müftüler, Diyanet İşleri Başkanlığı müfettişleri, Millî Eğitim Bakanlığı müfettişleri ve 5442 sayılı kanuna göre il yetkilileri aracılığı ile gerçekleştirilir.»

18 inci maddenin (b) fıkrasına göre «İl İdaresi Kanununun hükümleri çerçevesindeki denetim, ilgili müftü ile mülkî amirin tensip edeceği İmam-Hatip Okulu müdürü veya meslek dersleri öğretmeni, yoksa orta öğretimdeki din bilgisi öğretmeni ile birlikte yapılır.»

Ancak zaruret ve lüzum görüldüğü takdirde Kur'an kursları, başka mercilerin iştiraki olmadan da denetlenebilir. Keza mülki idare amirleri, Kuran kursu öğrencilerini barındırmak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılan yurt, pansiyon ve benzeri yerleri de denetlemeye yetkilidirler. (Madde 19, 20).

İl ve ilçelerdeki cami personeli kontrol memurları, gözetim ve denetim konusunda mülki idare amirlerine yardımcı elemanlardır. Bu memurlar eliyle, belli bir konuda denetim yaptırmak her zaman mümkün olduğu gibi bir husus hakkında soruşturma da yaptırabilirler. Ancak kontrol memurları, Kontrol Memurları Talimatınının 15 inci maddesine göre «Hakkında soruşturma yaptıkları memurların disiplin suçunu ilgilendiren fiilleri hakkında rapor verirler. Soruşturma esnasında, soruşturdukları işin ceza kanunu veya başka kanunlara göre suç olduğunu

Diyânet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

tesbit ettikleri takdirde durumu, Başkanlığa intikal ettirmek üzere, müftülüğe bildirirler.»

Bu bölümde bir hususa daha deyinmek isteriz. Cami Görevlileri Yönetmeliğinin 65 inci maddesine göre «İl ve İlçe idare ve disiplin kurulları, din görevlilerine mahsus işlerde, o il ve ilçe müftüsünün katılması ile kurulur.»

Madde, din görevlilerine ait işlerde dahi olsa, müftülerin idare kurullarına katılmalarını zorunlu kılan bir ifade taşımaktadır.

Gerçekte il ve ilçe idare kurullarına gerektiğinde çağrılıp bir iş hakkında bilgisinden yararlanılması yönünden, bazı görevlilerin idare kurullarına katılma imkanı vardır. Nitekim il idaresi Kanununun 59 uncu maddesi konuyla ilgili olarak «Gerek il ve gerek ilçe idare kurullarına, kurula dahil olmayan idari şubelerin başkanları kendi idarelerine ait İdarî ve istişari işlerin görüşmelerinde üye sıfatı ile çağrılarak o iş hakkında gerekli izahatı verir ve oya katılırlar.» hükmünü koymuş bulunmaktadır.

Fakat dikkat edilirse idare kurullarına çağrılan bu üyeler, ancak, idari ve istişari karar alınma halinde toplantıya katılabilmektedirler. İdare kurulları yargı görevi yaptıkları zaman, kurulun kanunî üyeleri dışında, başkaca bir kişinin çağrılması mümkün ve kanuni değildir. Örneğin bir din görevlisi hakkında Memurin Muhakematı Kanununa göre yapılacak bir işlem dolayısıyla, müftünün idare kuruluna üye sıfatıyla çağrılması kanuna aykırı bir davranış olur. Esasen Memurin Muhakemat Kanunu ve İl İdaresi Kanunu böyle bir duruma cevaz vermiş değildir. (1)

Öyle anlaşılıyorki Cami Görevlileri Yönetmeliğinin 65 inci maddesine konulmuş bu hükmü zuhule müstenittir ve gözden kaçmış bir kayıttır. Esasen hüküm de bir yönetmelik hükmü olduğundan kanun karşısında, uygulama ve hukuki geçerlilik değerinden yoksun bulunmaktadır.

Disiplin kurulları konusuna gelince, bu husus da, 5 Haziran 1974 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan Disiplin Kurulları Yönetmeliği hü-

(1) İllerde - İlçelerde İdare Kurulları. H. Fehmi Konyalı. 1971. İzmir. Sayfa. 33 ve müteakip.

Diyanet İşleri Teşkilâtı ve Mülkî İdare Amirleri

kümleri ile belli edildiğinden, sözü edilen Cami Görevlileri Yönetmeliği hükmünün geçerliliği bulunmaktadır. Disiplin Kurulları Yönetmeliği, merkez ve illerde ve bölge kuruluşlarındaki disiplin kurullarına kimlerin katılacağını ayrıntılı bir biçimde tesbit etmiştir. Bu sebeple disiplin işleri hakkında Cami Görevlileri Yönetmeliğine atıf yapmaya lüzum kalmamıştır.

Netice olarak, din görevlileri ve yapılan hizmetler üzerinde mülki idare amirlerinin yeterli kabul edilebilecek gözetim ve denetim yetkileri bulunmaktadır. Önemli olan, bu yetkilerin zamanında ve yerinde, yararlı ve verimli olabilecek bir biçimde kullanılmasıdır.

XII — SONUÇ

Diyanet işleri Teşkilâtı, idarede ve Devlet teşkilâtında, bakir kalmış bir konudur. Sadece ibadetle ilgili gibi görülmesi sonucunda, teşkilâtın diğer eylem ve işlemleri ve her türlü İdarî hizmetleri, dikkat ve itinanadan, gözetim ve denetimden uzak kalmıştır. Gelenek ve göreneklerin de konu üzerinde büyük etkisinin olduğunu söylemiştik.

Bunlara rağmen din hizmetlerinin yalnız ibadetle ilgili olmadığını, ibadetin, inanç ve ahlâkın en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi şartlarını hazırlamanın da aynı derecede önem taşıdığını takdir etmek gerekir. 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri hakkında ki Kanunun çıkarılışı ve aynı kanunun bugünden yetersiz kaldığının belli olması, böyle bir takdirin sonucudur.

Yasa yetersizlikleri ne olursa olsun, mevcutlarının dahi en iyi ve en etkin bir biçimde uygulanması halinde hizmetlerin topluma yararlı sonuçlar doğuracağı tabiidir. Bu sonucu sağlayabilecekler arasında olan mülkî idare amirlerine ise büyük görevler düştüğünü unutmamak gerekir.

ALMUS İLÇE SININ İDARİ COĞRAFYASI

HASAN ÖZHAN
Çankırı Maiyet Memuru
Almus Kaymakam Vekil

I. KONUMU

- a) Türkiye'deki yeri ve tanımı
- b) Sınırları ve alanı

II.İLÇE'NİN TABİİ COĞRAFYASI

- a) Jeolojik durum
- b) Yüzey şekillerinin genel görünüşü
 - 1— Dağlar, yaylalar, ovalar
 - 2— Akarsular
 - 3— Bitki örtüsü
 - 4— İklimi
 - 5— Göller

III.TARİHÇESİ

IV.İDARİ TAKSİMATI VE NÜFUSU

- a) İlçe merkezi ve köyleri
- b) Nüfusu
- c) İlçe teşkilâtı ve kadrosu

V.EKONOMİK DURUM

- a) Genel görünüş
- b) Tarım durumu
- c) Hayvancılık
- d) Madencilik

VI. SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUM

VII. KAMU HİZMETLERİ

- 1— Bayındırlık hizmetleri
 - a) Yol durumu
 - b) İçme suları

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

- c) Elektrik
- d) Resmî binalar
- 2— Sağlık durumu
- 3— Malî durum
 - A) Devlet mâliyesi
 - B) Mahallî idareler mâliyesi
 - a) Özel idare
 - b) Belediye
 - c) Köyler

VIII.GELECEKTEKİ DURUMU

I— KONUMU :

a) Türkiye'deki yeri ve tanımı :

Almus ilçesi Orta Karadeniz bölgesinde yer alan Tokat İl'ine bağlı bir ilçedir. İl merkezine uzaklığı 36 Km. dir. Enlemi 48 derece 18 dakika, boylamı 36 derece 55 dakikadır. Denizden yüksekliği 832 metredir.

b) Sınırları ve alanı :

İlçenin kuzeyinde Reşadiye ve Niksar ilçeleri, doğusunda Sivas İrinin Hafik ilçesi, batısında Tokat'ın merkez ilçesi, güneyinde Sivas İrinin Yıldızeli ilçesi ile çevrilidir. İlçenin yüzölçümü 704 Km² dir.

II — TABİİ COĞRAFYASI :

a) Jeolojik durumu :

Karadeniz Bölgesinin orta bölümünde ve aynı zamanda İçanadoluya komşu kenar kısmında yer alan Tokat İlinin bir ilçesi olan Almus arazisi genellikle üçüncü zaman kırışmalarıdır. Filiş, kalker, marnlı kalker ve konglomeralara tesadüf edilir. Üçüncü zaman başlarında vukua gelen tektonik hareketler neticesinde esas bugünkü şeklini almış ve kıvrımlar meydana gelirken, kıvrılmayan kısımlar kırılmış ve çökmüştür. Böylece yüksek yerler yanında çukur alanlar meydana gelmiştir.

b) Yüzey şekillerinin genel görünüşü :

1 — Dağlar, yaylalar, ovalar :

İlçenin en yüksek yeri kuzeydoğudaki Mamu dağıdır. Yüksekliği 2000 metreye ulaşır. İlçenin doğusundaki Dumanlı yaylaları suyu bol,

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

havası gayet sağlam ve bitki örtüsü bakımından elverişli olduğundan hayvan sahiplerinin büyük ilgi gösterdikleri bir yer durumundadır. Geniş bir kısmı çam ve kayın ormanları ile kaplıdır. Dumanlı yaylasının bilhassa yaz mevsimlerinde hayvancılığa müsaitliği, Almus ilçesi dışında Niksar, Turhal ilçelerinden ve hatta Amasya ve Sivas il ve ilçelerinden hayvan sahiplerinin yaz aylarında sürülerini getirmelerine ve yayla ihtilaflarının doğmasına sebep olmaktadır.

2— Akarsular :

İlçenin en büyük akarsuyu Yeşilırmaktır. Yeşilırmak Köse dağının 2801 metre rakımlı batı versanlarından çıkar batıya doğru kuzeyde Karacan, güneyde Tekeli dağları arasındaki dağlar arasındaki vadilerden geçerken birçok yan dereleri alarak 365 Km. de Almus baraj yerine gelir. Kuzeyde Dönek, Güneyde Mamu dağları arasındaki 12 Km. lik boğazdan geçerek Omala ovasına girer. Buradan 20.739 hektarlık Kazova'ya açılır. Günenek regülatöründen Turhal'a kadar Yeşilırmak birçok pan dereleri alır ve Turhal ovasına girer.

Muhat ırmağı Dumanlı yaylasından çıkar Çevreli (Muhat) kasabasından geçer ve Almus baraj gölüne dökülür.

Karadere ırmağı yine Dumanlı yaylasından çıkar Mescit, Karadere köylerinden geçer Tozanlı vadisinde Yeşilırmağa karışır.

3— Bitki örtüsü :

Dağlık kısımlar ormanlıktır. Ormanlar genellikle çam, kayın ve meşe ağaçlarından teşekkül eder. Orman Genel Müdürlüğünün istihsal bölgesidir. Almus merkez ve Duvanlı Orman Bölge şeflikleri mevcuttur. Almus baraj yapımından sonra baraj etrafının ağaçlandırılmasına geçilmiş ve büyük miktarda çam ağaçları dikilmiştir.

Son yıllarda ilçe ekonomisinde büyük yer tutmaya başlayan meyveciliğin teşvik edilmesiyle yer yer meyve bahçeleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

Ova kısımlarda ve su kaynaklarına yakın yerlerde kavak ve söğüt ağaçları oldukça vardır. Halen çok miktarda gelir sağlamak için dikilmektedir.

4— İklimi :

İlçe orta anadolu kara iklimi bölgesindedir. Bununla beraber Almus ilçesinin hemen yanında kurulan Almus Hidroelektrik Santral barajı Al-

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

mus ikliminde büyük değişiklikler getirmiştir. Orta anadolu kara ikliminin belirgin özelliklerinden olan yazlar çok sıcak ve kurak, kışlar oldukça soğuk Almusta görülmektedir. Yaz ayları oldukça serin kışları ılık geçer. Ortalama yağış miktarı 544 mm. dir. Bu miktar Tokal İİ ve İlçelerinin ortalamalarına göre oldukça yüksektir. Ortalama yıllık ısı kışın -3 ve 5 derece yazın ise 13-15 derecedir.

5— Göller :

Almus Baraj gölü :

Yeşilirmak havzasında Almus ilçesinin 3.5 Km. kuzeydoğusunda Yeşilirmak'ın hafif bir dirsek çevirerek Omala ovası boğazına girdiği yerde Zonlu Toprak Dolgu tipinde yapılmıştır. Şedde yüksekliği 95 metre, tepe uzunluğu 305 metre, tepe genişliği ise 12 metredir. Gövde dolgusu 3.500.000 M3 hacminindedir. Baraj gölü ise 950.000.000 M3 dür. Göl yüzeyi 31.3 Km2 dir. Göz uzunluğu 22 Km. ve en derin yeri ise 74 Metredir. Kapaksız yan kanallı dolu savak 1550 M3/Sn su geçirebilir.

Göl suyu hidroelektrik tesislere 519 metre uzunluğunda kuvvet tüneli ile girer ve 3 adet dikey eksenli francis türbinleri ile ayrıca sulama çıkışından Yeşilirmak mecrasına karışır. Hidroelektrik santralinde herbiri 13.000 KVA takatli üç generatör vardır.

Baraj Türk firmalarından Arı İnşaat Türk A. O. teklif alma suretiyle yapmıştır. İşe 23.7.1959 tarihinde başlanılmış ve 5 ekim 1966 tarihinde işleme açılmıştır.

Baraj taşkın önleme, sulama ihtiyacına ilâveten ucuz ve böl elektrik enerjisi ihtiyacı için yapılmıştır.

II — TARİHÇESİ :

Almus tarihi hakkında kesin bir bilgimiz ve kayıtlar olmamasına rağmen en inanılır kaynak olarak Vakıflar Dergisi Cilt : VI sahife : 55 de,

«Fatih Sultan Mehmet devrinde Rum eyaletinin bir kısmında mevcut seraskerliklerin şöylece dağıtıldığı görülmektedir. Amasya müstakil bir seraskerlik bölgesi sayıldığı halde Tokat-yıldız-Tozanlı ile birlikte

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

tek bir seraskerlik KAVURNÎ-KAKİRNÎ (Şimdiki Almus) ayrı bir seraskerlik olarak görülmektedir.»

denilmektedir. Yukarıdaki kayda göre Almus'un bulunduğu mıntıka yani Tozanlı'nın mevcudiyetini 1453 den öncelerine kadar götürmek mümkün olabilmekte, bundan öncelerine ait devirler hakkında kayda müstenit bilgimiz bulunmamaktadır.

Vakıflar Dergisi cilt : VI ve sahife : 55 de,

«Eyalet-i Rumdaki XV. asır kalelerinden bahsedilirken Tozanlı nahiyesinde bir kaydı bulunmaktadır. Burasının İlçemize bağlı Akarçay (Meğelli) köyü yaylasının üzerinde bulunan ve akıncı kalesi diye adlanan yer olması kuvvetle muhtemeldir.

Bugün için ilçe hudutları dahilinde eski tarihe ışık tutacak kalıntıları bulmak mümkün olmamakla beraber zaman zaman bütün yerleşme noktaları olan köylerde topraktan pişmiş mezar lahitlerin kalıntlarına raslamak mümkündür. Bu halde Almus ve civarının Bizans ve ondan öncesi Roma İmparatorluğu devirlerinde meskûn alanlar olduğu söylenebilir.

Almus'un Osmanlı İmparatorluğu devrinde mevcut 1772 kayıtlarına göre Tozanlı nahiyesinden ayrı olarak KAVURNÎ-KAKİRNÎ adı ile anılan yer olduğu anlaşılmaktadır. Sonradan şimdiki ismini aldığı, başlangıçta köy ve sonra nahiye iken İdarî taksimatta bucak merkezi olmuş ve 1 Mart 1954 yılında Almus İlçesi kurulmuştur.

IV — İDARİ TAKSİMATI VE NÜFUSU :

a) İlçe merkezi ve Köyler :

Almus İlçesinin toplam nüfusu 24.302 dir. Bunun 3164 ilçede geri kalan 21.138 köylerde oturmaktadır. İlçenin ikisi belediyeleşik 32 köyü vardır. Köylerin ilçe merkezine uzaklığı 7 Km. ile 58 Km. arasında değişir.

b) Nüfus :

İlçe merkezinin 1970 sayımına göre nüfusu 1628 erkek ve 1536 kadın olmak üzere 3164 dır. Hane adedi ise 826 dır.

Sıra No:	Köyün adı	Nüfusunun			Hane Adedi	İlçeye uzaklığı Km.
		Toplam	Erkek	Kadın		
1	Akarçay	2343	1165	1178	289	28
2	Alanköy	647	299	348	96	45
3	Arısu	573	280	293	89	39
4	Armutalan	471	215	256	67	20
5	Babaköy	502	260	242	84	30
6	Bakımlı	829	416	413	138	12
7	Çambulak	773	349	424	113	19
8	Çamdalı	631	274	357	96	37
9	Çevreli	3113	1490	1623	465	12
10	Dikili	1075	536	539	157	32
11	Durudere	735	335	400	89	38
12	Eğridere	207	99	108	31	12
13	Gevrek	1017	527	490	154	12
14	Gezgi	47	19	28	7	15
15	Gölgeli	1584	800	784	232	33
16	Görümlü	1162	581	581	169	25
17	Gümeleönü	418	192	226	78	39
18	Kadıköprü	151	69	82	19	22
19	Kadıvakfı	471	250	221	63	12
20	Kapıcı	447	211	236	65	17
21	Karadere	597	301	296	187	18
22	Kınık	1240	551	689	205	15
23	Kızılelma	303	139	167	47	37
24	Kususeki	303	148	155	30	10
25	Mescit	360	164	196	54	58
26	Oğulbey	1066	489	577	200	26
27	Ormandibi	1688	836	852	232	14
28	Sağırlar	309	149	160	35	16
29	Salkavak	284	144	140	37	29
30	Serince	302	147	155	49	7
31	Tekıecik	233	109	124	35	22
32	YuvakÖy	421	214	207	59	19
TOPLAM		24302	11758	12544		

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

İlçe merkezinde ve köylerinde erkek nüfus kadın nüfusundan az gözükmektedir. Bunun sebebi çalışmak üzere giden erkeklerin ailelerini ve çocuklarını yanlarında götürmemelerinden ileri gelmektedir.

Almus nüfusu giderek artmaktadır. 1955 yılında ilçe merkezinin nüfusu 1569 iken 1960 yılında 2402, 1965 yılında ise 4110 olmuş 1970 yılında nüfus 3164 düşmüştür. 1970 yılındaki azalmaya baraj inşaat sebebiyle arazileri su altında kalanların tazminatlarını alarak ilçeyi terketmelerinden doğmuştur.

Almus ilçesinin 1970 sayınma göre toplam nüfusu 27466 yüzölçümü ise 704 Km2 dir. Bu hale göre nüfus yoğunluğu 39 olmaktadır.

Almus ilçesinde 1971 yılında 1108, 1972 yılında 1185 ve 1973 yılında ise 1226 doğum vukuatı olmuştur. Yine 1971 yılında 279, 1972 yılında 366 ve 1973 yılında ise 304 ölüm vukuatı olmuştur.

a) İlçe teşkilâtı ve kadrosu : 1 — Başbakanlık :

aa) Tapu sicil muhafızlığı :

1 Muhafız, 1 katip, 1 odanı ile haftanın 1 günü görevli olmak üzere 1 fen memuru il merkezinden gelmektedir.

bb) Müftülük :

1 müftü, 1 merkez vaizi, 1 memur, 2 imam hatip, 2 müezin kayyim,
1 müsdahdem, 1 kuran kursu öğretmeni

2— Adalet Bakanlığı :

1 Savcı, 1 hakim, 1 sorgu hakimi, 1 başkatip, 5 kaytip, 1 mübaşir,
2 odacı ve 1 icra memuru.

3— Milli Savunma Bakanlığı :

İlçede mevcut askerlik şubesi lağvedilerek Tokat Askerlik Şubesinde intikal etmiştir.

4— İşçileri Bakanlığı :

aa) Kaymakamlık- 1 Vekil kaymakam (Maiyet Memuru), 1 Tah rirat katibi, 1 nüfus memuru, 1 nüfus katibi, 1 makam şoförü, 1 odacı,

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

bb) Jandarma Birlik Komutanlığı - Birliğin kadrosu 2 astsubay, 2 uzman çavuş, 3 Jandarma onbaşı, 27 erden ibarettir. Halen 2 astsubay, 2 uzman çavuş, 2 Jandarma onbaşı ve 35 er olup 8 er fazladır.

5— Maliye bakanlığı :

1 Mal müdürü, 2 muhasebe memuru, 1 veznedar, 1 millî emlak memuru, 1 gelir servis şefi, 3 vergi memuru, 2 tahsildar ve 1 müsdahdem.

6— Millî eğitim bakanlığı :

aa) İlk öğretim müdürü, 125 öğretmen, 1 muvakkat öğretmen 1 eğitmen, 1 müsdahdem.

7— Sağlık ve sosyal yardım bakanlığı :

1 hükümet tabibi, 3 gezici sağlık memuru, 6 köy ebesi, 1 odacı ve 1 şoför.

8 — Gümrük ve tekel bakanlığı :

1 Tekel memuru, 1 müstahdem.

9— Tarım Bakanlığı :

aa) Ziraat Teknisyenliği :

1 Ziraat mühendis vekili, 4 ziraat teknisyeni, 1 ev ekonomisti, 1 müstahdem.

bb) Hükümet veterinerliği :

1 Hayvan sağlık memuru,

cc) Meteoroloji:

1 Meteoroloji rasat istasyon memuru.

10 — Ulaştırma Bakanlığı :

1 PTT Müdürü, 2 memur, 2 yaya dağıtıcısı, 2 köy dağıtıcısı.

11 — Orman Bakanlığı :

Almus Merkez Orman Bölge Şefliği ve Dumanlı Orman Bölge şefliği olmak üzere iki şeflik vardır. Bu şefliklerde, 2 Orman bölge şefi. 2 şoför, 10 muhafız memuru, 2 katip, 2 depo memuru, 3 depo bekçisi, 2 odacı, 1 ölçü kesim memuru çalışmaktadır.

12— Mahallî İdareler :

aa) Özel İdare :

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

1 Özel İdare memuru, 1 müstahdem.

bb) Belediye :

1 Belediye başkam, 1 katip, 1 münasip, 1 ebe, 2 mezbaa kesicisi, 1 tahsildar, 1 zapıta memuru, 1 şoför, 3 temizlik işçisi, 1 müstahdem, 1 elektrikçi, 1 su işleri işçisi.

13— Ziraat Bankası :

1 Müdür, 1 muhasebeci, 1 veznedar. 1 takip memuru, 2 daktilo memuru, 2 odacı-bekçi.

14— Tarım Kredi Kooperatifi :

1 Müdür, 1 muhasebeci muavini, 1 müstahdem.

V — EKONOMİK DURUM :

a) Genel Görünüş :

İlçe ekonomisinin temelini ziraat teşkil eder. 15.700 hektar kültür arazisi üzerinde tarım yapılmakta olup, bunun büyük kısmında hububat yetiştirilmektedir. Meyvecilik ve sebzeçilik yeni yeni gelişmekte olup 157 hektar meyve ve 90 hektar sebze bahçesi mevcuttur. Tütün yetiştiriciliği eski senelere oranla azalmıştır. Bugün tütün ziraatı 43 hektar alan üzerinde yapılmaktadır. Buna mukabil şeker pancarı ziraatı gittikçe gelişme gösteren bir ekonomik uğraş alanı haline gelmektedir.

15.700 hektar kültür arazisinin ancak 2584 hektarı sulanabilmektedir. Daha önce sulanabilen 3200 hektar kültür arazisi Almus Baraj gölü altında kalmıştır. Sulanabilen en verimli arazilerin sular altında kalmış olması ilçe ekonomisinin tarım kesiminde gerilemeye sebebiyet vermiştir. İstimlâke giden arazilerin istimlak bedelerinin ekonomik yönden verimli sahalara yatırılmamış olması Almus ilçesinin başka bir talihsizliğidir.

İlçede ziraat bankasının şubesi bulunmaktadır. İlçe 2836 sayılı kanuna göre kurulmuş üç tarım kredi kooperatifine sahiptir. Bunlardan birisi ilçe merkezinde diğer ikisi Çevreli ve Gömeleönü köylerindedir.

Bunun dışında İlçede altı tane kalkınma kooperatifi bulunmaktadır. Bunlardan Orman dipi kalkınma kooperatifi diğer kalkınma kooperatiflerine göre en fazla ortak ve en fazla sermayesi bulunan kalkınma kooperatifidir. Sermayesi 1974 yılında 135.432.45 TL. liradır. Ortak adı 91 dir. Kooperatif halıcılık projesi üzerinde çalışmakta bu amaçla arsa alınmış ve bir halıcılık atelyesi inşasına başlamıştır.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

Çevreli kalkınma kooperatifi besicilik projesi üzerinde çalışmaktadır. Sermayesi 60.000 TL. dir. Diğer kalkınma kooperatifleri daha çok satış mağazalarına sahiptir, istihlâk kooperatifi niteliğindedir.

b) Tarım durumu :

İlçe ekonomik hayatında tarım sektörü önemli rol oynamaktadır, ilçeyi doğudan batıya doğru kateden Tozanlı vadisi bugün baraj gölü altındadır. Karadere ve Çevreli vadilerinin bir kısmında baraj gölünün altında kalmış olmasına rağmen münbit arazileri vardır. Diğer köylerin ziraat arazileri ise umumiyetle orman sahalarına muttasıl olup zaman zaman ormandan açılmıştır. Bu arazilerinde kısmen sulanan ve münbit alanları da vardır. Meyilli arazilerde üst toprak tabii erezyon neticesi zamanla yok olduğundan toprak verimsizliği gün geçtikçe ilerlemektedir. Bu durum karşısında gübreleme ile verimi artırma zarureti ortaya çıkmaktadır.

ilçenin toprak bölünüşü şöyledir :

Kültür arazisi	15.700 Hektar
Orman arazisi	42.500 »
Çayır-mer'a	12.300 »
İşe yaramayan	1.000 »
Baraj gölü	3.500 »

İlçenin belli başlı ekiliş ve istihalleri ise şöyledir :

Cinsi	Ekiliş (Hektar)	İstihsal (Ton)
Buğday	4070	6105
Arpa	1615	3230
Mısır	360	720
Fasulye	305	458
Nohut	95	114
K. Soğan	40	800
Fiğ	800	1200
Yonca	227	1703
Korunga	141	437
Patates	30	525

Almus ilçesinde meyveciliğe müsait bir ortam mevcuttur. Verimli arazilerin baraj suları altında kalmış olması ve alman istihlâk paraları

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

ilçe ekonomisi geliştirici sahalarda kullanılmamış olması, meyveciliğin bir ekonomik uğraş haline getirilmesi ihtiyacını hissettirmiştir. Bu amaçla meyvecilik ve bilhassa vişnecilik teşvik edilmiş, bu amaçla haziran sonlarında vişnelerin olgunlaşma günlerinde yapılmak üzere vişne festivali tertip olunmakta ve ödüller dağıtılmaktadır. 1974 senesinde ilk defa yapılıp ve bundan sonraki yıllarda da yapılacak olan ağaç dikim günü meyveciliği geliştirmek amacını gütmektedir. İlk defa yapılan ağaç dikim gününde 1050 adet vişne, 50 adet elma, 50 adet armut, 50 adet kayısı fidanı dikilmiş ve bunların yanında 500 kadar süs ağacı dikilmiştir. Bunların dışında toplu meyve bahçelerine ilâveten devlet yardımı ile 2 köyde 8 çiftçiye 20 dekarlık toplu meyve bahçesi kurulmuştur. Bedelli olarak ilçe teknik ziraat mühendisliğince 7 köyde 18 çiftçiye 50 dekar meyve bahçesi tesis ettirilmiştir.

c) Hayvancılık :

İlçede hayvancılık büyük bir gelişme göstermemiştir. Yem sorununun halledilmemiş olması hayvancılığın gelişmesine engel teşkil etmektedir.

İlçemizde :

Cinsi	Miktarı	
Koyun	25.783	
Keçi	31.353	Adet
Siğır	12.587	»
Manda	3.219	»
At	1.334	»
Merkep	2.570	»
Katır	170	»

Hayvan mevcuttur. Buna mukabil 12.300 dekar çayır ve mer'a 3580 dekar sun'î çayır mevcuttur.

VI — SOSYAL VE KÜLTÜREL DURUM :

Almus ilçesi merkez iskân durumu itibariyle topludur. Baraj sebebiyle şehrin inkisar sahası sular altında kaldığından şehir dağınıklıktan kurtulmuş, buna mukabil inkişaf potansiyeli çok azalmıştır. Köylerde de yerleşim durumu birkaç köy hariç dağınık değildir.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

İlçe merkezinde 1 ilkokul mevcuttur, ihtiyaca kafi gelmediğinden ikinci bir ilkokulun yapımı için arsa satın alınmış ve tapulanmıştır.

Merkez ilkokulunda 6 erkek ve 8 bayan olmak üzere 14 öğretmen görev yapmaktadır. Yine merkez ilkokulunda 312 erkek ve 246 kız olmak üzere 558 öğrenci mevcuttur. İlçenin 32 köy ilkokulunda 80 erkek ve 31 bayan olmak üzere 11 öğretmen görevlidir. 32 köyün 30 da ilkokul mevcuttur. Köy ilkokullarında 2193 erkek ve 1591 kız olmak üzere 3784 öğrenci mevcuttur.

Köylerde mevcut 30 ilkokulun 18 devletçe 12 köy tarafından yapılmıştır.

İlçe merkezinde 1 ortaokul vardır. Bunun yanında Çevreli ve Gölge li köyünde ortaokul bulunmaktadır. Merkez ortaokulunda 4 erkek ve 1 bayan olmak üzere 5 tane öğretmen görev yapmaktadır. Mevcut öğretmen ihtiyaca kafi gelmediğinden ücretli öğretmenle tedrisat yürütülmeye çalışılmaktadır. Merkez ortaokulunda 155 erkek ve 71 kız olmak üzere 226 öğrenci mevcuttur. Ortaokul kafi gelmediğinden mevcut binanın üzerine kat çıkılmasına çalışılmaktadır.

İlçe merkezinde 1 adet kapalı sinema bulunmaktadır. Bunun yanında bayram günleri ilkokul ve ortaokul öğrencileri tarafından müsamereler ve öğlenceler tertiplenmektedir. Haziran sonlarında yapılmakta olan vişne festivali tam bir bayram havasına bürünmektedir. Yurdun çeşitli yörelerinden gelen aşıklar ve oyun ekipleri birbiriyle yarışırken yine yurdun çeşitli yörelerinden gelen pehlivanlar kıyasıya güreşmektedirler. 1974 yılında yapılan beşinci Almus vişne festivalinde Almus Turizm derneği 50 bin liraya yakın hasılat etmiştir.

Almus ilçesi halkının batıl inançları yoktur. İlçeye bağlı 32 köyün 9 unda cami ve mescit bulunmaktadır.

İlçede asayiş genellikle normaldir. Fakat ailevi-sunnî köylerin tamamen kaynaşmamış olması, Mer'a hayvan otlakçılığı ve diğer bir takım hadiselerin Alevilik-Sunnilik çatışmasına dönüşmesine sebebiyet vermektedir.

İlçede genellikle evlilikler normal yollarla ve kanunî prosedürü takip ederek olmaktadır. Kız kaçırma olaylarına ender raslanmaktadır.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

Düğünlerde genellikle davul-zurna çalınmakta kadın ve erkekler ayrı ayrı eğlenmektedirler. Çerkez olan bir kısım köylerimizde düğünler eski çerkez ananelerine göre yapılmaktadır.

Köy kadınlarının giysileri uzun ve normaldir. Ailevi köylerinde eski kıyafetler halen giyilmektedir. Erkek giysileri genellikle pantolon ve ceket ve kasket olup günün giyimlerine uygundur. Medenî usul dışı çok karlı evlenmelere genellikle raslanmaz.

Köylerin tapulaması yapılmamıştır. 32 köyün tapulamasıyla şehir kadastro suna ihtiyaç vardır. Bütün köylerin hudutları çizilmiştir, ilçemize bağlı Mescit köyü ile Turhal ilçesinin hayvan besicileri arasında uzun zamandan beri devam eden yayla ihtilafı dışında yayla ihtilafı yoktur.

İlçemizde kurulmuş bulunan köy telefon birliği 15 köye jandarma telefonu çekmiştir. Birliğin devamlı bir bakım memuru vardır. Her yıl köy bütçelerinin % 10 köy telefon birliği hesabına yatırılmaktadır. Yakın bir zamanda tüm köylere jandarma telefonu çekilmesine çalışılmaktadır. Çevreli kasabası ile Gevrek köyünden PTT acentesi bulunmakta, Akarçay kasabasına ise açılmak üzeredir.

İlçede baraj dışında işçi çalıştıran işyeri hemen hemen yoktur.

VII — KAMU HİZMETLERİ :

1— Bayındırlık Hizmetleri :

a) Yol durumu :

İlçenin Tokatla olan yol bağlantısı yaz-kış her türlü vasıtanın işlemesine müsaittir, ilçenin diğer il ve ilçelerle bağlantısı Reşadiye hariç yoktur. Reşadiye ile olan bağlantısı ise yaz aylarında mümkün olabilmektedir. Tokat-Sivas karayolunun ilçeden geçmesine çalışılmaktadır. Bu yolun yapımı halinde ilçe ekonomisi ve sosyal yaşantısında büyük değişiklikler olacağı gibi, Tokat-Sivas karayolu da 30 Km. kısalmış olacaktır. 30 Km. lik Tokat-Almus arasında heran vasıta bulmak mümkündür. Bilhassa son yıllarda artan taksi işletmeciliği vasıta bulma sorununu hemen hemen halletmiştir.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

İlçeni 32 köyünden 22 de köy standartlarına uygun yol vardır. Geri kalan 10 köyden Kadıvakkı, Kapıcı Kuruseki, Mescit Sağırlar köyü hariç diğer köylerde yaz aylarında vasıta gitmektedir. Yaz-kış vasıta gitmeyen köylerimiz Mescit, Kadıvakkı ve Sağırlardır.

b) İçme suyu :

İlçe merkezinde su sıkıntısı hat safhaya gelmiştir. Mevcut içmesuyu şebekesinin yetersiz oluşu sıkıntının belli başlı sebebidir. Köyler içme suyu itibariyle iyi durumdadır. Hemen hemen tüm köylerimizde devletçe yapılmış içme suyu vardır. Bunlardan 14 köyün içme suyu bakıma muhtaç veya yeniden inşası gereklidir. Dikili ve bakımlı köylerimizin içme suyu YSE Müdürlüğünce 1974 yılında yapımına başlanılmış ve bitmek üzeredir.

c) Elektrik :

Sekiz köyümüzde elektrik vardır. Elektriği olan köylerimiz şunlardır.

- 1— Akarçay
- 2— Armutalan
- 3— Çevreli
- 4— Dikili
- 5— Gümeleönü
- 6— Kınık
- 7— Oğulbey
- 8— Ormandibi

Barajın ilçe merkezine çok yakın olması ve köylerin dağınık olmaması elektrik çekme yönünden ilçemizin avantajıdır. Köylerimiz genellikle Almus Baraj gölünün etrafında bulunmaktadırlar. Köylerimiz baraj yapım esnasında DSİ. yapılıp ve YSE. Müdürlüğüne devredilen ve gölü çevre çevre saran çevre yoluna yakın veya üstünde bulunmaktadırlar. Elektrik hattı barajın sağ ve sol sahil yolunu takip ederek baraj bitiminde bulunan Gümeleönü köyünde son bulmaktadır. Bugün barajın sol sahil yolunu takip eden elektrik hattı Gümeleönü köyüne varmıştır. Köylerimizin elektrik hattına yakın olması katılma payının az olmasını doğurmaktadır. İlçemizde 1974 T.E.K. köy elektrifikasyon programına teklif edilmiş yedi köyümüz daha bulunmaktadır. 1974 yılında etüt ve yapımına başlanacak olan köylerimizin isimleri ise şunlardır.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

1 — Bakımlı köyü	5 — Gölge köyü
2 — Eğridere köyü	6 — Yuva köyü
3 — Gevrek köyü	7 — Kadıköprü köyü.
4 — Görümlü köyü	

d) Resmî binalar :

İlçede yapılmış resmî binalar yeterli değildir. Hükümet binası yoktur. 1974 programına girmiş bulunan hükümet binası için 1974 yılında 750 bin ve 1975 yılında 750 bin olmak üzere 1.5 milyon lira harcanacaktır. Bugün için Kaymakamlık ve mal müdürlüğü belediye hizmet binasında bulunmakta, diğer resmî daireler ise dağınık vaziyette ve kira ile tutulmuş diğer binalarda bulunmaktadır.

2— Sağlık durumu :

İlçede sağlık merkezi dışında sağlık tesisi yoktur. Sağlık merkezi halk yardımlaşması ile yapılmıştır. Bugün için hasta kabulünde bulunmamaktadır. Sağlık merkezinde hükümet tabipliğine bağlı olarak 1 doktor (Hükümet tabibi) 3 gezici memuru, 6 ebe bulunmaktadır.

3— Malî durum :

A) Devlet mâliyesi :

ilçe mâliyesinin son üç yıla ait gelir durumu şöyledir.

Yılı	Tahakkuk		Tahsilât		Nisbet
	Haliye	Sabika	Haliye	Sabika	
1971	1.035.811.—	11.682.—	1.032.450.—	6.433.—	% 99
1972	1.441.311.—	10.327.—	1.434.683.—	5.671.—	% 99.3
1973	1.460.238.—	11.259.—	1.452.201.—	5.633.—	% 99.2

Haliye ve sabika tahakkukaka göre tahsilât oranı yüksektir. 1971- 1973 ortalaması % 99.2 dir.

İlçenin ekonomik durumu ile ilgili irat ve servet vergilerinin son üç yıllık durumu ise :

1 — Gelir vergisi tahakkukatı :

1971 Yılı 192.093.— TL.

1972 » 330.169.— TL.

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

1973 » 443.113.— TL.dir. 1972 ve 1973 yıllarında gelir vergisi tahakkukatı 1970 ve önceki yıllara nazaran çok artmıştır.

2 — Gider vergisi tahakkukatı :

Gider vergisi elektrik ve banka muamele vergisi gelirine münhasırdır.

a) Elektrik istihsal vergisi:

1971	Yılı	347.— TL.
1972	»	354.— TL.
1973	»	328.— TL.

b) Banka muamele vergisi :

1971	Yılı	8.292.— TL.
1972	»	9.216.— TL.
1973	»	8.547.— TL.

dir. Yukarıdaki rakamların tetkikinden anlaşılacağı veçhile elektrik istihsal vergisi ve banka muamele vergisi son derece mütevazî ve kararlılık arz etmektedir.

B) Mahalli idareler mâliyesi :

Özel idare, köyler ve belediyenin son üç yıllık tahakkuk ve tahsilât miktarları, tahsilât nisbetleri artış ve eksilişleri aşağıya çıkarılmıştır.

aa) Özel idare :

Yılı	Haliye	Tahakkuk		Tahsilât		
		Sabika	Yekûn	Haliye	Sabika	Yekûn
1971	55.803.—	5.852.—	61.655.—	55.803.—	5.852.—	61.655.—
1972	78.228.—	1.442.—	79.670.—	78.228.—	1.442.—	79.670.—
1973	17.631.—	17.631.—	35.262.—	17.631 —	17.631 —	35.262—

Nisbetler

Yılı	Haliye	Sabika
1971	% 100	% 100
1972	% 100	% 100
1972	% 100	% 100

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

bb) Köylerimiz :

Kazamıza bağlı köylerimizin son üç yıllık bütçe tahakkukat ve tahsilâtı ise aşağıdadır.

Yılı	Tahakkuk Haliye	Tahsilât Haliye	Nisbet
1971	134.525.—	134.535.—	% 100
1972	68.418.—	68.418.—	% 100
1973	58.844.—	58.884.—	% 100

Köy gelirleri yetersizdir. Salmanın yükseltilmesi gerekir. Köy bütçeleri köy ihtiyaç ve masraflarını karşılayamamaktadır. Zaman zaman ihtiyaç ve masraf zuhur ettiğinden köy katılmalarının sağlanmasında bütçe dışı para toplanılmaktadır.

cc) Belediye :

Belediyenin son üç yıllık tahakkukat ve tahsilâtı ise şöyledir.

Yılı	Tahakkuk	Tahsilât	Bakaya	Nisbet
1971	495.354.38	487.305.38	8.049.—	% 95
1972	453.142.83	445.883.03	7.259.80	% 96
1973	626.850.81	619.657.61	7.193.20	% 97

Belediye bütçesi her yıl artış gösteriyorsa da, kaza nüfusunun artması ve kazanın yeni kurulmuş olması birçok alt yapı tesislerinin hala yapılmamış olması dolayısıyla bütçe yeterli belediye hizmetlerinin götürülmesinde kafi gelmemektedir.

VII — GELECEKTEKİ DURUM :

Geri kalmış bir yörenin tüm özelliklerini ihtiva eden Almus ilçesinin gelecekteki durumunun bugünden farklı olması, devletin bu yöreye el atması ile mümkün olacaktır. Bugün için turizm ve meyveciliğe müsait ortam dışında Almus ilçesinin hiçbir ekonomik potansiyeli bulunmamaktadır. Meyveciliğe müsait ortamın değerlendirilerek bir ekonomik uğraş haline getirilmesi ilçenin kendi olanakları ile mümkün olabilir. Fakat turizmin ekonomik uğraş haline getirilmesinde devlet yardımı zorunludur. Turizm için gerekli alt yapı tesislerinin ilçenin kendi

Almus İlçe'sinin İdarî Coğrafyası

imkânları ile yapabilmenin imkânsızlığı aşıkardır. Bugün için yapılacak en büyük alt yapı tesisi Tokat-Almus yol bağlantısının asfalt kaplanmasıdır.

Almus ilçesi yol güzergâhında bulunmamaktadır. Tokattan gelen yol Almus'ta son bulmaktadır. Almus un Tokat hariç il ve ilçelerle direkt bağlantısı yoktur. Yıllardan beri sözü edilen Tokat-Sivas yolunun Almus'tan geçmesiyle Almus un ekonomik ve sosyal yaşantısında büyük değişiklikler olacaktır. Tokat-Sivas karayolunun Almus'tan geçmesiyle eski Tokat-Sivas karayoluda 30 Km. kadar kısalmış olacaktır.

Almus ilçesi orman istihsal bölgesidir. Civar il ve ilçelerin yakacak, yapı ve sanayi için gerekli kereste ihtiyacını karşılamaktadır. Almus'ta bir sunta fabrikasının kurulması hem veremlilik ilkelerine uygun olacak ve hemde ilçe ekonomisine büyük katkıda bulunacaktır.

KARARNAMELER

İçişleri Bakanlığından :

Karar Sayısı : 14976

1 — 6 ncı derece kadrolu Uşak Emniyet Amiri Cevat Turnanın Yerköy, Malkara Emniyet Amiri, A. Hilmi Yığın'ın Sandıklı, Seydişehir Emniyet Amiri Hüseyin Şahan'ın Şebinkarahisar, Dinar Emniyet Amiri Metin Aksoy'un Edirne, Edremit Emniyet Amiri İhsan Sadık Akgün'ün Menemen, Nevşehir Emniyet Amiri Latif Koşu'nun Anamur, Suluova Emniyet Amiri Seyit Tarık Seden'in Hacıbektaş, Kilis Emniyet Amiri Erol İncenin Malkara, Fethiye Emniyet Amiri Kemal Yıldırım'ın Merzifon Çarşamba Emniyet Amiri Hüseyin Sadı Amaç'ın Suluova, 7 nci derece kadrolu Ödemiş Emniyet Amiri Haşan Özen'in İzmir, İzmir Emniyet Amiri Şerafettin Ulusoy'un Ödemiş, Bozüyük Emniyet Amiri Mustafa Kâhyaoğlu'nun Susehri, Merzifon Emniyet Amiri Mustafa Altıkat'ın Kilis, Şebinkarahisar Emniyet Amiri M. Kemal Çin'in Ankara, İstanbul Emniyet Amiri Mehmet Ünal Arıkan'ın Midyat, İzmir Emniyet Amiri Edip Bulutun Hakkâri, Sandıklı Emniyet Amiri Abdurrahman Yeni- gün un Fethiye, Akşehir Emniyet Amiri İbrahim Doğan'ın Hendek, Gemlik Emniyet Amiri Necati Karaoğlu'nun İstanbul, Osmaniye Emniyet Amiri Ömer İleri'nin Şereflikoçhisar, Iğdır Emniyet Amiri H. Seyfullah Meriç'in Gemlik, Safranbolu Emniyet Amiri Osman Odabaşı'nın Karadeniz Ereğli, Karadeniz Ereğli Emniyet Amiri Şakir Üstündağ'ın Safranbolu, Emniyet Genel Müdürlüğü Emniyet Amiri Halûk Bahçekapılı'nın İskenderun, aynı derece kadrolu Emniyet Amirliklerine, 9 uncu derece kadrolu Polis Enstitüsü Dahiliye Müdürü Hüsamettin Eralp'ın aynı derece kadrolu Emniyet Genel Müdürlüğü Dahiliye Müdürlüğüne 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 76 ncı maddesi uyarınca naklen,

2 — İzmir Başkomiserlerinden Hüseyin Hüsnu Çelimli'nin Erbaa, Mehmet Akdemir'in Torbalı, Vedat Demir'in JJrla, Abdullah Karadon'un Ceyhan, Sivas Başkomiseri Ali Altınçayır'ın Adana, Sakarya Bölge Trafik Başkomiseri Enver Yılmaz'ın İzmir Bölge Trafik, Giresun Başkomiseri A. Rıza Çil'in Bulancak, Gaziantep Başkomiserlerinden Ferit Varol'un Nizip, Ercan Karakurum'un Hekimhan, Tekirdağ Başkomiseri Cengiz Erdoğan'ın Çorlu, Ankara Toplum Zabıtası Başkomiserlerinden

Kararnameler

Metin Soyulmaz'ın Erzincan Toplum Zabıtası, Haşan Hücesan'ın Sivas Toplum Zabıtası, Nedim Uçar'ın Samsun Toplum Zabıtası, Kırklareli Bölge Trafik Zabıtası Başkanmiseri Özer Müderrisoğlu'nun Antalya Bölge Trafik Zabıtası, İstanbul Başkanmiserlerinden Ünal Sezai'm Ürgüp, Göktan Doksanbir'in Nusaybin, Korkut Önder'in Sarıkamış, Orhan Acar'ın Bayburt, Turhan Güler'in Pınarhisar, Mehmet Zahir Avcıbaşıoğlu'nun Dinar, A. Hikmet Yapar'ın Karabük, Vasfi Selim Tek'in Iğdır, Mehmet Emin Özçelik'in Siverek, Toplum Zabıtası Başkanmiseri Ahmet Altan'ın Erzurum Toplum Zabıtası, Kastamonu Başkanmiseri Hüseyin Savran'ın Terme, Manisa Başkanmiseri Naim Yılmaz'ın M. Kemalpaşa, Nevzat Demir'in Kadırlı, Burdur Başkanmiseri Tezcan Özkanlı'nın Fatsa, Çanakkale Başkanmiseri Fevzi Çalışkan'ın Erdemir, Konya Başkanmiseri Hüseyin Açılkan'ın Seydişehir, Kocaeli Başkanmiseri Ziya Kırpar'ın Çarşamba, Kırşehir Trafik Başkanmiseri Ayhan Sanyaman'ın Aksaray Bölge Trafik Zabıtası, Denizli Başkanmiseri Halim Eskizengin'in Erciş, Bursa Başkanmiseri Reşat Beran'ın Zile, İsparta Başkanmiseri Necmi Ertuğrul'un Dörtıyol, Burdur Başkanmiseri Muammer Ocak'ın Denizli, Aydın Başkanmiseri Osman Özkahraman'ın Kuşadası, Hatay Trafik Başkanmiseri Enver Peker'in Antalya Trafik Zabıtası 7 nci derece kadrolu Emniyet Amirliklerine ,Ankara Başkanmiserlerinden Bahtişen Sümer, Toplum Zabıtası Başkanmiserlerinden Salih Işık, Altan Aykaş, Mümtaz Karaduman, Bölge Trafik Zabıtası Başkanmiseri İlhan Şener, Adana Başkanmiserlerinden Kâmil Taciroğlu, Mehmet Canseven, Toplum Zabıtası Başkanmiseri Mehmet Aksu, İstanbul Başkanmiserlerinden Adnan Balaban, Saadet Ülkan Kiper, Emine Şule Merzifonlu Karamustafaoğlu, Lerzan Erman, Mustafa Kuşsan, Ülkü Küçük, Burhan Ekici, Mehmet Ali Atabey, Mübeccel Berberoğlu, Trafik Zabıtası Başkanmiserlerinden Cemal Ünlü, Mehmet Güven, Bölge Trafik Zabıtası Başkanmiseri Cengiz Ergün, Bolu Başkanmiserlerinden Nihat Çamadın, Bölge Trafik Zabıtası Başkanmiserlerinden Selâmi Ağrılar, Mustafa Hergüner, Ankara Polis Eğitim Merkezi Başkanmiserlerinden Hüseyin Gökdüman, Kâzım Önder, Taner Arda, Abdullah Aldoğan, Ziver Öktem, Muzaffer Özbayrak, Fahri Ayyaz, İbrahim Sucu, Ahmet Ümit Üregün, Kemâl Şahin, Tahsin Baş, B. Hayrettin Aydın, Suat Akın, Salih Gökakm, İzmir Başkanmiserlerinden Ömer Eser, Mustafa Peştemalcioğlu, Toplum Zabıtası Başkanmiserlerinden Mazhar Erdoğan, Kâmil Acun, Trafik Başkanmiserinden Necati Vural, Bölge Trafik Zabıtası Başkanmiserlerinden Reşat Vural, Elazığ Toplum Zabıtası Başkanmiseri Selâhattin Bahadır Onat, Samsun oplum Zabıtası Başkanmiseri Ali Çiftçi, Erzurum Toplum Zabıtası Başkanmiseri Fahmi Cebe, İsparta Trafik Zabıtası Başkanmiseri Muharrem Diril, Antalya Başkanmiseri Ahmet Eryüksel, Uşak Başkanmiseri Faik Yazıcı, Aydın Trafik

Kararnameler

Zabıtası Başkomiseri Doğan Gurgöze, Bursa Trafik Zabıtası Başkomiseri Doğan Ayrıılmaz, Kocaeli Bölge Trafik Zabıtası Başkomiseri Nevzat Özduygu, Sakarya Başkomiseri şukrü Yetimoğlu, Diyarbakır Başkomiseri Çetin Domaç, Zolgundak Başkomiseri Yavuz Barışkan, Emniyet Genel Müdürlüğü Başkomiserlerinden Ayser Özkale, şermin şen, şenel Kızıldoğu, Tahsin Gürdal, Erol Kocacıklı, Mustafa Tatar, Kâmil Koca, Ertuğrul Oğan, Orhan Kaymaz, Mustafa Üstün Tin buldukları yer 7 nci derece kadrolu Emniyet Amirliklerine 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Kanunla değişik 68 nci ve 76 nci maddeleri uyarınca terfian ve naklen atanmaları;

Uygun görölmüştür.

3 — Bu Kararı İçişleri Bakanı yürütür.

25/6/1975

Karar Sayısı : 14915

1 — 2. derece kadrolu Yalova Kaymakamı A. İşkender Saltoğlu'nun 2. derece kadrolu Manisa Cali Muavinliğine, 2. derece kadrolu Eyüp Kaymakamı Özer Özdem'in 2. derece kadrolu Samsun Hukuk İşleri Müdürlüğüne, 4. derece kadrolu Sarıkamış Kaymakamı Vural Yurtsevenin 4. derece kadrolu Marmaris Kaymakamliğına, 4. derece kadrolu Batman Kaymakamı Erol Tuncel'in 4. derece kadrolu Görele Kaymakamliğına, 4. derece kadrolu Marmaris Kaymakamı A. Müfit Gündüç'ün 4. derece kadrolu Bolvadin Kaymakamliğına, 4. derece kadrolu Mah. İd. Gn. Md. řb. Müdürü Metin Demirbaş'ın 4. derece kadrolu Sinop Vali Muavinliğine, 4. derece kadrolu Kayseri Vali Muavini İhsan Öztürk'ün 4. derece kadrolu Mah. İd. Gn. Müdürlüğü şube Müdürlüğüne, Ardanuç Kaymakamı Güngör Alış'ın Osmancık Kaymakamliğına, Eleşkirt Kaymakamı M. şefik Kalkan'ın Nallıhan Kaymakamliğına, Torul Kaymakamı Tuncer Perçinler'in Köyceğiz Kaymakamliğına, Halfeti Kaymakamı Arslan Gündüz un Yatağan Kaymakamliğına, Baskil Kaymakamı Hikmet Güryıldız'ın Kula Kaymakamliğına, Çermik Kaymakamı C. Atakan Solmaz'ın Gerede Kaymakamliğına, Varto Kaymakamı Ertuğrul Ersoy'un Bigadiç Kaymakamliğına, Olur Kaymakamı Osman Başyurt'un Kadınhanı Kaymakamliğına, Kofcaz Kaymakamı Erol Uğurlu'nun Güdül Kaymakamliğına, Gündoğmuş Kaymakamı Muzaffer Yüce'nin Çerkeş Kaymakamliğına, Solhan Kaymakamı Mehmet Baydar'ın Emet Kaymakamliğına, Mazgirt Kaymakamı Ayhan KozağaçlıTmn Korkuteli Kaymakamliğına, Gerger Kaymakamı Mehmet Gürbüz un Muratlı Kaymakamı-

Kararnameler

ğına, Özalp Kaymakamı Sami Aydımlı'nın Çay Kaymakamlığına, Korgan Kaymakamı Neşet Kanyılmaz'ın Birecik Kaymakamlığına, Yavuzeli Kaymakamı Özbek Topaloğlu'nun Göynük Kaymakamlığına, Posof Kaymakamı Ünal Öztaş'ın Ayvacık Kaymakamlığına, Hizan Kaymakamı Tahsin Çiftçioglu'nun Suluova Kaymakamlığına, Gercüş Kaymakamı Mustafa Demirci'm Vize Kaymakamlığına, Mazıdağı Kaymakamı Saim Çotur'un Çerkezköy Kaymakamlığına, Kulp Kaymakamı İrfan Kurucu'nun Hacıbektaş Kaymakamlığına, İhsaniye Kaymakamı Özdemir Hanoğlu'nun Sürmene Kaymakamlığına, Beşiri Kaymakamı Raşit Gedik'in Banaz Kaymakamlığına, Göle Kaymakamı Şevket Ekinci'nin Sultanhisar Kaymakamlığına, Şereflikoçhisar Kaymakamı Osman Uncu'nun Vorta Kaymakamlığına, Bozdoğan Kaymakamı Celalettin Yüksel'in Ardanuç Kaymakamlığına, Akyazı Kaymakamı T. Rasim Özensoy'un Baskil Kaymakamlığına, Kaş Kaymakamı Ertan Yüksel'in Olur Kaymakamlığına, Kurucuşile Kaymakamı Sadettin Genç'in Kulp Kaymakamlığına, Sulakyurt Kaymakamı Burhanettin Coşkunun Mazıdağı Kaymakamlığına, Kiraz Kaymakamı Rasim Baş'ın Torul Kaymakamlığına, Andırın Kaymakamı İsmet Kaplan'ın Şiran Kaymakamlığına, Gölhisar Kaymakamı İlhan Uluköse'nin Özalp Kaymakamlığına, Gülnar Kaymakamı Y. Ünal Songül'ün Mazgirt Kaymakamlığına, Mesudiye Kaymakamı Yaşar Kılıç'ın Halfeti Kaymakamlığına, Palu Kaymakamı Ziver Gözüaıcık'ın Yavuzeli Kaymakamlığına, Demirköy Kaymakamı Akın Gönen'in Beşiri Kaymakamlığına, Orta Kaymakamı Aydın Güçlü'nün Bismil Kaymakamlığına, Dazkırı Kaymakamı Tuncer Ergüler'in Gercüş Kaymakamlığına, Saimbeyli Kaymakamı Ö. Lütfi Özeytaç'ın Hizan Kaymakamlığına, Mut Kaymakamı M. Korkmaz Dinçer'in Göle Kaymakamlığına, Karaisalı Kaymakamı Y. Ziya Göksu'nun Eleşkirt Kaymakamlığına, Kangal Kaymakamı Ahmet Özyurt'un İhsaniye Kaymakamlığına, Altınözü Kaymakamı İ. Yurdakul İyilikci'nin Gündoğmuş Kaymakamlığına, Göksün Kaymakamı Ruhi Paker'in Posof Kaymakamlığına, Kelkit Kaymakamı Akif Tığ'ın Kofcaz Kaymakamlığına, Pehlivan köy Kaymakamı Emre Ayman'ın Çayırılı Kaymakamlığına, Almus Kaymakamı Mehmet Baytımur'un Korgan Kaymakamlığına, Bahçe Kaymakamı Recep Yazıcıoğlu'nun Hamur Kaymakamlığına, Yomra Kaymakamı Nevzat Ünsal'ın Gerger Kaymakamlığına, Hamur Kaymakamı Cevdet Kuran'ın Mutki Kaymakamlığına, Kavak Kaymakamı Erkan Işılğan'ın Çermik Kaymakamlığına, Gölbaşı Kaymakamı Nuri Şimşek'in Durağan Kaymakamlığına, Mutki Kaymakamı Alpaslan Karacan'ın Solhan Kaymakamlığına, Birecik Kaymakamı İbrahim Kaynak'ın Seferihisar Kaymakamlığına 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 76. maddesine göre naklen, 6. derece kadrolu Muratlı Kaymakamı Namık Şeheri'nin 4. derece kad-

Kararnameler

rolü Niğde Vali Muavinliğine, 7. derece kadrolu Çerkezköy Kaymakamı Ömer Bıçkıcıoğlu'nun 4. derece kadrolu Artvin Vali Muavinliğine, 7. derece kadrolu Yalvaç Kaymakamı İbrahim Güner'in 4. derece kadrolu Giresun Hukuk İşleri Müdürlüğüne, 7. derece kadrolu Gürün Kaymakamı Şerif Aşkar'ın 4. derece kadrolu Havran Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Ergani Kaymakamı Cengiz Kentli'nin 4. derece kadrolu Soma Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Vezirköprü Kaymakamı Cengiz Bulut'un 4. derece kadrolu Sapanca Kaymakamlığına, 6. derece kadrolu Pazar Kaymakamı Mustafa Akyol'un 4. derece kadrolu Taşköprü Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Köyceğiz Kaymakamı Erdoğan Atasoy'- ün 4. derece kadrolu Gediz Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Kula Kaymakamı Eşref Siretioğlu'nun 4. derece kadrolu Erbaa Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Çaycuma Kaymakamı Özer Aydınatay'ın 4. derece kadrolu Lapseki Kaymakamlığına, 7. derece kadrolu Bünyan Kaymakamı Taner Koçyıldırım'ın 4. derece kadrolu Nüfus İşleri Gn. Md. Şube Müdürlüğüne, 7. derece kadrolu Şiran Kaymakamı Erol Tezcan'ın 4. derece kadrolu Nüfus İşleri Gn. Md. Şube Müdürlüğüne, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 68. maddesinin A bendi gereğince naklen ve terfian, 7. derece kadrolu Bismil Kaymakamı M. İhsan Yalçın'ın 4. derece kadrolu Mahallî İdareler Gn. Md. Şube Müdürlüğüne, 7. derece kadrolu Çayırli Kaymakamı Yücel Türkben'in 4. derece kadrolu İller İdaresi Gn. Md. Şube Müdürlüğüne, 5. derece kadrolu Taşova Kaymakamı Mehmet Özgün un 4. derece kadrolu Mahallî İdareler Gn. Md. Şube Müdürlüğüne, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 68. maddesinin B bendine göre naklen ve terfian, Askerlik hizmetini bitiren Pötürge eski Kaymakamı Ramazan Urgancıoğlu'nun 4. derece kadrolu Bilecik Hukuk İşleri Müdürlüğüne, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 83 ve 68/B maddeleri gereğince yeniden,

Atanmaları uygun görülmüştür.

2 — Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür. _

25/6/1975